

(પ્રસ્તાવના)

પ્રાતઃ સ્મરણીય પૂજ્ય શ્રીમદ્ ઉપાધ્યાયજી મદારાજે અવ્યજ્ઞવના દિત માટે આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપનો અમૂલ્ય બોધ યોડાજ સંજ્ઞામાં જણાવી દીધો છે. આત્માનું સદગ્ધ યાને સ્વાભાવિક સ્વરૂપ જણાવવા માટે તેઓશ્રી કહે છે કે:-

“નિર્મલસ્ફટિકસ્યેવ સદૃજં રૂપમાત્મનઃ ।”

આત્માનું સદગ્ધ શુદ્ધ રૂપ નિર્મલ સ્ફટિકના જેવું છે. પરંતુ અનાદિકાળથી પરદ્રવ્યના સંયોગને લીધે એ રૂપમાં ફેરફાર થઈ ગયેલો દોષાથી તેની નિર્મલતા આવિર્ભાવ પામેલી અનુભવાતી નથી. આપર દ્રવ્યનો સંયોગ જોટલા પ્રમાણમાં વિશેષ થતો જાય છે તેટલા પ્રમાણમાં આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ અવરોધ જાય છે, અને તેથી આત્માનું અનંત જ્ઞાન, અનંતદર્શન, અનંતચારિત્ર, અને અનંતતીર્થ તિરેક-લાવ પામી કમી કમી થયેલું આપણે અનુભવીએ છીએ.

૨ પરવસ્તુને પોતાની માની લીધેલી દોષાથી આપણા આત્માના નિર્મલ સ્ફટિક જેવા શુદ્ધ સ્વરૂપમાં અનાદિ કાળથી થયેલો ફેરફાર એજ ખરા મુખનો અનુભવ મેળવવામાં આપણને વિનિર્મલ છે, અને એજ આપણને દુઃખની પરંપરામાં નાંખી મૂકે છે. આ સલ આપણને સઘર્ષ સમજાય તો પરવસ્તુને પોતાની માની લેવાથી આપણા આત્માની નિર્મળતાને જે રાગ લાગેલો છે તે રાગ દૂર કરી આપણા આત્માને વિરાગ (ગયો છે રાગ જેનો-વિરક્ત) બનાવી તેનું અસલ નિર્મલ શુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રગટ કરવા આપણે ઉદમચીસ થઈએ, અને એ ઉદમ આપણે જોટલે દરજ્જે સજ્જ થાય તેટલે દરજ્જે આપણે વિરાગ થતા જઈ વાસ્તવિક મુખનો અનુભવ કરીએ, અને આખરે સંપૂર્ણ સજ્જતા મેળવી પૂર્ણપણે વિરાગ થઈ આત્માનું શુદ્ધ સ્ફટિક જેવું નિર્મલ સ્વરૂપ પ્રગટ કરી અખંડ આદિતિક મુખના પ્રગટ થવા આપણાગી થઈએ.

આ પુસ્તક છપાવવામાં સહાય કરનાર સદ્ગ્રહસ્થોના નામ.

— મુરતના સદ્ગ્રહસ્થો તરફથી —

૧૫૦) શા. કીકાભાઈ પ્રેમચંદ	૨૫) શા. નેમચંદ કરતુરચંદ
દ. શા. પાનાચંદ મોતીચંદ	દ. બહેન લલિતા
મુરત વડાયોટા	૨૫) શા. આણંદચંદ લક્ષ્મીભાઈ
૧૦૮) શા. રતનચંદ ખીમચંદ	દ. બહેન મણી છાપરીયાગેરી
દ. બહેન મંગલા	૨૫) શા. હગનલાલ બીખાભાઈ
૧૦૧) શા. બાલુભાઈ અમરચંદ	દ. બહેન માણિક દરીપુરા
દ. બહેન ઉમીયાકોર	૨૫) શા. ખુશાલચંદ મોતીચંદ
૧૦૦) શા. ખીમચંદ ન્યાલચંદ	દ. બહેન નંદકોર દરીપુરા
દ. બહેન ઉમીયાકોર	૨૫) શા. રૂપચંદ પાનાચંદ
૫૧) શા. ઘેલાભાઈ રતનચંદ	દ. બહેન કમલા નવાપુરા
દ. ઉત્તમભાઈ	૨૫) બહેન રતન વગ્ગેચંદ
૫૧) શા. ખીમચંદ કલ્યાણચંદ	ઝાંપાજાગર
જરીવાલા	૨૫) શારદાબહેન ઝવેરચંદ
૫૧) શા. પાનાચંદ મોતીચંદ	નવાપુરા
તોલાટ વડાયોટા	
૨૫) શા. નરસચંદ ખીમચંદના	
ધર્મપત્ની બાઈ કંકુ તરફથી	શા. ૮૧૨)

— બહારગામના સદ્ગ્રહસ્થો તરફથી —

૫૦) શા. નગીનદામ ઝવેરચંદ	૩૦) શા. માનાજી વાનાજી
ભરૂચ. દ. બહેન નવી	કરચલીયા દ. બહેન માની
૨૫) શા. ચુલાખચંદ કલ્યાણચંદ	૨૫) શા. લક્ષ્મીભાઈ નરસિંહદાસ
ભરૂચ. દ. બહેન જીવોર	ચીનોર. દ. બહેન જીવોર
૩૦) શા. માનાજી ઠાકરજી	૨૫) શા. નંદલાલ મોદનલાલ
કરચલીયા દ. બહેન મંડા	ચીનોર. દ. બહેન લાલચ

વિષયાનુક્રમણિકા.

નંબર	વિષય.	પૃષ્ઠ.
૧	ધર્મ વિના જીવોનું અધઃપતન	૧
૨	સૂક્ષ્મ નિગોદના જીવોના જીવોની મણતરી તથા દુઃખ...	૩
૩	બાહર નિગોદથી તિર્યચ પંચે દ્રિય સુધી રક્ષણનું ...	૫
૪	માનવજાતની કઠિનતાને સચવનારાં દૃષ્ટાંતો ...	૬
૫	ધર્મશ્રવણ દુર્લભ... ..	૧૦
૬	મિથ્યાત્વ ઉપર દેવશર્માનું દૃષ્ટાંત	૧૨
૭	સદ્ગુણો સંયોગ મળ્યો... ..	૧૬
૮	તેર કાઠીયાનું સ્વરૂપ	૨૦
૯	આત્માને હિતશિક્ષા	૩૭
૧૦	અનિસાદિ બાર ભાવના... ..	૫૮
૧૧	શુભભાવના ઉપર ચાર ચોરની કથા	૭૩
૧૨	જિન પ્રતિમાનાં દર્શન કેવી રીતે કરવાં	૭૬
૧૩	પરમાત્મા મદાવીરના ગુણો	૭૭
૧૪	સજોમાં જિનપ્રતિમાનો અધિકાર	૮૪
૧૫	અનાથી મુનીનું દૃષ્ટાંત... ..	૮૬
૧૬	આવતી ચોવીથીમાં ચવાવાલા તીર્થંકરોનાં નામ ...	૧૦૨
૧૭	હિતોપદેશ	૧૦૫
૧૮	સાત પ્રકારે આયુષ્ય તુટે છે	૧૦૯
૧૯	ધર્મકર્મમાં વિઘ્ન નહીં કરવા વિશે	૧૧૪
૨૦	ધર્મ કરવામાં બેઠરકારી છોડી ઉઘમ કરો	૧૧૯
૨૧	આત્મશુદ્ધિ કરવાના ઉપાયો	૧૨૦
૨૨	બે બાળકોનું દૃષ્ટાંત... ..	૧૨૭
૨૩	સૂક્ષ્મીની અંચળતા	૧૩૧
૨૪	કુંતલદેવી રાણીનું દૃષ્ટાંત	૧૩૩

૧	શ્રી ધર્માવતી આરાધના	...	...	...	૨૨૪
૨	મરણ સમય શુભ કાવના	...	...	...	૨૨૭
૨	શુભચિંતન કરવાની ઉલ્લી બલામણુ	...	...	...	૨૨૮
૩	સમિક્ષિતદૃષ્ટિ આત્માને સ્વરૂપનું ધ્યાન કરવાના વિચારો	...	...	...	૨૩૦
૪	જીવને વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન કરવા માટે સુંદર વચનો	...	...	...	૨૩૨
૫	દ્વિતીયીકા તથા ત્રીતીયીકા જીવન ગુજરવા બે બોલ	...	...	...	૨૩૬
૬	વૈરાગ્ય મંત્રાંધી દુદા (૧૧)	...	...	...	૨૩૯
૭	દ્વિતીયીકા મંત્રાંધી દુદા (૪૮)	...	...	...	૨૪૦
૮	અધ્યાત્મ મંત્રાંધી દુદા (૩૯)	...	...	...	૨૪૪
૯	બુદ્ધિગી જાંઠ તથા વૈરાગ્યપદ	...	...	...	૨૪૭-૪૮
૧૦	જાંઠ-ચોરો સ્તવનો સમજાવો મહુલીયો	...	...	...	૨૫૦
૧	શ્રી ગૌતમ સ્વામીનો જાંઠ	...	...	...	૨૫૦
૨	શ્રી સીમંધર જિન સ્તુતિ	...	...	...	૨૫૧
૩	શ્રી સિદ્ધચંદ્રની સ્તુતિ	...	...	...	૨૫૨
૪	શ્રી સિદ્ધચંદ્રની તથાત્રીનું સ્તવન...	...	...	...	૨૫૩
૫	શ્રી રામજીનું સ્તવન	...	...	...	૨૫૩
૬	શ્રી પુંડરીક સ્વામીનું સ્તવન	...	...	...	૨૫૪
૭	શ્રી શાંતિજિન સ્તવન	...	...	...	૨૫૪
૮	શ્રી અજિતજિન સ્તવન...	...	...	...	૨૫૬
૯	શ્રી પાર્શ્વજિન સ્તવન બે	...	...	...	૨૫૬-૫૭
૧૦	શ્રી કુચિજિન સ્તવન બે	...	...	...	૨૫૮
૧	" " "	...	...	...	...
૨	શ્રી સિદ્ધચંદ્રનું સ્તવન	...	...	...	૨૫૯
૩	શ્રી સિદ્ધચંદ્રનું સ્તવન	...	...	...	૨૬૦
૪	શ્રી વીરચંદ્રનું સ્તવન	...	...	...	૨૬૧
૫	શ્રી સિદ્ધ બલરામનું સ્તવન	...	...	...	૨૬૨
૬	શ્રી સિદ્ધચંદ્રનું સ્તવન	...	...	...	૨૬૩

शुद्धिपत्रक.

नुं	सीटी	अशुद्ध	शुद्ध
३	८	सम्पत्तीथी	सम्पत्त्वधि
७	७	रीत	रीते
१७	३	पये	इये
१७	८	शुं पासे	पासे शुं
८१	१५	अभाषिकृता	अभाषीकृता
८२	१०	भूर्तिस्त्व दीया	भूर्तिस्त्वदीया
८३	२	भनोद्धारिष्या	भनोद्धारिष्यौ
८३	१३	संकेतशास्त्री	संकेतशास्त्रा
८५	८	लारुकरांते	लारुकरांति
	१६	नदितं शेषिपाथा	नदितशेषिपाथा
८८	१०	दादि जायुं	दादि जायुं
८८	२०	भागिद्वं	भागियद्वं
९४	९	वित्तभित्तननिग्माए	वित्तभित्ति न निज्जाए
		नारि बागुअलंकियं	नारि बा सुअलंकिअं
९४	७	भट्टारंमिष	भट्टारंमिष
३५	१६	यैतन्थं	यैत्थ
४८	१८	मातपित्रे	मातापित्रे
५८	१४	भट्टारतुं	भट्टारतुं
५८	१८	सद्विपाये	सद्विपाये
६०	५	यड	यडि
७०	६	लारुअ	लारुअ
७५	१६	अंत१२भुभा	अंत१२भुभा
८७	२५	अरिदंत	अरिदंत
८५	४	परिमद	परिमद
१५२	१६	आधारे	आधारे

રાણચાલારો પંચામજી મહારાજ શ્રી ભક્તિવિજયજી ગણી ।

જન્મ : સ. ૧૯૩૦ બાસી રૂઢ ૮ સપ્તમી દીશા સ. ૧૯૫૭ મહા વદ ૧૦
અભિષેક : પંચાભિષેક :

સ. ૧૯૭૫ બસાડ રૂઢ ૨ ૧૫૦૫૪

સ. ૧૯૭૫ બસાડ મુદ ૫

શ્રી શંભેશ્વરપાર્શ્વનાથાય નમઃ ।

શ્રી વૈરાગ્ય ભાવના

નમો દુર્વારરાગાદિ—ધૈર્યવારનિવારિણે ।

અર્હતે યોગિનાથાય, મહાવીરાય તાયિને ॥ ૧ ॥

ધર્મ વિના જીવોનું અધઃપતન.

જગત માત્રનું દ્વિત ઇચ્છનારા દેવાધિદેવ સર્વજ્ઞ પર-
માત્મા શ્રી મહાવીર પ્રભુએ સંસારી જીવોને સંસારના
આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિ, સંયોગ, વિયોગ, જન્મ, જરા,
મરણાદિ, દુઃખોથી મુક્ત કરવા અને અવિનાશી શાશ્વત
સુખને પ્રાપ્ત કરાવવા માટેજ સુક્તિનો માર્ગ બતાવ્યો છે.
જે માર્ગને અનુસરી ધણું ભવ્ય જીવો અનાદિ કાળના
સંસારના કલેષોનો ઉચ્છેદ કરી સુકિતનગરમાં આત્માનો
અખંડ આનંદ અનુભવી રહ્યા છે.

ત્યારે તે દેવાધિદેવના બતાવેલ માર્ગને નહિ અનુસર-
નારા, અનાદિ કાળની પૌણ્યલિક વાસનાને આધિન બનેલા
ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ જે ચાર પુરુષાર્થમાં અર્થ
અને કામની પીપાસામાં ગુંચાયેલા, ધર્મના પ્રભાવથી
મોક્ષમુખની પ્રાપ્તિ મનુષ્ય ભવમાં મુલ્લભ હોવા છતાં તેનો
આદર નહિ કરનારા, મળેલી માનવભવાદિ ઉત્તરોત્તર શુભ
સામગ્રીને દારી જઈ અધોગતિમાં આલ્યા ભય છે. તેમાંથી
વળી ઠેકઠાએ બહુલકર્મો જીવો નીચા ઉતરતા ઉતરતા ઠેક
સૂક્ષ્મ નિગોદ સુધી પહોંચી અનંત દુઃખોને આધિન

તમેજ સચં જં જિણેહિં માસિયં

‘તેજ સાચુ’ કે જે જિનેશ્વરદેવે જાખ્યું છે. તેમાં હે આત્મા ! લેશ માત્ર પણ શંકા કરીશ નહિ. તારી બુદ્ધિ અદ્વય છે. પરમાત્માના જ્ઞાન આગળ લેશ માત્ર પણ તારી બુદ્ધિ કાર્ય ન કરી શકે તે સ્વાભાવિક છે. સર્વજ્ઞ પ્રભુના વચન ઉપર ધર્મ કરનાર જીવ અનાદિ કાળના મિથ્યાત્વને તોડી સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત કરે છે અને પરંપરાએ સંસારના દુઃખથી પણ શીઘ્ર મુક્ત થાય છે. ત્યારે શંકા રાખનાર સમ્યક્ત્વથી હોય તો પણ સમ્યક્ત્વથી જાણ્યું થઈ જમાલી પ્રમુખની માફક સંસારમાં રહ્યો છે. હવે પ્રથમ કહેલ નિગોદનું સ્વરૂપ જિનેશ્વરદેવે ઘણા વિસ્તારથી સિદ્ધાંતમાં બતાવ્યું છે. તેનો વિશેષ ઉલ્લેખ નહિ કરતાં ફક્ત નિગોદના જીવોનાં જન્મ મરણરૂપ અસહ્ય દુઃખોનું વિવરણ બધી જીવોના હિતને માટે બતાવાય છે.

આ જીવે સૂક્ષ્મનિગોદમાં અનંતો કાળ કાઢ્યો, તેમાં જન્મમરણની વેદનાઓ ઘણી સહન કરી, તે એક શ્વાસો-વાસથી માંડીને પુદ્ગલ પરાવર્તન કાળ મુખીમાં તેના જીવોની ગણતરી વિગેરે હકીકત જાણવાથી ખબર પડ્યો. તે અવ-સ્થામાં આ જીવે દુઃખોને સહન કરવામાં બાકી રાખી નથી.

સૂક્ષ્મ નિગોદના જીવોની ગણતરી તથા દુઃખ.

એક શ્વાસોવાસમાં સતર ભવ
જાહેરા કર્યા

એક મુહૂર્તમાં પાંચઠ હજાર
પાંચશેને છત્રીશ જીવો કર્યા
૬૫૫૩૬.

એક દિવસમાં ૧૬૬૬૦૮૦

જોગાળીશ લાખ છાસઠ

હજાર એંચી જીવો કર્યા.

એક માસમાં ૫૮૯૮૨૪૦૦

પાંચ કોટનેવાશી લાખ બાચી

અર્થ—“તે નિગોદની અંદર હે જીવ । તું કર્મને વશ થયો થકા તીક્ષ્ણ દુઃખોને સહન કરતો અનંત પુદ્ગલ પરાવર્તન સુધી રહ્યો છું.”

વિવેચન—કર્મના વશ થકી નિગોદમાં અનંતા પુદ્ગલ પરાવર્તન સુધી આ જીવને રહેવું પડ્યું, ઘોર દુઃખો સહન કરવાં પડ્યાં, એક પુદ્ગલ પરાવર્તનનો અનંતો કાળ છે, તો પછી અનંતા પુદ્ગલ પરાવર્તનનું તો કહેવું શું ?

પુદ્ગલ પરાવર્તનનું સ્વરૂપ ઘણા આગમોમાં તથા પાંચમા કર્મગ્રન્થમાં વિસ્તારથી બતાવ્યું છે, તે શુદ્ધગમતાથી સમજવું. જેથી માણસ પડશે જે આ જીવ અનંતાનંત કાળ સુધી નિગોદમાં રહીને—અધ્યાગ વેદના સહન કરીને આવ્યો છે. તો હવે ટાઈવાર પણ તેવાં દુઃખો ઉદયમાં ન આવે તેવા ઉપાયો યોજવા જોઈએ.

આટલું તો સહુ કાંઈ સમજી શકે છે જે એકવાર જે સાર્ય કરવાથી ઘણી વેદનાઓ થઈ હોય, જેનાથી પારાપાર નુકસાન થયું હોય, અને વળી જેનાથી મરણાંત કષ્ટ ઉત્પન્ન થયું હોય તેવા કાર્યમાં મૂર્ખ માણસ પણ પ્રવૃત્તિ ન કરે. તો પછી મુક્ત અને સમજી માણસ તો પ્રવૃત્તિ કરેજ કેમ ? છતાં જો તેવાં અઘોર પાપ કરી નિગોદના સ્થાનમાં જવા જેવી પ્રવૃત્તિ કરે તો તેને દેવો સમજવો ? તેનો દરેક બબ્બ જીવોએ વિચાર કરવો.

બાદર નિગોદથી તિર્યચ પંચેન્દ્રિય સુધી રક્ષણનું.

સૂક્ષ્મ નિગોદમાં અનંતો કાળ કાઢી અકામ નિર્જરાવડે આ જીવ બાદર નિગોદમાં ઉત્પન્ન થયો. ત્યાં બટાટા ગાજર,

શેર સરસવના દાણા નખાવ્યા. તે સરસવના દાણા તે ધાન્યોની સાથે ભેળશેળ કરી દીધા. પછી કેઇ સો વરસની ઘરડી ટાશી કે જેનાં હાથ, પગ, માથુ વિગેરે અંગ મુજે છે, તેવી ટાશીને તેડાવીને કહ્યું કે 'હિ ટાશી! આ ચોવીશ જાતિના ધાન્યના ઢગલામાંથી સર્વ જાતિના ધાન્ય જુદા કરો, તેમ સરસવના દાણા જુદા કાઢી આપો.' એમ કહ્યું. પરંતુ તે ટાશીથી સરસવના દાણા કેઇ પણ રીત જુદા થઇ શકે નહિ, તેમ છતાં કદાપિ કેઇ દેવતાની સહાયથી તે ટાશી સરસવના દાણા જુદા કરી શકે. પરંતુ હે ભવ્ય જીવો! ચિંતામણિ રત્ન સમાન મનુષ્ય ભવ હાથધી ગયો તે ફરીને પામવો મહા દુર્લભ સમજ્યો. અર્થાત્ તે કાર્ય ઉપરના સરસવ જુદા કરવા કરતાં પણ કઠિન સમજ્યો.

દષ્ટાંત ધીજી.

એક લાખ યોજન પ્રમાણવાળા દ્રહમાં એક મોટો કાચજો રહેતો હતો. તેણે એકદા પ્રસ્તાવે વાયરાના યોગે સેવાળ કાઢે થકે આકાશ મંડળને વિષે આસો શુદ્ધિ પુનમની રાત્રે સકલકળાએ સંપૂર્ણ અને ચમુને આનંદકારી ચંદ્રમા દીઠા. તેથી મનમાં ખુશી થયો. પછી તે પોતાના કુટુંબને દેખાડવા માટે ફરી પાણીમાં ડુબડી ખાઇને કુટુંબને તેડવા ગયો અને તેડી લાવ્યો. તેટલામાં વાયુના યોગે સેવાળ મળી ગઇ. તેથી ચંદ્રમાનાં દર્શન થઈ શક્યાં નહિ. હવે તે સેવાલમાં જ્યારે કાટ પડે ત્યારે ચંદ્રમાના દર્શન થાય. તે કાટ કાંઈ જલદી પડતી નથી. કદાચ દેવતાની સહાયથી ફરીથી તેમાં કાટ પડે ને કાચબાનું કુટુંબ ચંદ્રનાં

હરિગીત.

ચુલમ અને પાસાદિ દશ દશાંતે દુર્લભ ભવ લહી,
 હરમાં વિચારો કાણુ કાણુ એ ફરી ફરી મળશે નહી;
 પળ પળ અમૂલી જય ફલી જય આયુ આ વહી,
 શીદને ગુમાવો જન્મ મોંઘો મોહ નિદ્રામાં રહી. ૧
 બહુ પુન્યના ઉદયે મળ્યો જિનધર્મનો મુલ લેગ લે,
 આગસ તણ આત્મોત્તતિ કરવા સદા તત્પર થજે,
 મુલ સમય લે વીતી જશે ને કાર્ય કંઈ લે ના થશે.
 પસ્તાવો પાછળથી ધશે ખરેખર અરે! એ ખટકશે. ૨
 ચામાસા કાણુ વાવણી લે ખેડતોએ ના ફરી;
 પાછળ ફરી તે ના ફરી ચાકી ગઈ થી લે ખરી;
 વીત્યો વખત તે તો ફરીને ના મળે રે ના મળે,
 રણમાં રણધી એકલાં શું રે વળે શું રે વળે? ૩
 થી લમની ગઈ નિંદમાં જાયા પછી તો શું થયું,
 કાણું અમોહું આમ લે વીતી મયું તો શું રહું,
 મારે વિચારી રહુધી હિત આત્માનું કરજે સદા,
 “ભજિ” ફરી ભવજગતરો હરો ભવશ્રમભૂની આપદા. ૪

કદાચ પુણ્યના યોગે માનવ છંદગી મળી. પરંતુ
 અનાર્થ દેશમાં ઉત્પન્ન થયો તો શું થવાનું? અનાર્થ દેશમાં
 ઉત્પન્ન થયેલા છવને ધર્મનું આરાધન કરવાની સામગ્રીના
 અભાવથી અથોર છવહિંસાદિ પાપકર્મના ભેરથી ઠેક સાતમી
 નરકે જવું પડે છે. જુઓ! શાંત મુધારસમાં ઉપાધ્યાયજી
 વિનયવિનયજી મહાનાજી શું બતાવે છે:—

અથ્થ્વદ્દ નરમવોઽનાર્થદેશેષુ યઃ સ મવતિ પ્રત્યુતાનર્થકારી ।
 જીવહિંસાદિપાપાશ્રવણસનિતા, માચવત્પાદિમાર્ગાનુસારી ॥

છે ? ધર્મ કેવા પ્રકારનો છે ? ધર્મ માતાની માફક પુષ્ટિ કરે છે, ધર્મ પિતાની માફક રક્ષા કરે છે, ધર્મ મિત્રની માફક પ્રીતિ કરે છે, ધર્મ બંધુ સમાન છે, સ્વર્ગાપવર્ગાદિક સુખોના ફળને આપવાવાળો છે, ધર્મના પ્રભાવથીજ આ સચરાચર જગત્ સુખી છે. એવી રીતે ચિંતામણિ રત્નથી પણ અધિક એવા ધર્મને સાંભળવાની-જાણવાની ઇચ્છા થઈ નહિ, અને સંસારના ક્ષણભંગુર વિનાશી સ્વભાવવાળા પૌદ્ગલિક પદાર્થોમાં મુંઝાણો. એટલે મુખી મુંઝાણો કે દિવસ રાત્રીના ચોવીસ કલાકમાં એક કલાક પણ આત્મ-જાગૃતિ કરવાનો સમય મળ્યોજ નહિ, અને રાત દિવસ ‘હું અને માફ’ કરીનેજ જીવ પૂરો કર્યો. તો પછી આર્થ-દેશ ધણે સુંદર હોવા છતાં આવા પ્રકારના પુદ્ગલાનંદી છવો માટે શા કામનો ? કાંઈ કામનો નહિ.

રાગ-ભેરવી-થઈ પ્રેમવશ પાતળીયા-અથવા તુલિ દેવ સાચો.

વીર વાળી જાળી સાચી. (૨)

રહેા રંગે. એટલેમાં રાચી...રે.....વીરવાળીં

ધર્મ-અવળ ગુરૂ પાસે કરીને, જીવન જરૂર મુધારે,

વિકધાને ફર નિવારે, (૨)

શીદ મોહે રક્ષા છે માચી.....રે.....વીરવાળીં

બે ઘડી પ્રભુની વાળી સાંભળવા, ભવીયાં ભાવે આવે,

હોને લાખેલો છુલો, (૨)

ગળી કાયા-માયા-કાચી.....રે.....વીરવાળીં

ધર્મ-અવળ-દુર્લભ મન માની, સફળ ફરે જીવગાની

કરે “ભક્તિ” ભાવે મગની, (૨)

હો શિવમુખમાં જી જાચી.....રે.....વીરવાળીં

કદાચ ધર્મ સાંભળવાની ઇચ્છા થઈ તોપણ મિથ્યા..

ભવન નવીન કરાવ્યું. ચારે બાજુથી વાડ કરાવી. એક સરોવર
જોડાવ્યું અને મહોત્સવપૂર્વક એક જોકડાને હુણ્યો. મિથ્યાત્વી
જીવોને તત્વાતત્ત્વ, કૃત્યાકૃત્ય, ખાધાખાવનું જ્ઞાન હોતું નથી.
તેનાં વિવેકરૂપી લોચનમિથ્યાત્વરૂપી અધકારથી દેખી શકતા
નથી જે હું આવા પંચેન્દ્રિય જીવોનો વધ કરી કમ ગતિમાં જઈશ ?
મારું શું થશે ? મારે ઘોર દુઃખો સહન કરવા પડશે
ઇત્યાદિક શુભ વિચારણા તેવા જીવોને થતી નથી.

પેલા પ્રાકૃત્યે તો દર વરસે એકેક જોકડો હણવા
માંડ્યો, તેથી ભારે મજબુત કર્મ બાંધ્યું અને મનુષ્ય ભવ
હારી બેઠો. બાંધેલા કર્મ હૃદય આવ્યાં નેથી મહા આર્ત-
ધ્યાનથી મરીને તેજ નગરમાં મોટા રોમવાળો રૂપરૂપ
દેહવાળો બહીષ્ટ જોકડો થયો. તેનો પુત્ર થોવન અવસ્થાને
પામ્યો. એક કન્યા પરણ્યો. વરસને અંતે દેવીદત્તે પોતાનો
બાપ જે જોકડો થયો છે તેને દ્રવ્ય આપી ખરીદ કર્યો,
જોકડો પોતાનું ઘર વિગેરે દેખી પૂર્વની જાતિને સ્મરણ
કરતો અને પૂર્વભવનું સ્વરૂપ વિચારતો ચરચર કંપવા
લાગ્યો અને વિચારવા લાગ્યો કે-‘અરે ! મને આ દેવી
પાસે વધ કરવા લાગ્યા છે. હવે હું શું કરું ? ક્યાં જઈ ?
મને કોણ છોડાવે ?’ ઇત્યાદિ વિચારથી બહુ ભયભીત થયો.
એમ કરતાં વધ કરવાનો દિવસ આવ્યો. તે દિવસે મહોત્સવ
પૂર્વક તેને ચણાવવા માંડ્યો, પણ તે ચાલતો નથી. મરવું
ગમતું નથી, નેથી એક પગલું પણ આગળ ભરતો
નથી, લોકોએ ખુબ તાડનાપૂર્વક માર માર્યો, બહાતકારથી
વધસ્થાને લઈ જવાતો જોકડો ચરણ રહિત નિરાધાર
થયો હતો. બેં બેં શબ્દો બોલી રહ્યો છે. એવા અવસરે

નહિ, હું તમારો દેવીદત્ત પુત્ર છું, માટે જે કાંઈ નિધાન
હોય તે મને દેખાડો.' એટલે તે બતાવશે. મુનિરાજના
કહેવા પ્રમાણે દેવીદત્તે કયું. બોકડાએ પોતાના પગ વડે
ધરના ખુણામાંથી નિધિ (ધનના ખજાના)નું સ્થાન દેખા-
ડ્યું. દેવીદત્ત મુનિરાજના સમાગમથી હિંસાથી બચ્યો. ધન
મળ્યું. ને મુખી થયો. બોકડો પણ મરણાંત કષ્ટથી બચ્યો.

આ પ્રમાણે દેવશર્માને મિથ્યાત્વના સેવનથી તિર્યંચ
થવું પડ્યું. માનવ ભવ હારી ગયો. ઇતિ દેવશર્માદ્રષ્ટાંત.

આ હેતુથી મનુષ્ય બવાદિ સામગ્રી મળી પણ તે
મિથ્યાત્વને આદરવાવાળી ધર્મ તો તેને નિષ્ક્રમ જાણવી,
શારકાર એક બાજુ સત્તર પાપસ્થાનક અને એક બાજુ
મિથ્યાત્વ આ બે છાજડામાં મિથ્યાત્વના છાજડાને નીચું
જનાર બતાવે છે. સત્તર પાપસ્થાનકથી પણ મિથ્યાત્વનું
જોર ધણું છે. મિથ્યાત્વને રોગ અધકારાદિથી પણ વિશેષ
હાનિકારક બતાવતા છતાં કહે છે ને—

મિથ્યાત્વં પરમો રોગો, મિથ્યાત્વં પરમં તમઃ

મિથ્યાત્વં પરમઃ શત્રુઃ, મિથ્યાત્વં પરમં વિષમ્ ॥ ૧ ॥

જન્મન્યેકત્ર દુઃસ્વાપ, રોગો ધ્વાનં સિર્ષવિષમ્ ।

અપિ જન્મસદસેષુ, મિથ્યાત્વમચિકિત્સિતમ્ ॥ ૨ ॥

અર્થઃ—મિથ્યાત્વ ઉત્કૃષ્ઠો રોગ છે, મિથ્યાત્વ ઉત્કૃષ્ઠ
અધાર્ છે. મિથ્યાત્વ ઉત્કૃષ્ઠ શત્રુ છે, મિથ્યાત્વ ઉત્કૃષ્ઠ
ઝેર છે, આ તમામ વસ્તુને ઉત્કૃષ્ઠ બતાવવાનું કારણ એ
કે રોગ, અધાર્, શત્રુ અને ઝેર. આ ચારે વસ્તુ એક
બવમાંજ જીવને દુઃખદાઈ ધાય છે, ઉવટ પ્રાણ દરણ કરે

47

20

1

જોસતા વર્ષે પ્રભુની પસલીમાં ફપીયો મૂકી ખૂબ લક્ષ્મી
 માંગે. કેવી મૂર્ખાઈ ? કેવું ગાંડપણ ? આ પ્રકારે કરેલો
 ધર્મ કેવો પળે ? લોકોત્તર મિથ્યાત્વ સેવન કરવાથી મોક્ષ
 ન મળે એ ચોક્કસ યાદ રાખ. જિનેશ્વરની ભક્તિ અને
 ધર્મનું સેવન મોક્ષ આપવાને સમર્થ છે. તેઓની પાસે નાશ
 ત પૌણ્ડલિક સુખોની યાચના કરવી તે હુકાપણ કહેવાય
 નહિ. એવાં નિયાણાં કરનારા વાસુદેવો, બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તિ,
 વિગેરેની કથી દશા થઇ ? તે જરા વિચારો. અઢાર દેશનો
 માલિક હુમારપાગ સિદ્ધાચળમાં જઈ દાદા શું પાસે માંગે છે ?
 'હે પ્રભુ મારી ભક્તિનું કાંઈ ફળ હોય તો મને તારું
 નિશ્ચક્રપણું આપ.' નિશ્ચક્રપણું માગ્યું પરંતુ રાજ્ય તદ્દિ
 વેગેરે કાંઈ માંગતો નથી. ઈત્યાદિ હકીકત ધ્યાનમાં લઇ
 'લોકોત્તર મિથ્યાત્વનું સ્વરૂપ સમજી તેનાથી પણ દૂર રહેવું.
 પ્રભુનું આગમ લૌકિક અનેલોકોત્તર બંને પ્રકારનાં
 મિથ્યાત્વનો ત્યાગ કરવાનું કહે છે. પરમાત્માના ધર્મનું આરાધન
 કરવાથી માગ્યા વિના સ્વભાવથીજ ઉભય લોકમાં આત્માને
 ઉચ્ચ કુળમાં જન્મ, અનેક પ્રકારની લબ્ધિ તદ્દિ-સિદ્ધિઓ
 પ્રાપ્ત થાય છે અને છેવટ મોક્ષની પ્રાપ્તિ શ્રીપાલ રાજાની
 માફક સુગમતાથી થાય છે. માટે પૌણ્ડલિક વસ્તુની માંગણી
 કરવાની તારે બીલકુલ જરૂર નથી. ચીતરાગ પ્રભુનું આગમ
 ખૂબ જોર કરીને કહે છે કે 'મિથ્યાત્વથી વેગગા રહી આત્મ-
 કલ્યાણ કરી લેજો, મિથ્યાત્વના સેવનથી આત્મકલ્યાણ
 તદ્દિ થાય; પરંતુ દુર્ગતિ યશે.' જુઓ ! સિદ્ધાંતમાંથી
 દિરેલી સંજોધ સત્તરીમાં રતનચેખરસૂરીશ્વરજી મહારાજ
 જી મિથ્યાત્વ વિશે શું કહે છે-

નિગોદમાં પણ ચાલ્યો ગયો. ફેર પાછી પ્રથમ જતાવેલ દશા પ્રાપ્ત થઈ. દુઃખોની શ્રેણીઓ ઉપસ્થિત થઈ. ઘણાં દુઃખોને સહન કરી પ્રથમ જતાવેલા ક્રમ પ્રમાણે ચડતાં ચડતાં, ઘણા જન્મ મરણના ફેરા કરતો અનંતી પુણ્યની શશિ વધવાથી મનુષ્ય ભવ, આર્યદેશ, ઉત્તમ જાતિ ઉત્તમ કુળ, નિરોગી શરીર, પાંચે ઇન્દ્રિયની પટુતા વિગેરે ઘણી ઉત્તરોત્તર સારી સામગ્રી મળી વીતરાગ પરમાત્માના પચનને શ્રવણ કરવાની ભાવના પણ થઈ.

સદ્ગુરુનો સંયોગ મળ્યો—

સદ્ગુરુ પાસે ધર્મ સાંભળવા તૈયાર થયો. ત્યારે મોહરાજ તે વાત જાણીને વિચારવા લાગ્યો કે:—“આ પ્રાણી જો ધર્મ સાંભળશે તો ધર્મ કરીને મુક્તિપુરીમાં પહોંચશે—મહા મુખ પામશે, માટે તે પ્રાણી કોઈ રીતે ધર્મ સાંભળવા જઈ ન શકે તેમ કરું.” એમ વિચારી તુરતજ મોહરાજએ પોતાના તેર ઉમરાવોને બોલાવ્યા. તેઓ આજ્ઞા થતાંજ હાજર થયા. એટલે મોહરાજએ તેઓને કહ્યું:—“અરે મુભટો! તમે જાઓ, મારા નગરમાં જિનરાજનો એક ઉમરાવ આવ્યો છે. તેની પાસે ઘણા લોકો ધર્મ સાંભળવા ઇચ્છા કરાવે છે, માટે તમે ત્યાં જઈ તેઓને અટકાવો, વિગ્ર કરો, ધર્મ સાંભળવા દેશો નહિ. કારણ કે તે ધર્મ સાંભળશે, તો ધર્મ કરવા તત્પર થશે ને આપણા ઉપરથી પ્રેમને તોડી તે આવેલ ધર્મરાજના ઉમરાવની સેવા કરશે અને અનુક્રમે આપણા વૈરી ધર્મ આપણોજ વિનાશ કરશે. માટે આ કાર્યમાં ટીક કરવા જેવું નથી. આ કાર્ય જરૂર કરો.”

જેટલું પોતાનું પરાક્રમ હતું તેટલું બતાવ્યું. એટલે છેવટ તે લવ્યજીવનો અમૂલ્ય હીરા સરખો દિવસ નષ્ટ કર્યો.

બીજે દિવસે તે લવ્ય જીવને સુંદર વિચાર થયો કે:—
‘આવી રીતે હું આજસ કરીશ, ને શુર મહારાજ તો અપ્રતિબદ્ધ વિહારો છે, તે જતા રહેશે, તો પછી હું કોની પાસે ધર્મ સાંભળીશ ? અને સાંભળ્યા વિના ધર્મ કેવી રીતે કરીશ ? આ જીંદગી દુઃખ સુદતમાં પૂરી થઈ જશે, અને જેવો આવ્યો તેવોજ ખાલી હાથે પાછો ચાડ્યો જઈશ પાછળથી પસ્તાવો થશે, તે કામનો નથી. માટે હે ચેતન ! ઉઠ. આજસ છોડ’ આવી રીતે વિચાર કરી જિનવાણી સાંભળવા તૈયાર થયો કે તુરતજ મોહરાગને ખગર પહોંચ્યા કે, ‘આજસ કાઢીયાને જીવી લીધો. હવે ધર્મ થવણુ કરવા જશે.’ જેથી તુરતજ મોહ નામના બીજા કાઢીયાને વગર વિદાજે મોકલ્યો.

બીજે કાઢીયો શીઘ્ર જઈને જીવના શરીરમાં પેઠો. એટલે તુરતજ નાનાં છોકરાં આવીને વળગ્યાં. કહેવા લાગ્યાં કે ‘તમને ઉપાશ્રયે જવા નહિ દઈએ, જ્યો તો અમે રાશું, આડા પડશું, માટે તે વિચાર પડતો મૂકો.’ તેજ અવસરે ઘરમાંથી સ્ત્રી બહાર નીકળી કહેવા લાગી:—‘તમને તો બીજે ધંધો સૂજતોજ નથી ! એટલું પણ જ્ઞાન આવતું નથી ? કે હું શું જોઈને ઉપાશ્રયે જવાનો વિચાર કરું છું ? આ છોકરાં રૂદ્ધ કરશે, તેને કોણ રમાડશે ? હું તે ઘરનું કામ કરીશ કે એને સાચવીશ ? માટે છોકરાને સાચવો, આ તમામનું પૂરું કરવા કાંઈ પૈસા કમાવાનો વધારે ઉદ્યમ કરો. પછી ઉપાશ્રયે જાજો.’ આ પ્રમાણે સ્ત્રીપુત્રાદિકના વચન સાંભળી

20

19

18

17

16

15

14

૧ જિન પ્રતિમા.   ૨ જિન મંદિર.   ૩ જ્ઞાન:

૪-૫ સાધુ-સાધ્વી.   ૬-૭ શ્રાવક-શ્રાવિકા.

આ સાત ક્ષેત્ર ઘણાં ઉત્તમ સમજવાં.

દેશના દેતાં ગુરૂ મહારાજે લૌકિક હટીકત કહેતાં બ્રહ્માણ્ય જે “વ્યાજે મૂકેલા પૈસા ઘણી મુદતે જમણા થાય, વ્યાપાર સારો કરવામાં આવે તો ચોગણા થાય, અને ક્ષેત્રમાં અનાજ વાવેલું હોય ને મેઘવૃષ્ટિ વિગેરે સારી થયેલ હોય તો સો ગણા થાય, પરંતુ પાત્રમાં નાખેલા પૈસા તો અનંતગણા થાય, માટે લક્ષ્મીને પ્રાપ્ત કરીને સારા ક્ષેત્રમાં તેનો વ્યય કરવો, તેજ તેનું ફળ છે. સાત ક્ષેત્રમાં પૈસા વાપરવાથી જીવ નરક તિર્યચાદિ દુગતિનો છેદ કરી દેવતાના તથા ઈન્દ્રના મુખને પ્રાપ્ત કરે, વાસુદેવ-જાતદેવ-ચક્રવર્તિની પદવી પણ પામે, દેવટ તીર્થંકર નામકર્મ પણ ઉપાર્જી, સકળ કર્મને ખપાવી, અવ્યાબાધ મુખને પામે.” આ પ્રકારનો ગુરૂ મહારાજનો દેશના સાંભળી ઘણા ધોતાઓ સાત ક્ષેત્રમાં દ્રવ્ય વાપરવા તૈયાર થયા. ટીપ કરવા માંડી. મોટી રકમ એકઠી કરીને સાતે ક્ષેત્રમાં વાપરવાની યોગ્ય ગોઠવણ કરવા માંડી. તે વખત કૃપણ ઠાહીયો જે બલ્ય જીવના શરીરમાં પેઠો છે, તેણે એટલે મુધી જોર માર્યું કે-શુભ ગતિ તોડી નાંખી દુર્ગતિ ચોકલવા પ્રપંચ રચ્યો, સારી ભાવના અને મુંદર વિચારોનો ફેરફાર કર્યો, જેથી વ્યાખ્યાનમાંથી ઉઠી જવા માંડ્યું. તેવામાં કોઈ પૂછવા આવ્યું કે:-‘ભાઈ!’ આ શુભ કાર્યમાં કાંઈ મંડાવો’ ત્યારે તેની સાથે વડવા માંડ્યું, પારકા અવશુષ્ક કાઢવા માંડ્યા. ધર્મની નિંદા કરવા માંડી. “ક્યાં પાપ લાગ્યું કે વ્યાખ્યાનમાં આવ્યા, ઘેર

અસ્થિર છે, તેને જવું હશે ત્યારે રાખી પણ રહેવાની નથી, અને લક્ષ્મી માટે શાસ્ત્રકાર કહે છે કે:—

ન યાતિ દીયમાનાઝપિ, શ્રીશ્વેદીયત એવ તત્ ।

તિષ્ઠત્યદીયમાનાઝપિ, નો ચેદીયત એવ તત્ ॥ ૧ ॥

અર્થ—જો લક્ષ્મી દાનમાં આપતાં થકાં પણ ખુટતી નથી તો દાન દેવામાં વિલંબ ન કરવો. વળી દાન કે લોગમાં લક્ષ્મી નહિ વાપરતાં છતાં પણ રહેતી નથી તો પછી શા માટે ઉદાર વૃત્તિથી ન વાપરવી—અર્થાત્ વાપરે જ રાખવી. કેમકે લક્ષ્મી વાપરતાં થકાં ખુટતીજ નથી, તેથી નેટલી સત્કાર્યમાં વાપરી તેટલીજ આવી લક્ષ્મી છે. માટે મારો શક્તિના પ્રમાણમાં હું પણ લખાવું. મારે લીધે બીજા પણ સારી રકમ ભરશે. તેનો નિમિત્તભૂત હું થઈશ. વળી આ ભવમાં જો લક્ષ્મી મળે છે તે પૂર્વ ભવના પુણ્ય-થીજ મળે છે, માટે આ ભવમાં પુણ્ય કરીશ તો આવતા ભવમાં લક્ષ્મી મળશે, અને કૃપણતા કરવાથી લોકો હાંસી કરશે.” આવા સુંદર વિચારો જ્યાં પ્રગટ થયા ત્યાં કૃપણ કાઠીયાનું જોર હઠયું કે તુરત તેને જીવી લીધાના મોહરાગને સમાચાર પહોંચ્યા. મોહરાગ પાસે બીજા ઉમરાવ હજી યજ્ઞ છે, તેથી તેણે બીજા સાત ઉમરાવને અનુક્રમે મોકલીને ધર્મ ધવજ કરતાં બધી જીવને અટકાવ્યો. હવે આ સાતનો વિશેષ ઉલ્લેખ નહિ કરતાં સંક્ષેપથીજ બતાવીશું.

૭ સાતમો—શોક કાઢીયો.

૧૧ અરતિ કાઢીયો.

૮ આઠમો—લોભ કાઢીયો.

૧૨ અજ્ઞાન કાઢીયો.

૯ નવમો—ભય કાઢીયો.

૧૩ કુતુહલ કાઢીયો.

૧૦ દશમો—રતિ કાઢીયો.

મમ્મણ્ય શેઠ લોભના જોરથી પારાવાર ઋદ્ધિનો માલીક હોવા છતાં લક્ષ્મીને લોગવ્યા વિના દુર્ગતિમાં પહોંચ્યો. બીજા દયાયો કરતાં લોભનું જોર શાસ્ત્રકાર મહારાજએ ઘણું બતાવ્યું છે.

કોહો પીડં પળાસેડ, માળો વિનયં નાસળો ।

માવા મિત્તાણિ નામેડ, લોહો સર્વં વિનાસળો ॥

ક્રોધ પ્રીતિનો નાશ કરે છે, માન વિનયનો નાશ કરે છે. માયા મિત્રાઈનો નાશ કરે છે, લોભ સર્વ ગુણનો નાશ કરે છે.' સંસ્વજન લોભનો ઉદય દશમા ગુણહાણે રહેવાથી યથાખ્યાત ચારિત્રને તોડી નાખે છે. અચ્ચારમે ગુણહાણેથી પણ છૂટ પડે છે. જેઓ લોભને વશ થયા, તેનો ધર્મ ખત્તનો તે સુલટ લુંટી લે છે. અહીં ધર્મ સાંભળનાર ભવ્ય પ્રાણી લોભને વશ થઈ આર્ત્તધ્યાનમાં પડે ગયો. જેથી તે દિવસ શુભાવી બેઠો.

નવમે દિવસે શુભ વિચારો થયા. તે વિચારવા લાગ્યો— 'અરે ! આણું અઘટિત કાર્ય ને કેમ કર્યું ? આચાં ખોટાં વિચાર કરવાથી કાંઈ દ્રવ્ય મળતું નથી. એમ કરવાથી તો લાભાંતરાય કર્મ બંધાય છે, જેથી આગામી ભવે પણ દ્રવ્યાદિની પ્રાપ્તિ થતી નથી. વળી ગુરૂ મહારાજ આખો નિવસ કાંઈ પોતાની ખાને બેસી રહેવાનું કહેતા નથી.' ઇત્યાદિક સારા વિચારો કર્યા. નવમે દિવસે લોભ કાઢીયાને છૂટી ધર્મ સાંભળવા ગયો. મોહરાજને ખબર પહોંચ્યા. તુરતજ નવમા ભય કાઢીયાને મોકલ્યો. ભય કાઢીયાએ પ્રવેશ કર્યો. એટલામાં દોઈ રાત્રનો ત્રિપાઈ ત્યાં આવ્યો, એટલે આના મનમાં ભય પેડો. 'હવે કેમ થયે ? શું કરીશ ?, ક્યાં લઈ જશે ?'

લઘુચંકાનું પ્હાનું કાઢીને ઉઠ્યો. બહાર જતાં કોઈ સારા માણસે શક્યો:—‘ભાઈ! આવી અમૃતધારા સરખી જિન-વાણીને છોડી ક્યાં જાઓ છો?’ પરંતુ કુતુહળ કાઢીયાનું ભેરું હોવાથી તેણે કહ્યું:—‘શું લઘુચંકા કરવાને પણ નહિં જવા દો?’ આવી રીતે કહી બહાર ગયો. ભાંડ, ભવાયા, નાટકીયા વિગેરે કુતુહળ ભેતાં અને ઉભા રહેતાં આખો દિવસ વીતી ગયો, પણ પણ દુખવા ન આવ્યા, ભુખ ઉડી ગઈ, તૃષ્ણા ન લાગી, એક ચિત્તે ભેવા કંઈ. એ પ્રમાણે આ છવ નાટકાદિ કુતુહળ ભેવામાં રાત્રી પણ કાઢી નાખે, ઉઝગરા વેઠે, ઉભો રહે, ધક્કો ખમે, અપમાન સહન કરે, પૈસાની પાયમાલી કરે, શરીરને હેરાન કરે, પરંતુ પ્રતિ-ક્રમણ, સામાયિક, જિનપૂજા વિગેરે ધર્મકાર્ય કરનાં બહુ રખત થઈ ગયાનું પ્હાનું કાઢી તણ દે. ક્રિયા કરતાં થાકી જાય, મારી શક્તિ નથી, ઉભા ઉભા કાઉસગાદિ કરતાં પણ દુઃખે છે, ઇત્યાદિક ધાર્મિક ક્રિયામાં પ્હાનાં કાઢે. કુતુહળ કાઢીયાના ભેરથી ઉપર જતાવેલ નાટક ભેવામાં કાંઈ કઠિન ન પડ્યું. દિવસ ચાલ્યો ગયો. છેવટે ત્રાંજ પડી ત્યારે કાંઈક શુભ વિચાર થયો, પોતાની મૂર્ખાઈ દિલ્લે આવી, ને પચાત્તાપ કરવા લાગ્યો. અરેરે! ‘આજ મારો સોના સરખો દિવસ ભાંડચેપ્ટા ભેવામાં ફોગટ થયો, તેમાં કાંઈ લાભ તો થયો નહિ, પણ નુકસાન ઘણું થયું, હવેથી હે આત્મા! આવી મૂર્ખાઈ કરીશ નહિ. ધાર્મિક ક્રિયામાં જરાજર ઉત્તમ-વંત થઈશ તો તારી જીંદગી સફળ થશે.’ આવા વિચારો કરી હવે પછી કુતુહળ કાઢીયાને આધીન નહિ થવા બંધ્ય છવ સાવધાન થયો.

4
2
PP

પછી તેવું શ્રવણ નકામું ગયું એમજ સમજવું. બરાબર વિચાર કરી સમજ રાખી તેરે કાઠિયાને દૂર કરી જિનવાણી શ્રવણ કરવી અને તેવું મનન કરવું, જેથી આત્માને તે હિતશિક્ષાની બરાબર અસર થશે અને આત્માનો અપૂર્ણ ગુણ સમ્યક્ દર્શન પ્રાપ્ત થશે.

આત્માને હિતશિક્ષા.

“હિ ચેતન! હવે મનુષ્યાવતાર પામી, નિરોગી શરીર વિગેરે શુભ સામગ્રી પામી પ્રભાદ કરીશ નહિ, અને સંસારની મોહબળમાં ફસાઇ નરકગમન કરીશ નહિ. વારંવાર મનુષ્ય જન્મ પામવો દુર્લભ છે. કોઈની સાથે સાંસારિક વસ્તુઓ ગઈ નથી અને જીવાની નથી. પુત્ર, ધન, સ્ત્રી દેખી તું શું મોહ કરે છે? અરે શુભ! તું જરા વિચાર કર. એ કદાપિ તારાં નથી, તારી વસ્તુ તારી પાસે છે, તેની જો જોજ કરે તો વારંવાર જન્મ મરણના ફેરા કરવા પડે નહિ. રમશાનવેરાગ્યથી તારૂં કાંઈ હિત થવાનું નથી. તથા અમુક સારો, અમુક ખોટો ઇત્યાદિક પરભવમાં રમવાથી તારૂં હિત કાંઈ થવાનું નથી. તું મનમાં જાણે છે કે હું તમામ સમજી છું, પરંતુ તે મિથ્યા છે, કારણ કે તું તારા આત્મકલ્યાણમાં પ્રવૃત્તિ કરતો નથી. કર્મકલંકથી મહિત એવું હે ચેતન! તારૂં વસવાનું સ્થાન તપાસ, તારે ક્યાં નિવાસ કરવાનો છે? જે સ્થાનમાં તું હાલ છે તે ચંચળ છે, વિનાશી છે, હણબંશુર છે, ઘોડા દિવસ માટે છે. આવા વિચારો હે શુભ! મોહનીય કર્મના જોરથી નહિ થવાથી સાધ્ય દષ્ટિ બૂલી જાય છે અને ખાવામાં, પીવામાં, પહેરવામાં ઓઢવામાં, ગાડી ઘોડા ખેલાવવામાં, માતા-પિતા, પુત્ર કલત્રાદિની સાર-સંભા-

8

9

10

11

રૂપ રત્ન ગ્રહણ કરવાનો સમય બહુ સુંદર આવ્યો છે. પર-
 લોકમાં સમ્યક્ત્વ પામવું બહુ કઠિન છે. જે જે દિવસો ને રાત્રી
 જાય છે તે પાછા આવતા નથી. આયુષ્યને કાપી નાંખે છે.
 પછી તેવી સામગ્રી મળતી નથી, હાલ મળી છે, છતાં પ્રતિ-
 બોધ નહિં પામે તો પછી અધોગતિમાં ચાલ્યો જઈશ, તેમાં
 શું આશ્ચર્ય ? હે સુસાદર ! સમય થોડો છે અને હજી તારે
 તારા આત્મા માટે કાર્ય ઘણું કરવાનાં છે, એમ સમજી પ્રમા-
 દનો ત્યાગ કરી જાત તથા જા ! પ્રમાદમાં પડી અમૂલ્ય સમ-
 યને સાર્યક નહિ કરે તો ચિંતામણી રત્નથી અધિક માનવ ભવ
 એજે ચાલ્યો જશે, પછી તને ઘણો પસ્તાવો થશે. આ હુદ્દી-
 કત બીલકુલ ભૂલીશ નહિ માટે જલદી સાવધાન થઈ જા !
 અને અનાદિકાળથી સંસારમાં દુઃખો આપનાર અહ કર્મને
 જડ મૂળથી ઉખેડી નાંખવા સંપૂર્ણ રીતે પ્રયત્ન કરવાની તારી
 દરજ છે તે ભૂલીશ નહિ. આવાં ઉત્તમ સાધન પામ્યા છતાં
 પ્રમાદને વશ થઈ નવાં કર્મ બાંધીશ તો મળેલી સામગ્રી
 હારીને અધોગતિનાં ભયંકર દુઃખો સહન કરવાં પડશે, તે
 લક્ષમાં રાખજે. આ હુદ્દીકત બહુ જ લક્ષમાં રાખવાની છે. હે
 જીવ ! તારે ચાહ રાખવું જોઈએ કે, સંસારમાં થોડી સુહૃત માટે
 ભેગાં થયેલાં કુટુંબાદિકતમામનું કાર્ય કરવાનું શીરપર આવ્યું
 તો પણ પોતાનું ન બગડે, પરભવનું-દુર્ગતિનું આયુ ન
 બંધાય, તે નિશાન કદાપિ ભૂલવું ન જોઈએ. ભૂલીશ
 તો મૂર્ખ અને ગમાર કહેવાઈશ. આત્મહિતનું સાધ્ય
 જો પાર પાડવું હોય તો જેવા સંચારના પદાર્થો ઉપર
 આનંદ અને આસક્તિ છે, તેવાજ આનંદ અને
 આસક્તિ આત્મકલ્યાણ કરવામાં કર. જો કરીશ

લેહેર કરતા હોતા: પરંતુ ભૂલા પડ્યા ત્યાં શી વાત કરવી? આપણે સવારથી ઉઠી રાત્રી સુધી અનેક કાર્યો કરીએ છીએ, ખાઈએ છીએ, પીઈએ છીએ, વ્યાપાર કરીએ છીએ, ધન એકઠું કરીએ છીએ, પહેરીએ છીએ, ઓઢીએ છીએ, આ સિવાય બીજા પણ અનેક કાર્યો આખો દિવસ કરીએ છીએ, ઘોડીવારની પણ નવરાશ આપણને મળતી નથી. લેશમાત્ર એક કામ ઓછું થાય તો બીજાં ચાર કાર્યો ઉભાં દરવાં તૈયાર છીએ, પરંતુ હજી કોઈ એક કાર્ય કરતાં આપણે ભૂલા પડ્યા છીએ, એવો વિચાર થતો નથી. રસ્તો શોધતા હોઈએ અને હાથ ન આવે તો ગભરાઈ જઈએ, એવો તો પ્રતિભાસજ કોઈ દિવસ થતો નથી. આપણે તો જાણે કે સર્વ કામ પોતાનાં હોય અને આપણે તે કાર્યની સાથે-વસ્તુની સાથે સાચો સંબંધ હોય. એવું ધારીનેજ કરતા હોઈએ એમ લાગે છે. કોઈ દિવસ પણ તે કાર્ય કરતાં એવું તો લાગતુંજ નથી કે, આપણી વસ્તુ ખોવાઈ ગઈ છે, અને તે શોધવાને આપણે પ્રયત્ન કરીએ છીએ, પણ તે આપણને હજી જડતી નથી. અથવા આપણે ઈષ્ટ સ્થાને જતાં માર્ગ ચૂક્યા છીએ અને સાચા રસ્તાની શોધમાં છીએ. ત્યારે આ પ્રમાણે લાગતું નથી ત્યારે આગપંપાગ શબ્દમાંજ તેનો જવાબ આવી ગયો. આપણે જે કાર્ય કરીએ છીએ, જે કાર્ય કરવામાં આપણને લેશમાત્ર આત્મહિત કરવા કુરસદ મળતી નથી, તે સર્વ તો આગપંપાગજ છે, એમ હે ચેતન! સમજ. દરેક કાર્ય કરતાં કાંઈ સાધ્ય હોવું જોઈએ, એવો સાધારણ નિયમ છે. પ્રયોજન વિના મંદ (મૂર્ખ) માણસ પણ પ્રવૃત્તિ કરતો નથી, તેથી આપણા કાર્યનું પણ

કોડી અબજ ખર્ચ અસંખ્ય, ધરાપતિ હોનેકી ચાહુ લગેગી; સ્વર્ગ પાતાલકો રાજ્ય કરો, વૃષ્ટા અધિકી અતિ આગ લગેગી, મુંદર એક સંતોષ વિના, રાઠ તેરી તો ભુખ કળી ન લગેગી.

આવી રીતે સંતોષ વિના ઇચ્છાની તૃપ્તિ થતી નથી. ઠઠાચ સ્વયંભૂરમણ સમુદ્રનો પાર પાગી શકાય, પરંતુ લોભસમુદ્રનો પાર પામવો ઘણોજ મુશ્કેલ થઈ પડે છે, જેથી ઢંગધડા વિનાનું જીવન પૂર્ણ થઈ જાય છે. પૌદ્ગલિક વસ્તુની પ્રાપ્તિમાં કોઈ પણ પ્રકારનો ખરો આનંદ છેજ નહિ. આથી વસ્તુપ્રાપ્તિ કે ધનપ્રાપ્તિ ખર્ચ સાધ્ય હોઈ શકે જ નહિ, કારણ જે તે નાશવંત સ્વભાવવાળું છે. ત્યારે આ બધી પ્રવૃત્તિ શામાટે? આ તમામ ધમાલ કોને માટે? આ બાબતનું અંતિમ લક્ષ્ય શું સમજવું? કાંઈક વધારે મનન કરો, વિચાર કરો, દીર્ઘદર્શીપણે અવલોકન કરો, વિચાર કરતાં ધનપ્રાપ્તિના અંગે છેવટ આ ધમાલ પૌદ્ગલિકજ દષ્ટિગોચર થશે. કીર્તિને માટે જે પ્રવૃત્તિ કરવી તે પણ ત્યાગ કરવા લાયક છે, કારણ કે તે માન કપાયનો લેદ હોવાથી પૌદ્ગલિક છે, અને નામ તો કોઇનું અમર રહેવાનું નથી, રહ્યું નથી. કીર્તિની ખાતર જે જે પાર્શ્વિક પ્રવૃત્તિઓ કરવામાં આવે તે પણ બરાબર પૂરેપૂરી ફળવતી થતી નથી. પૌદ્ગલિક વસ્તુની આસક્તિને લીધે તેનું ત્યાગ્ય સ્વરૂપ સમજ્યા પછી પણ ઘણાખરા ત્યાગ કરી શકતા નથી. તેટલા માટેજ ચિદાનંદજી મહારાજ કહે છે જે-હિ. ચેતન! તું અજ્ઞાનીની માફક બૂલો પડી ક્યાં ભટકયા કરે છે? જરા વિચાર તો કર. તારા માર્ગનું અવલોકન કર. માર્ગથી બૂલા પડેલા વટેમાર્ગીની માફક આડા અવળા રસ્તે.

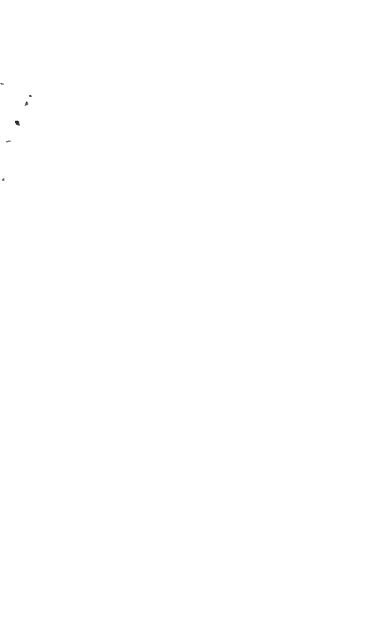
ઋદ્ધિ વિગેરેનો ત્યાગ કરે તેવા જીવોનીજ સાચી કમાણી છે.' બાકી તો માંગી લાવેલાં આબૂષણો જેમ પાછાં આપવાં પડે છે તેવી રીતે સંસારની વસ્તુ માત્ર પાછી આપવી પડશે. તે બાબતનું સમર્થન કરતાં શ્રી યશોવિજયજી મહા-રાજ જ્ઞાન-સાર અષ્ટકમાં કહે છે કે:—

પૂર્ણતા યા પરોપાધેઃ, સા યાચિત્ક્રમઞ્છનમ્ ।

યા તુ સ્વામાવિકો સૈવ, જાત્યરત્નવિભાનિમા ॥૧॥

શબ્દાર્થ—પૌદ્ગલિક વસ્તુથી ઉત્પન્ન થયેલી જે પૂર્ણતા તે માંગી લાવેલાં ઘરેણાં સરખી છે; પરંતુ સ્વભાવજનિત જે પૂર્ણતા છે, તે ઉતકૃષ્ટ રત્નની કાંતિ સરખી છે.

વિવેચન—ધન, રમણી, દેહ, સ્વજન, રૂપ, સૌભાગ્ય, બળ, યૌવન, ઐશ્વર્ય આદિ પૌદ્ગલિક પદાર્થોની પ્રાપ્તિથી ચલી જે પૂર્ણતા-સંગ્રહતા, તે યાચના કરીને માંગી લાવેલા કંઠણ, કુંડલ, કદોરા, કંઠી વિગેરે આબૂષણો સરખી છે. જેમ માંગી લાવેલાં ઘરેણાં લાંગા દિવસ રાખી શકાય નહિ, મુદત થયે પાછાં આપવાં જ પડે. દોઢ શેક પોતાના પુત્રને ખરણાવવા વખતે બીજા ધનાઢયને ઘેરથી પુત્રને પહેરાવવા માટે ઘરેણાં અમૂક મુદત કરીને માંગી લાવે, પછી મુદત પૂરી થાય કે તુરતજ ઉતારીને પાછાં આપવાં પડે. તેવીજ રીતે પૌદ્ગલિક વસ્તુની પૂર્ણતાથી બરેલા જીવને આયુરૂપી મુદત પૂરી થયે તરતજ પૂર્ણતા મૂકીને આશ્ચુ જવું પડે, કાંઈપણ સાથે લઈ જવાય નહિ. સંજમ નહિ ગ્રહણ કરેલા અકર્તવ્યો તથા વામુદેવો, પ્રતિવામુદેવો, રાજ-મહા-રાજઓ, પોતાની પૂર્ણતાઓ કેતાં રાજ્યઋદ્ધિઓ છોડી

પણ ઉલંઘી શક્યા નથી, જે સ્થિતિનો પ્રતિકાર મોટા ધનવંતરી વેઠો પણ કરી શક્યા નથી તે સ્થિતિની તૈયારીને તું અપમંગળ માને છે તે મોટી ભૂલ કરે છે અને તે બાબત ફેાગટ ખેદ કરે છે. માટે તે મરણની સ્થિતિ બરાબર તપાસી ધૈર્ય અવલંબન કર. એ મરણથી હવે ડરવાની જરૂર નથી.

પરંતુ તેના સંબંધમાં અમૂક ધોરણ કરવાની જરૂર છે. ચેતન તો કદાપી મરણ પામનાર નથી, એ ચેતનની અજરામરતા શાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ છે. શરીરથી ચેતન ભિન્ન થાય છે, તે સ્થિતિને મરણ કહેવામાં આવે છે. કેટલાક મૂઢ પ્રાણીઓ સંસારના દુઃખથી કંટાળીને મરણને ઇચ્છે છે, પરંતુ સંસારના દુઃખથી બ્યાકુળ થયેલાને છુટવાનો એ માર્ગ નથી. જેને ખસ થઈ હોય તેને તેના પર જરા ખળવાથી સાડું લાગે છે; પરંતુ પરિણામે વધારે વધારે દુઃખ ઉત્પન્ન થાય છે, તે ખસને મટાડવાનું કારણ ખળવું તે નથી પરંતુ તેનું બરાબર ઔષધ કરવું તે છે. તેવીજ રીતે સંસારના દુઃખથી ખરેખરી તપત લાગવી હોય તો તેનો ઉપાય મરણનું શરણ માગવામાં નથી, પરંતુ દુઃખ કદાપિ આવેજ નહિં તેવા ઉપાયો શોધવામાં છે. આ પ્રમાણે વસ્તુસ્થિતિ હોવાથી દુઃખથી કંટાળો ઉત્પન્ન થયો હોય તો પણ કદાપિ મરણને ઇચ્છવું નહિ, તેમજ આખરે મરી જવું છે, એવા વિચારથી ડરી પણ જવું નહિં. તેમ ડર-થી કે દાયર થવાથી કેઈ પ્રકારનો લાભ નથી.

શાસ્ત્રકાર કહે છે કે:—

ધીરેણ વિ મરિયત્વં, કાઠરિસેણ વિ અવસ્સ મરિયત્વં ।

તમ્હા અવસ્સમરણે, વરં શુ ધોરણે મરિત્વં ॥

$$L_{\text{max}} = 1.5 \times 10^4$$

1.

10

3

10

2

5

દુઃખ યતુ' નથી જેતુ' જીવન કફાડી સ્થિતિવાળું છે તેને
 અહીંયા પણ દુઃખ ને પરલવમાં પણ દુઃખની શ્રેણી છે,
 માટે જીવન સુધારવું તે ખાસ કર્તવ્ય છે, શુદ્ધ જીવન
 વાળાને મરણના વિચારમાં દુઃખ નથી, શોક નથી ખેદ નથી. આવું
 ઉત્તમ જીવન મનુષ્યલવ વિના ખીજે નહિ થઈ શકે, માટે
 હે ચેતન ! ભરામર કમ્મર કસ, અને વિચાર કર દે આ
 બવમાં ધર્મ આરાધન માટે જે સગવડો મળી છે, જે ભોગ-
 વાઇઓ પ્રાપ્ત થઈ છે, તે વારંવાર મળતી નથી, જેથી તે
 મળેલી ભોગવાઇઓથી આત્મહિત કરી લેવામાં ન આવે તો
 તેના જેવી ખીજી ગંજીર ભૂલ નથી. અનેક પ્રકારની ઉત્તમ
 ભોગવાઇથી ભરપૂર માનવ ભવ નકામો ચાલ્યો જાય તો
 મહુજ ખોટું થયું ગણાય. અજાણુ જીવો તો ખાવાપીવાની
 વસ્તુઓ મેળવવી, ધનસંચય કરવો, પુત્રપૌત્રાદિક પરિવાર
 વધારવો, રહેવા માટે નવા નવા બંગલા બનાવવા અને ચાચી
 ખોટી રીતે પોતાનું માન-સન્માન વધારવું એમાંજ શુ'યા
 ચેલા હોય છે, તેવા અજાણુ જીવો તો માર્ગથી ભ્રષ્ટ થઈ
 સંસારચેરીમાં ભૂલા પડીને અનાદિ કાળથી બટકયા જ કરે
 છે. તેવા જીવોને સાચું સુખનું સ્થાન જે મોક્ષ તે બહુજ
 દૂર રહે છે. તેનો ખ્યાલ પણ તેવા અજાણુને આવતો નથી
 તે સુખને પ્રાપ્ત કરવા બાવના પણ થતી નથી અને પોતાની
 જીંદગીભરની કપટ, દગા, પાશલા, જૂઠ્ઠા, ચોરી, પરદારાગમન
 વિગેરેથી થયેલી અધમ દશાને દૂર કરવાનો આત્મા સાથે
 વિચાર પણ થતો નથી. એવા પ્રાણીયો સંસારમાં આસક્ત
 રહી આરા અવળાં ગોળાં ખાધા કરે છે અનેક પ્રકારની ઉપા-
 ધિયોથી વ્યાપ્ત થઈ ભારે થતા જાય છે. એવા જીવોના

20
21
22
23
24

નથી. માતૃપિતાના સ્નેહમાં પણ સ્વાર્થનો સ્નેહ કેટલો બધો
 જોવામાં આવે છે ! તેઓ પૈસા કમાવાવાળા પુત્રો અને નહિ
 કમાવાવાળા પુત્રો તરફ કેટલું અંતર રાખે છે તે જોઈ શકાય
 છે. આ તો વ્યવહારમાં આપણે જોયું પરંતુ આત્મહિત
 કરવાનાં કાર્યોમાં તો તેઓ તરફથી ઘણીજ અડચણો ઉભી
 કરવામાં આવે છે. આત્મસાધન કરનાર પુત્રનો તિરસ્કાર
 કરવામાં આવે છે. અને છેવટ તેને સમજાવી-દેાસલાવીને
 સંસારમાં ખેંચી લાવવાનો પ્રયત્ન સર્વત્ર જોવામાં આવે છે.
 મોહની ખાતર-દહાવો લેવાને ખાતર જે માળાપો પોતાની
 સંતતિમાં સંસાર રસિકતા ઠસાવે છે, તે સંતતિ સંસારના
 કીચડમાં અત્યંત ખૂંચી જાય તેવાંજ કાર્યો કરે છે,—તે
 માળાપો સંતતિનાં હિતેશ્ચુ નથી પરંતુ પોતાને શરણે
 પડેલી પોતાની સંતતિને હાથે કરી દુર્ગતિના ખાડામાં
 ધકેલી દેનારાં છે; વિશ્વાચ્છાતિ છે. ધર્મિષ્ઠ માળાપોને પુત્રને
 ધર્મ જનતાં વૈરાગી જનતાં આનંદ ધાય, પોતાની કાયરતા
 માટે તિરસ્કાર વહુટે અને વળી કહી પણ દે દે. શાસ્ત્રો
 સાંભળી સાંભળીને બુદ્ધો થયો પણ મને વૈરાગ્ય ન થયો,
 ધર્મ ન પરિણમ્યો, જેથી હું પામર છું. હે પુત્ર ! તું ધન્ય
 છો, જે તારી આવી ઉચ્ચ ભાવના-સંસાર તોડનારી દીક્ષા
 ચઢણ કરવાની થઈ. હે પુત્ર ! પારમેશ્વરી દીક્ષાજ અવશ્ય
 આવશ્યકીય છે, એનાથીજ કલ્યાણ છે. જે કોઈ મહાપુરુષોએ
 આત્મધ્યેય સાધ્યું છે, તર્યા છે, સંસારની રખડપટ્ટીથી છુટ્યા
 છે, તે આ સંયમથીજ. તારા માટે પણ એજ માર્ગ તેજ છે.
 અમો તો બુદ્ધા થયા, સંસારમાં આસક્ત છીએ. અમારી આસક્તિ
 છુટતી નથી. આવી રીતે કહી વળી ચારિત્રની મુશ્કેલીયો

20
1914-15

1915-16

1916-17

1917-18

1

પ્રતિબોધ પામ્યો, સંસારનો ત્યાગ કરી પારમેશ્વરી પ્રવ્રજ્યા
 શ્રદ્ધા કરવા ઉજમાલ થયો, તે સમયની ચારિત્રની શુદ્ધ
 જાવનાથી છટ્ટા સાતમા ગુણઠાણનો માલીક થયો, તે માર્ગથી
 હેઠે પછાડી સંસારમાં ભટકાવનાર માતાપિતાદિકને આ
 જીવ હિતકારી માને છે; પરંતુ તત્વદષ્ટિથી તપાસ કરતાં,
 શાસ્ત્રકાર તેમને શત્રુસમાન કહે છે. તે જરાજર છે કારણ
 કે શત્રુ હોય તે સામા માણસનું ધન જોવરાવે કે બીજું
 જમે તે નુકશાન કરે, તેમ આ જીવને ઉચ્ચ કાઠી ઉપર
 ચડતાં નીચે પછાડ્યો, તેણે કેટલું નુકશાન કર્યું? કેટલું
 આંતરિક ધન જોવરાવ્યું? તે હે ચેતન? જરાજર સમજ.

આ દારણુથી સાંસારિક સગાં રૂનેહીઓની ખાતર રાત
 દિવસ આરંભ સમારંભમાં મગ્યા રહેવું અને આત્મહિતની
 પ્રવૃત્તિ ન કરવી તે ભૂલ ભરેલું કાર્ય છે. જરાજર વિચાર
 કરતાં જણાયે કે આ જીવ ધનપ્રાપ્તિ વિગેરે પૌંડગલિક
 વસ્તુઓમાં લલચાઈ જઈ તેની ખાતર જીંદગી પૂરી કરવાનીજ
 વાતો કરે છે, અને તે જોટી લાલચના જોરથી તો તેને ધન
 ઉપર અનાદિ ઠાળથી એવી તો મૂર્છા લાગી કે કે, તેની
 પ્રાપ્તિના અને તેની સાચવણીના વિચારોમાં તેને એટલો
 જયો આનંદ આવે છે કે તે ધનની ખાતરજ ધન પછવાડે
 મંડ્યો રહે છે; આગળ પાછળનો વિચાર ક્યાં વગર એમાંજ
 આસક્ત રહે છે, અને તેની સાથે એવા જોરથી ગાંઠ જાંધે
 છે કે જાણે કોઈ દિવસ તેનો વિયોગ થવાનો જ ન હોય.
 આ આખી માન્યતા ભૂલભરેલી હોવાથી પરિણામ વિપરીત
 આવે તેમાં શું આશ્ચર્ય?

1000

1000

1000

દેહનો સંબંધ લિપ્ત દેખાઈ આવે છે તેહ અશુચિમય છે. આત્મા
 શુચિ એટલે પવિત્ર છે એવું જ્ઞાન લાવવાની આવશ્યકતા હોવાથી
 છઠ્ઠી અશુચિ જાવનાનો ક્રમ બરાબર છે. હે ચેતન, જેની ઉપર
 તને સંપૂર્ણ રાગ છે. જેનું પોષણ કરવાને માટે હમેશાં તું
 સજ્જ રહે છે તે તારી આ કાયા અશુચિમય છે. અશુચિના
 બંધાર જેવી અને ફળમાં વીખરાઈ જનાર અને વળી પવિત્ર
 વસ્તુને અપવિત્ર કરનારી ફળવારમાં બરુનીભૂત થનારી છે
 આવી કાયાની સ્થિતિ જોઈનેજ સનતકુમાર ચક્રવર્તિએ તેના
 ઉપરથી મોહને છોડી દીધો હતો. એ મહાન પુરુષનું ચરિત્ર
 વૈરાગ્યથી ભરપૂર ધણુંજ અસરકારક ઉત્તમ ગોધ આપનારું
 શાસ્ત્રોમાં પ્રસિદ્ધ છે. તેઓની કાયા ધણી સુંદર હતી છતાં
 પૂર્વકૃત કર્મના ઉદયથી તેજ કાયા રોગમય બની જવાથી તેમના
 શુદ્ધ અંતઃકરણમાં તીવ્ર વૈરાગ્ય પ્રાપ્ત થયો અને તરતજ ચારીત્ર
 લેવા તત્પર થયા. છ ખંડની પ્રભૂતા ફળવારમાં છોડી દઈ
 મહાત્મા ચાલી નીકળ્યા ધન્ય છે તેવા પવિત્ર મહાત્માઓને
 જેનું નામ લેતાં પાપના પુંજ નાશ થાય છે. તે પ્રભાણે હે ચેતન,
 તું પણ આ છઠ્ઠી અશુચિ જાવનાને તારા પવિત્ર હૃદયમાં ઉત્પન્ન
 કરજો. જેના દીર્ઘ પ્રભાવથી અજ્ઞાન અધર્મ અને સ્વાર્થમય તારી
 તેહ તરફની મમતા દૂર થઈ જશે અને તું કલ્યાણનું સ્થાન
 બનીશ. અને આત્માના સુતત્વો તારી દ્રષ્ટિમાં પ્રકાશીત થશે,
 માટે અશુચિ જાવનાનો વિચાર કરવો કે આ શરીર રક્ત રૂધિર
 માંસ ભેદ અસ્થિ મજ્જાને વિર્ય એ સાત ધાતુથી બનેલું છે, તે કદી
 કાળે પવિત્ર થતું નથી. પુરુષના નવ દ્વાર અને સ્ત્રીના બાર દ્વારો
 સદા અશુચિથી વદ્યા કરે છે. તો તેના ઉપરથી મમત્વ ભાવ છોડી
 દઈ આત્માને નિર્મળ બનાવવો એજ મનુષ્ય જીવનનું સાક્ષ્ય છે.

4
3
2
1
721

4
3
2
1
721

અંદર પાણી આવતું નથી અને નાવ પણ ડુબી જતી નથી તેમ પાપને આવવાનાં નાળાં બંધ કરવાથી નવાં કર્મ આવતાં બંધ થઈ જાય છે. પાંચ સમિતિ ત્રણ ગુપ્તિ દશવિધયતિધર્મ નાર ભાવના સત્તર પ્રકારે સંજમ બાવીસ પરિસહ છતવા તે તમામ સાધનો નવાં કર્મને આવતાં અટકાવીને સંવરની પ્રાપ્તિ કરાવે છે. આ સંવર ભાવનાની પ્રવૃત્તિ આત્મસ્વરૂપની નિર્મલતા ધનાવવામાં બહુ ઉપયોગી છે. માટે હેચેતન લક્ષમાં લઈ ઉપર દેહી સંવર ભાવનાને અમલમાં મુકવા ઉદ્યમવંત થજે.

નવમી નિર્જરા ભાવના.

આત્માને લાગેલાં કર્મ જર્જરી ભૂત કરી દેવાં તે નિર્જરા કહેવાય છે. તે નિર્જરા તપસ્યાના યોગથી વિશેષ પ્રકારે થઈ શકે છે તેથી આત્મસ્વરૂપને નિર્મળ કરવા માટે નિર્જરા ભાવનામાં તપસ્યા કરવાની આવશ્યકતા છે. તે તપના છ બાદ અને છ અભ્યાસ એવા બાર ભેદ છે. તે બાર ભેદનાં નામો.

છ ભેદ બાદ તપના.

૧ અનસન કેતાં ઉપવાસ છઠ	૫ કાયકલેશ તે વીરાસન
વીગેરે કરવા તે	વીગેરે આશનો ઉપર વિધિ
૨ ઉનોદરિકા કેતાં બેચાર કે	પૂર્વક બેસવું કાઉસગ્ગ
આઠ કવલ ઓછું જમવું	કરવા તથા કેશનો લોચ
૩ વૃત્તિસંહોપ તે ચૌદ નિયમ	કરવો ઈત્યાદીક.
ધારવા ઇત્યાદીક.	૬ સંહીનતા કેતા સંવરવું
૪ રત્નત્યાગ તે છવિગય અ-	સક્રોચવું તે અશુદ્ધ માર્ગે
થવા છમાંથી કાઢપણું	પ્રવર્તતી ઇન્દ્રિયો સંવરવી
વિગયનો ત્યાગ કરવો.	પાપથી આત્મા પાછો હઠા-
	વવો ઇત્યાદીક.

આ છ ભેદ બાદ તપના જાણવા.

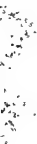
કરી ઉભો રહે તેવી રીતે. આ ચૌદ રાજલોકનું સ્વરૂપ જાણી લેવું તે પુરૂષના કેડની નીચેના ભાગમાં અધોલોક, મધ્યમાં તિર્થલોક, અને ઉપરના ભાગમાં ઉર્ધ્વલોક છે. પદ્મ દ્રવ્યાત્મક લોકની બહાર અનંત આકાશ છે. તેને અલોક કહેવાય છે. ખાદીના ભાગને લોક કહેવાય છે. તેમાં પદ્મ દ્રવ્ય વ્યાપી રહેલાં છે. તેની અંદર મિથ્યાત્વ અવિરતિ કથાય અને યોગની પ્રખલ-તાથી જીવો પરદ્રવ્ય તે પોતાનું માની જમણું કરી રહ્યા છે જ્યારે વીતરાગના વચનથી શુદ્ધ માર્ગને અનુસરણ કરશે ત્યારેજ લોકના અગ્રભાગે પહોંચી શાશ્વત સુખનો જીવો અનુભવ કરશે.

અગ્યારમી બોધિ દુર્લભ ભાવના.

આ જીવને અનાદિ કાળથી સંસારમાં જમણું કરતાં માનવ ભવાદિ સામગ્રી પામ્યા પછી ધર્મનું શ્રવણ, પ્રાપ્ત થયા છતાં પણ અત્યાર સુધી સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ થઈ નહીં જેથી સંસારમાં ગોથાં ખાધાં જો એકવાર પણ બોધિરત્ન પ્રાપ્ત થયું હોત તો આટલો કાળ જમણું કરવું ન પડત- સંસારની તમામ પૌંડ્રગલીક વસ્તુ તને મળી ચુકી હશે. પરંતુ સમ્યક્ત્વ રત્ન બહુજ દુર્લભ થઈ પડ્યું જે જીવો સિદ્ધ થયા, યાય છે, અને થશે. તે તમામ સમ્યક્ત્વના મહાત્મ્યથી જ થયા છે. આ સમ્યક્ત્વ રત્ન પામવાના માટે મનુષ્યગતિ સર્વોત્તમ સાધન છે. માટે મહામૂઢ્યવાલી આવી શુભ સામગ્રી પામી સમ્યક્ત્વરત્ન પ્રાપ્ત કરવા હે આત્મા, સારી રીતે યત્ન કરજે. જેથી તારી આ માનવ ભવની મુસાફરી સફળ થશે. આ બાબતની વિશેષ હૃદીકૃત સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિમાં આગલ ઉપર વર્ણવેલી છે. ત્યાંથી જોઈ લેવી.

બારમી ધર્મ દુર્લભ ભાવના.

આ જીવને જ્યારે બોધિ બીજની પ્રાપ્તિ થાય ત્યારેજ

પરંતુ મેઘ જેમ વૃષ્ટિ કરતાં ઉચ્ચ નીચ સ્થાન જોતો નથી, ઉપકારીઓ પાત્રાપાત્રની દરકાર કરતા નથી, તો પછી આપના જેવા ત્રિભુવનનાયક હાતાશિરોમાંથી મળ્યા છતાં અમે અસં-તુષ્ટ રહીએ એ બનેજ કેમ ? કદાપિ ન બને. અમે હીધા વિના ઊડવાના નથી. વહેલા કે મોડા—આપના સિવાય આ ત્રણ જગતમાં અમારું હારિદ્રય કોઈ દૂર કરનાર નથી, માટે હે પરમાત્મા ! એકવાર આ સેવક સામી દૃષ્ટિ કરી, સંસાર-સમુદ્રથી શીઘ્ર પાર ઉતારો. આપની ગુફા દેખતાં હજારો-લાખો જીવો ભવના નિસ્તારને પામવા બાગ્યશાળી થયા છે. આપની પ્રતિમા પણ જગતના હારિદ્રયને દૂર કરનારી છે, પાપના સમૂહને ભસ્મભૂત કરનારી છે તેથીજ સુવિદિત પુરોષોએ આદરેલી છે અને વહી સ્તુતિ કરીને કર્મ ખપાવી આત્મકલ્યાણ કરી ગયાં છે. તે પ્રભુ સ્તુતિના શ્લોકો આ પ્રમાણે:—

ऐंद्रशेखरिना प्रतापमवनं भव्यांगिनेत्रामृतं ।

सिद्धांतोपनिषद्विचारचतुरैः प्रीत्या प्रमाणिकृता ॥

मूर्तिः स्फुर्तिमती सदा विजयते जैनेश्वरी विस्फुरन्-
मोहोन्मादघनप्रमादमदिरामत्तरनालोकिता ॥૧॥

જિનેશ્વરની પ્રતિમા સદા જયવંતી વતે છે. તે પ્રતિમા કેવી છે ? મન્દના વર્ગથી નમાએલી તથા પ્રતાપનું ઘર અને ભવ્ય પ્રાણીઓના નેત્રોને અમૃતસમાન તથા સિદ્ધાંતના રહસ્યને જાણનાર વિચક્ષણોએ પ્રેમપૂર્વક પ્રમાણભૂત કરેલી અને વળી પ્રભાવશાલીની આવી પરમાત્માની મૂર્તિને. મહા-મોહના ઉન્માદથી તથા પ્રમાદરૂપી મદિરાથી મદોન્મત્ત થયેલા જીવો જેમ શક્તા નથી.

धन्या दृष्टिरियं यया विमलया दृष्टो भवान् प्रत्यहं ।

धन्याऽसौ रसना यया स्तुतिपथं नीतो जगद्गतलः ॥

धन्यं कर्णपुगं वचोमृतरसो पीतो मुदा येन ते ।

धन्यं हृद સતતં ચ યેન વિજદસ્ત્યન્નામમન્ત્રો ધૃતઃ ॥૨॥

વિત્તં ચેતસિ વર્તતેન્દ્રુમુતમિદં વ્યાપહ્વતાદારિણીં ।
 ર્તિ સ્ફૂર્તિમતીમતીવ વિમલાં નિત્યં મનોહારિણાં ॥
 રૂપાતાં સ્નપયન્ત એવ મનુજાઃ શુદ્ધોદકેન સ્વયમ્ ।
 રૂપાતીતતમોમલાપનયતો નૈર્મલ્યમાવિભ્રતિ ॥૨॥

મારા ચિત્તમાં આ આશ્ચર્ય વર્તે છે કે વિપત્તિરૂપી
 તાઓને નષ્ટ કરનારી, હૃંમેશાં મનોહારિણી, વળી નિર્મળ
 કુર્તિવાળી જિનેશ્વર પરમાત્માની મૂર્તિને શુદ્ધ જલ વડે
 કવરાવતાં મનુષ્યો ખૂદ પોતે પોતાનો અસંખ્ય અજ્ઞાન રૂપ
 જ દૂર થવાથી નિર્મલતાને સંપાદન કરે છે. ૫.

વિવેચન—ઢોઢમાં આપણે જોઈએ છીએ કે જે જ્ઞાન કરે
 મેલ રહિત થાય અને આ તો પરમાત્માની મૂર્તિને જ્ઞાન
 શવનારા મેલ રહિત થાય, તે આશ્ચર્ય જાણવું.

શ્રેયઃસંકેતશાલી મુગુણપરિમલૈર્જેયમંદારમાલા ।
 હિન્નવ્યામોહજાલા મમદમરસરઃપૂરણે મેઘમાલા ॥
 નમ્રત્રીમન્મરાલા વિતરણકલયા નિર્જિતસ્વર્ગિશાલા ।
 ત્વન્મૂર્તિઃ શ્રીદિશાલા ચિદલતુ દુરિતં નંદિતં સોણિવાલા ॥૬॥

હે પ્રભુ! કલ્યાણની સંકેતશાળા જેવી, સદ્ગુણરૂપ
 ગંધવડે છતી છે. કલ્પવૃક્ષના પુષ્પોની માળા જેણે એવી, અને
 જી તોડી નાંખી છે વ્યામોહની જાળ જેણે એવી, આનં-
 ના સમૂહરૂપ સરોવરને પૂરવામાં મેઘમાળા જેવી, નમ્યા
 યેશ્વર્યધારી મનુષ્યો રૂપી હૃંસ જેઓને એવી, અને
 જી દાનની કળાથી છૂટ્યા છે દેવલોકના પ્રદેશો જેમણે
 મેવી, અને આનંદિત કર્યા છે રાજા મહારાજાઓને જેણે
 મેવી, વિદ્યાજથીસંપન્ન તમારી મૂર્તિ, હે પરમાત્મા!
 તમારો પાપોને દૂર કરા. ૬

આ પ્રમાણે પ્રભુપ્રતિમાની પાસે રહી ભાવનાપૂર્વક સ્તુતિ કરવાથી સાક્ષાત્ પરમાત્મા આપણને યાદ આવે છે, જેથી જીવોમાં કોઈ અપૂર્વ જાગૃતિ થાય છે. પચીસો વર્ષ પહેલાં થયેલાં મહાવીર પ્રભુ અત્યારે ભવ્ય જીવના હૃદયમાં તેમની મૂર્તિનું અવલોકન કરવાથી સાક્ષાત્ થાય છે.

જીવો જિનપ્રતિમાના આલંબનથી શીઘ્રસંસારસમુદ્ર તરીકે છે-તો પછી સાક્ષાત્ પ્રભુ મહાવીર હતા તે સમયનું તો કહેવું શું ?

જોવી રીતે ઉચ્ચ કોટિના ગુણોથી ગરૂર પરમાત્મા મહાવીરદેવના ચરણક્રમણનું આશ્રય કરી, તેમની આજ્ઞા શિરપર વહન કરી, તે સમયમાં આ ભરતક્ષેત્રમાં અનેક જીવો પોતાનું કલ્યાણ કરતા હતા અને આધુનિક સમયમાં પણ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં વિચરતા વિહરમાન તીર્થંકરોની દેશના ધ્રુવણ કરી અનેક ભવ્ય જીવો પોતાના આત્માનું કલ્યાણ કરી રહ્યા છે. અત્યારે આપણે અહિં ભરતક્ષેત્રમાં સાક્ષાત્ પ્રભુના અભાવે તેમના નામધ્રુવણથી તથા ઉપર કહેલ તેમના સ્થાપનાનિષ્ઠે-પાથી (જલહલવી મૂર્તિથી) હબ્બરો બંદકે લાખો જીવો પોતાનું કલ્યાણ કરી રહ્યા છે. તો હે ચેતન! તું પણ જિનપ્રતિમાનાં દર્શન કરી, પરમાત્માના ગુણોને યાદ કરી તારામાં સારા ગુણોની છાપ પાડ. જિનપ્રતિમા જિનવર સરખીજ બાળુજે. જિનપ્રતિમામાં લેશમાત્ર શંકા કરીશ નહિં. જિનપ્રતિમા ઘણું સૂત્રોમાં પરમાત્મા મહાવીર દેવેજ કહેલી છે. તે જિનપ્રતિમાનો ઘણા સિદ્ધાંતોમાં અધિકાર વિદ્યમાન હોવા છતાં, કેટલાએક અણુસમજણવાળા અજ્ઞાની જીવો, સૂત્રોના ખરા અર્થને નહિ સમજતાં વિપરીત અર્થ કરી જિનપ્રતિમાને નહિ માનતાં ધર્મ બૂલા પડી લમી રહ્યા છે. જુઓ જિનપ્રતિમાનો અધિકાર શ્રી

- ૩ ઉપાસકદશાંગ સૂત્રમાં કહ્યું છે કે-આણંદ ધાવકે નિયમ કયો
કે જિનવરને જિનગિળ વિના ખીજા કોઈને પણ વંદુ નહિ
પૂજું નહિ.' તેવી રીતે ખીજા નવે ધાવકો માટે જાણવું.
- ૪ કદપસૂત્રમાં સિદ્ધાર્થ રાજાએ જિનપ્રતિમા પૂજ્યાનું કહ્યું છે.
- ૫ શ્રી ભગવતીસૂત્રમાં તુંગિયાનગરીના ધાવકોએ જિન-
પ્રતિમા પૂજ્યાનો અધિકાર છે.
- ૬ ઉવવાઈસૂત્રમાં ઘણું જિનમંદિરોનો અધિકાર છે
- ૭ તેજ સૂત્રમાં અંબડ ધાવકે જિનપ્રતિમાને વાંદી તથા
પૂજી તેવો અધિકાર છે.
- ૮ શ્રી જંબુદ્વિપપત્તિ સૂત્રમાં યમક દેવતાદિકોએ જિન-
પૂજા કરેલી કહી છે.
- ૯ શ્રી નંદીસૂત્રમાં વિશાળાનગરીની અંદર શ્રી મુનિસુવ્રત-
સ્વામીની મહાપ્રભાવિક શુભ કહેલ છે.
- ૧૦ શ્રી અનુયોગદ્વાર સૂત્રમાં સ્થાપના માનવી કહી છે.
- ૧૧ શ્રી આવશ્યક સૂત્રમાં જુદા જુદા અનેક અધિકાર છે.
શ્રી ભરત ચક્રવર્તિએ જિનમંદિર કરાવ્યાનો અધિકાર છે.
વગ્ગુર ધાવકે શ્રી મહીનાથજીનું દેરાસર કરાવ્યું છે.
પુષ્પધી જિનપૂજા કરનારનો સંસાર દાય થઈ જાય તેમ
કહ્યું છે. તથા પ્રભાવતી ધાવિકાએ જિનમંદિર ણનાવ્યું છે.
તથા જિનપ્રતિમાની આગળ નાટક કર્યું છે.
શ્રી ધેણિકરાજા નિરંતર એકસો આઠ સોનાના જવ નવા
કરાવીને પરમાત્મા સન્મુખ સ્વસ્તિક કરતા હતા.
સર્વ લોકમાં રહેલ જિનપ્રતિમાને આરધવા નિમિત્તે
સાધુ તથા ધાવક કાઉચ્ચગ કરે તેમ કહ્યું છે.
ખીજા પણ જિનપ્રતિમાના જુદા અધિકારો છે.

સહન કરવાં પડશે. કદાચહૂ મૂકવામાં તો દુઃખ લેશમાંત્ર થતું નથી, પરંતુ ઉલટો આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે. આત્મામાં નવીન જાગૃતિ આવે છે. ભવબ્રમણ નષ્ટ થાય છે. જીવો જિન-પ્રતિમાનાં દર્શન કરવાથી જ ઠેકલા ફાયદા થાય છે. કેવા કેવા જીવો જોધિખીજ પ્રાપ્ત કરીને આત્મકલ્યાણ કરી ગયા છે. ?

૧ અભયકુમારે મોકલેલી ઋષભદેવસ્વામીની પ્રતિમા દેખી આર્દ્રકુમાર પ્રતિજોધ પામ્યા અને સમ્યક્ત્વ રત્ન પ્રાપ્ત કરી અનુક્રમે મુનિપણું અંગિકારકરી આત્મકલ્યાણ કરી ગયા.

૨ દશવૈકાલિક સૂત્રના કર્તા શ્રી શમ્યંભવસૂરિ, શ્રી શાંતિનાથની પ્રતિમા દેખી પ્રતિજોધ પામ્યા છે,

‘સિજ્જંમવગણદરજિણપદિમાદંસણેણ પદિબુદ્ધો.’ ઇત્યાદિ

૩ શ્રી જિનપ્રતિમાની ભક્તિથી શ્રી શાંતિનાથજીના જીવે તીર્થંકર ગોત્ર જાંધ્યું છે.

૪ જિનભક્તિ કરવાથી જીવ તીર્થંકર ગોત્ર જાંધે છે. આ કથન શ્રી જ્ઞાતાસૂત્રમાં છે. જિનપ્રતિમાની પૂજા છે તે તીર્થંકરનીજ પૂજા છે અને તેથી વોસસ્થાનક મધ્યે પેલા સ્થાનકનું આરાધન થાય છે.

૫ જિનપ્રતિમાને પૂજવાથી સંસારનો ક્ષય ધર્મ જાય છે. એમ શ્રી આવશ્યકસૂત્રમાં કહ્યું છે.

૬ જિનપ્રતિમાને પૂજવાથી મોક્ષફળની પ્રાપ્તિ થાય છે એમ શ્રી રાયપસેણીસૂત્રમાં કહ્યું છે.

૭ ગણધર મહારાજના સત્તર પુત્રે સત્તર લેહમાંથી એક પ્રકારે જિનપૂજા કરી છે અને તે જિનપૂજાથી તેજ ભવે મોક્ષે ગયા છે. આ અધિકાર સત્તરલેહી પૂજના ચરિત્રમાં છે અને સત્તર લેહી પૂજા શ્રી રાયપસેણી સૂત્રમાં કહેલી છે.

૮ નાગકેતુ શ્રીજિનેશ્વરની પૂજા કરતાં શુદ્ધ ભાવનાવડે દેવજ્ઞાન પામ્યા હતા.

આ પ્રમાણે સૂત્ર સિદ્ધાંતમાં કહેલી જિનપ્રતિમાનાં દર્શન કરી, પૂજન કરી, ભક્તિ કરી, ઘણા બધા જીવો સમ્યગ્દર્શન પામી અનુક્રમે કેવળજ્ઞાનની લક્ષ્મી મેળવી સુકિતમાં ખિરાજમાન થયા છે. જન્મમરણના કલેશથી દૂર થયા છે. આવી રીતે જીવોને કર્મ અંપાવવા માટે આ પંચમકાળમાં સાક્ષાત જિનેશ્વર ભગવાનનો વિરહ છે. પણ જિનપ્રતિમા પ્રબળ સાધન હોવા છતાં શાસ્ત્રમાં ઠેકાણે ઠેકાણે જિનેશ્વરદેવે તે બતાવેલ છતાં, ઠેકાણે જિયારા મહામોહનીય કર્મના જોરથી-પ્રબળ મિથ્યાત્વના ઉદયથી જિનપ્રતિમાને નથી માનતા, નથી પૂજતા તેને માટે ઉપાધ્યાયજી યથોચિત્તયજી મહારાજ કહે છે કે:-

એળીપેરે બહુ મુત્રે બણું જીરે, જિનપૂજન ગૃહીકૃત્ય—;

જે નવી માને તે સદીજ રે, કરશે બહુ ભવ નૃત્ય. મુણે જિન !
તુંજ વિજુ કવણુ આધાર.

“બહુ સૂત્રસિદ્ધાંતમાં જિનપૂજનું કૃત્ય ગૃહસ્થો માટે કહેલું છે, છતાં જે નહિ માને તે આ બવચક્રમાં જન્મ-મરણના ફેરા વડે નૃત્ય કરશે.” માટે હે ચેતન ! તું લેશ-માત્ર જિનપ્રતિમામાં શંકા કરીશ નહિ અને હુમેશાં પરમાત્માનાં વિધિપૂર્વક દર્શન કરી-પૂજન કરી સમ્યક્ રતનની પ્રાપ્તિ કરી લેજે. તને આ અપૂર્વ અવસર મળ્યો છે, તેથી જેમ બીજા જીવો પ્રભુપ્રતિમાનું આલંબન લઈ સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત કરી આત્મકલ્યાણ કરી ગયા તેમ તું પણ કરી શકીશ. માટે નિશ્ચલ ચિત્તથી જિનપ્રતિમાનાં દર્શન-પૂજન-ભક્તિ કરજે !

ઇતિ શ્રી જિનપ્રતિમાનો તથા તેમની

પૂજા—ભક્તિનો અધિકાર.

રહું હતું. નાના પ્રકારનાં પક્ષીઓ તે વનનું સેવન કરતાં હતાં. તે પક્ષીઓના જુદા જુદા શબ્દો સંભળાતા હતા. નાના પ્રકારના પાણીનાં ઝરણાં ઝરી રહ્યાં હતાં. તે વન નંદનવનની સુસ્પૃંધતા ધરાવતું હતું. ત્યાં એક તરૂની નીચે મહાસમાધિ-વંત શરીરે સુકુમાળ એવા એક મુનિને તે ટ્રેણિક ચબચે હીઠા. તેનું અફૂલત રૂપ દેખી રાજા મનમાં અત્યંત આનંદ પામ્યા અને ઉપમારહિત રૂપથી વિસ્મય પામી મનમાં તેમની પ્રશંસા કરવા લાગ્યા. 'અહો ! આ મુનિનો કેવો અફૂલત વર્ણ છે ? અહો ! કેવું મનોહર રૂપ છે ? અહો ! આ મુનિ કેવા આશ્ચર્યકારક ક્ષમાના ધરનાર છે ? અહો ! આ મુનિના અંગમાં વૈરાગ્ય કેટલો ભરેલો છે ? અહો ! આ મુનિમાં કેટલી નિર્લોભતા ઝળહળી રહી છે ? ઇત્યાદિક અનેક પ્રકારે ચિંતવતાં, ખૂશી થતાં, સ્તુતિ કરતાં, ધીમેથી ચાલતાં, પ્રદક્ષિણા દઈ તે મુનિને વંદન કરી, અતિ સમીપ નહિ તેમ અતિ દૂર નહિ તેવી રીતે બેઠા. પછી બે દ્વાય બેડી વિનયપૂર્વક મુનિરાજને પૂછ્યું:-'હે મહારાજ ! તમે પ્રશંસા કરવા લાયક તરૂણ છો, લોગવિદ્વાસને માટે તમારી વય અનુકૂળ છે, સંસારમાં નાના પ્રકારનાં મુખો રહ્યા છે, તે સ્પર્શાને ત્યાગ કરી મુનિષણુમાં અતીવ ઉદમ કરે છે તેનું શું કારણ ? તે મને અનુગ્રહ કરીને કહો.'

રાજાનાં આવા પ્રકારનાં વચનો સાંભળી મુનિરાજે કહ્યું:-
'હિ રાજન્ ! હું અનાય હતો, હે મહારાજ ! મને અપૂર્વ વસ્તુ પ્રાપ્ત કરાવનાર તથા યોગ્ય-દેમનો કરનાર, મારા ઉપર અનુકંપા આણનાર, પરમસુખનો દેનાર મિત્ર કોઈ ન થયો, એ કારણથી હું અનાય હતો.' આવા પ્રકારનાં મુનિનાં વચન સાંભળી શ્રેણિકને

‘ખીજા નગરોથી અતિ શોભાવાળી કોસંળી નામની એક
 મુંદર નગરી છે. ત્યાં ઋદ્ધિથી પરિપૂર્ણ ધનસંચય નામના
 મારા પિતા રહેતા હતા. પ્રથમ યૌવનવયને વિષે અતુલ્ય
 અને ઉપમારહિત એવી મારી આંખોને વિષે વેદના ઉત્પન્ન
 થઈ તથા દુઃખને દેવાવાળો આખા શરીરે દાહજ્વર ઉત્પન્ન
 થયો. શસ્ત્રથી પણ તીક્ષ્ણ એવો તે રોગ વૈરીની પેઠે મારા
 ઉપર ક્રોધાયમાન થયો. માફે મરતક આંખની અસહ્ય વેદ-
 નાથી અત્યંત દુઃખવા લાગ્યું. ઈન્દના વજના પ્રહાર સ્વરખી
 ખીજાને પણ અત્યંત બાય ઉપગ્રવનારી અત્યંત દારૂણ વેદ-
 નાથી હું બહુ શોકાત્ત થયો. શારીરિક વિદ્યામાં વિદ્વાન,
 મંત્રમૂળીના જાણુ, સુર પૈદરાજ મારી તે વેદનાનો નાશ
 કરવા માટે આવ્યા, અનેક પ્રકારના ઔષધોપચાર કર્યા, પણ
 તે વૃથા ગયા. ધનવંતરી સ્વરખા તે વૈદો મને તે વેદનાથી
 મુક્ત કરી શક્યા નહિ. હે રાજન્ ! એજ માફે અનાથપણું
 હતું, મારી આંખની વેદના ટાળવાને માટે મારા પિતાએ
 સર્વ પદ આપવા માંડ્યું. પરંતુ તેથી કરીને પણ મારી
 વેદના ટળી નહિ. હે રાજન્ ! એજ માફે અનાથપણું હતું.
 મારી માતા પુત્રના શોકે કરીને અત્યંત દુઃખિત થઈ. પરંતુ
 તે પણ તે દરદથી મને મૂકાવી શકી નહિ. હે મહારાજ !
 તેજ માફે અનાથપણું હતું એક હિંદરથી ઉત્પન્ન થયેલા મારા
 મોટા તથા લઘુબાંધવો પોતાનાથી બનતો પરિશ્રમ કરી ચૂક્યા,
 પણ મારી વેદના ટળી નહિ હે રાજન્ ! એજ માફે અનાથપણું
 હતું વળી મારી મોટી તથા નાની ભાગીનિયોથી પણ માફે
 દુઃખ ટળ્યું નહિ હે મહારાજ ! એજ માફે અન ધનપણું હતું-
 મારી પતિવ્રતા સ્ત્રી મારા ઉપર પ્રેમવાળી અને રંગવાળી હતી.

૧૫ શ્રી નિર્મમલ્લજન	તે મુલસા શ્રાવીકાનો હવ
૧૬ શ્રી ચિત્રગુપ્ત	તે રાહિણીનો હવ
૧૭ શ્રી સમાધિજન	તે રેવતી શ્રાવિકાનો હવ
૧૮ શ્રી સંવરજન	તે શતાક્ષીનો હવ
૧૯ શ્રી યથોદરજન	તે દ્વિપાયનનો હવ
૨૦ શ્રી વિજયજન	તે કૃષ્ણનો હવ
૨૧ શ્રી મદ્ધિજન	તે નારદનો હવ
૨૨ શ્રી દેવજન	તે અંગડ તાપસનો હવ
૨૩ શ્રી અનંતવીર્યજન	તે અમરનો હવ
૨૪ શ્રી ભદ્રજન	તે સ્વાતિ બુધનો હવ

ઉપર જતાવેલ નામવાર તીર્થંકર મહારાજ આવતી ચોવીસીમાં થવાના છે. તેમ બીજા દેવલી ગણધરો વીગેરે અનેક હવો પુરુષાર્થ ફેરવી રત્નત્રયિનું આરાધન કરી. દેવલજ્ઞાન પામી. અજરામર પદના લોકતા થયે તેવી રીતે હે ચેતન તું પણ જો તીર્થંકર મહારાજનો હિતોપદેશ તારા હૃદયમાં ઠસાવી સંસાર ઉપરથી રાગ ઉઠાવી રત્નત્રયિનું આરાધન કરીશ તો સુકિત મુખને જલદી મેળવીશ.

હે હવ ! તું અનાદિ કાળથી આ ચોરાશી લક્ષ્યોનામાં અજ્ઞાનતાથી જટકયા કરે છે, અને કામક્રોધ. મોહ માયાદિ. અંતરંગ શત્રુઓથી એવો ફસાઈ ગયો છે કે તને આરાસારની તે અંતરંગ શત્રુઓ ગમ પડવા હેતા નથી. જેથી અનેક લોકોને ત્રાસ આપી રહ્યો છે. તેનું ફલ અનિષ્ટ તારે લોગ-વધું પડશે. તેનો પણ તું વિચાર કરતો નથી. તારા માથે કાળચક્ર ભમી રહ્યું છે. તે તને ક્યારે ઝટપી લેશે. તે લક્ષમાં લેતો નથી અને તું પુત્રકલ્પ લક્ષ્મી, વીગેરે પેતાના

ધર્મમાં, કોઈવાર મનોદંડમાં, કોઈવાર વચનદંડમાં—નહિ જોલવા
 લાયક વચનો જોડીને, કોઈવાર કાયદંડમાં, કોઈવાર હાસ્ય,
 રતિ અરતિ, ભય, શોક દુઃખ-આમાં, કોઈવાર કૃષ્ણાદિ ત્રણ અશુભ
 લેસ્થામાં, કોઈવાર રસ ગારવ, ઋદ્ધિગારવ, શાતાગારવમાં લીન
 થઈને સંસારની વૃદ્ધિનાં કારણોનું તું ચિંતવન કરે છે. તો હે
 ચેતન ! તું કેવી રીતે સ્વભાવ દશા પ્રાપ્ત કરી સંસારસમુદ્રનો
 પાર પામીશ ? આ તમારા આત્માના શત્રુ છે કે મિત્ર ? શાસ્ત્ર-
 કારો તો એને ઠકા શત્રુ કહે છે, તો શું આવી જળરજસ્ત
 મોહરાજની સેનાને પાછી નહિ હઠાવે ? તારું સર્વથા બગા-
 ડવાવાળી તે સેના છે. હે ચેતન ! વળી તારા ઉપર અઠાર
 પાપસ્થાનકોનો દેટલો ભેરાવર હુમલો છે ? તારી છાંદગીનો
 અત્યાર મુખીનો વિચાર કરી લે કે, કયો દિવસ મારો ચોકખો
 ગયો, કે જે દીવસે એકપણ પાપસ્થાનક સેવ્યું નથી ? ભાગ્યેજ
 કોઈ તેવો દિવસ નીકળશે શું આ પણ એક આત્માની
 નબળાઈ-હીનસત્ત્વતા નહિ તો જીજ્ઞું શું કહેવાય ? ફક્ત
 સવારે કે સાંજે જ્યારે પરિક્રમણું કરે છે ત્યારે પહેલે
 પ્રજ્ઞાતિપાત, જીજ્ઞે મૃયાવાદ, ઇત્યાદીક પાપસ્થાનકનાં નામ
 જોડી જાય છે, પરંતુ તે શબ્દમાત્રમાજ રહી જાય છે. સવારે
 કે સાંજે તે જોડીને જો જીજ્ઞે દીવસે તેનાથી પાછો હઠે—તે
 પાપસ્થાનકો ન સેવે તો કેવો આનંદ આવે ? થોડો અનુભવ
 તો કરજો. અમૂક દીવસે એક પણ પાપસ્થાનકનો સમાગમ
 કરવો નથી, એમ ધારીને જો થોડું ઘણું તે તરફ લક્ષ રાખીશ
 તો જરૂર તેને થોડે ઘણે અંશે પણ કાઢી શકીશ. શબ્દો
 ઉચ્ચાર્યા પછી તે ઉપર વિચાર કરીને શુભમાં પ્રવૃત્તિ ને અશુ-
 ભથી નિવૃત્તિ કરવાથી જ આત્માને લાભ થાય છે. સર્પ
 અથવા સિંહને દેખી સર્પ, સર્પ, સિંહ, સિંહ, એમ શબ્દ

નગારાં વાગે માથે મોતનાં, કેમ નિમિત્ત થઇને સુતોરે;

મધુગિંદુ સુખની સાથએ, ખાલી કીચડમાં કેમ ખુતો રે.

બસિહારી જાઉં એ વૈરાગ્યની.

આ ગાથાથી નિશ્ચિત કરી લેજે કે મૃત્યુનાં નગારાં વાગી રહ્યાં છે, હવે આત્મધ્યેય કરવામાં જેટલો વીલંબ કરીશ તેટલું શુભાવી બેસીશ. તું એમ ધારીશ નહિ કે, હજી મને ધોળા વાળ નથી આવ્યા, હજી હું તો નાની ઉંમરનો છું હજી આપણે ઘણીવાર છે. સોપકમ આયુવાળાને તો વાળ ધોળા હોય કે કાળા હોય તે જોવાનું નથી. શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે 'સોગ-કમ આયુવાળાનું' સાત પ્રકારે આયુ ત્રુટે છે.' જુઓ ઉપ-દેશ રતનાકરમાં શ્રી સુનિમ્બદરસૂરિ મહારાજે જતાવેલ છે:-

અઙ્ગવસાણે^૧ નિમિત્તે^૨, આહારે^૩ વેઅણા^૪ પરાધાણ^૫!

ફાસે^૬ આણપાણુ^૭, સત્તવિહં જિજ્ઞણ આડં ||૧||

૧. અધ્યવસાય રાગ, ભય ને રોનેહ-આ ત્રણ પ્રકારે સમજવા તેમાં રાગજન્ય અધ્યવસાય કોઈ સ્ત્રી એક તરૂણ રૂપને પાણી પાતી હતી, તેના ઉપર અત્યંત રાગવાળી થઈ પાછી હઠી નહી, તે પુરૂષને જોવામાં એકદમ રાગવાળી બની. પુરૂષ ચાલ્યો ગયો. રાગના અધ્યવસાયથી બાઈ મરણને શરણ થઈ. મનુષ્ય ભવ શુભાવી બેડી, એ પેલો રાગ અધ્યવસાય.

ગજમુકુમાળને સસરો સોમિલ વિપ્ર ગજમુકુમાળને ઉપસર્ગ કરીને આવતો હતો. સાનેથી વામુદેવને આવના દેખી ભયથી મરણ પામ્યો. એ બીજો ભય અધ્યવસાય.

ત્રીજો રોનેહ અધ્યવસાય: તે એક વણિકને એક તરૂણ સ્ત્રી હતી. તે જાનેને ગાઢ રોનેહ હતો. તે વાણીઓ દેશાંતર કમાવા ગયો. કમાઈને પાછો વળ્યો, તેના મિત્રે આગળથી ઘેર

થાય છે અને ઘણું રાગ વટે ઉદ્વેગ કરવાથી મૃત્યુને શરણુ થવાય છે. તે પણ આવા રાગની અંદર અંતર્ભૂત થાય છે. આ ત્રણે પ્રકારના અધ્યવસાય આયુને તોડી નાંખે છે.

૨. ણીજો ઉપક્રમ નિમિત્ત—ઢંડ, શસ્ત્ર, રત્નજી, અગ્નિ, પાણી, ઝેર સર્પ, શીત, ઉષ્ણ, અરતિ, ભય, ક્રુધા, તૃષ્ણા, ઘસાણું. પીઠાણું ઇત્યાદિ નિમિત્તથી આયુ તુટી જાય છે.

જેમ કોઈને માથામાં ઢંડ વાગ્યો ને તે મૃત્યુ પામ્યો. રૂદ્રદેવે અગ્નિ શિખા નામની પોતાની સ્ત્રીને માથામાં ઢંડ મારવાથી તે મરણ પામી, તેની જેમ કોઈ શસ્ત્ર લાગવાથી શુદ્ધાદિકમાં મરણ પામે કોઈ ગળે દોરકાનો ફાંસો ખાઈ મરણ પામે, કોઈ અગ્નિથી જળીને, કોઈ જળમાં ડુબીને, કોઈ ઝેર ખાઈને, કોઈ સર્પ કરડવાથી, કોઈ શીતથી, કોઈ ઉષ્ણતાથી, કોઈ ક્રુધાથી કોઈ તૃષ્ણાથી વિગેરે નિમિત્તો પામીને મરી જાય છે. આ નિમિત્તો આયુને તોડી નાખે છે.

૩. આહાર—અતિ ઘણો આહાર કરવાથી અન્નિષ્ટ થઈ જાય છે ને તેથી આયુ તુટી જાય છે.

૪. વેદના—નેત્રાદિમાં શૂઝાદિ વિગેરેની ઉત્કટ વેદના ચવાથી આયુ તુટે છે.

૫. પરાધાત—વિજળી આદિના પરાધાતથી આયુ તુટી જાય છે.

૬. સ્પર્શ—શરીરને વિષે તેવા પ્રકારના ઉત્કટ ઝેરનો સ્પર્શ થવાથી અથવા સર્પાદિકના સ્પર્શથી આયુ તુટી જાય છે. જેમ હ્રસ્વત્ત ચક્રવર્તિ મરી ગયા પછી, તેના પુત્રે સીરલ પાસે લોગની પ્રાર્થના કરતાં તેણે કહ્યું કે:—‘મારો સ્પર્શ તું નહિ સહન કરી શકે, જો તને ખાત્રી કરી આપું.’ એમ કહી

ખાતાલઘુંદરીએ જ્યંતસેન રાજને મારી નાંખવા ઝેર
ધું છતાં ભોંયરામાંથી બહાર નીકળ્યો કે ઉલટી યર્ષ, ઝેર
પ્રકળી ગયું. ચરમશરીરી હોવાથી નિરૂપક્રમ આયુ ન તુટયું.

ભીમસેનને દુર્યોધને ઝેર દીધું હતું છતાં કાંઈ ન થયું.
કંડુ રાજને દેવીએ પર્વતમાં પછાડ્યા છતાં ચરમશરીરી
હોવાથી મરણ ન પામ્યા.

આયુ નેટલું બાંધ્યું હોય તેમાં એક મીનટ વધે નહિ,
પણ ઘટે ખરું તે ચોક્કસ સમજવું. તો પછી આવા શંકા-
લીલ આયુ ઉપર હે આત્મા ! વિશ્વાસ રાખીશ નહિ. આજ
આનંદથી તું બેઠો હોય તો પણ ચોક્કસ બાળને કે, આવતી
પ્રાણની સવાર તો દૂર રહી પરંતુ બપોર જ્યારે દેખે ત્યારે
બરો. જો શાસ્ત્રકાર ભલામણ કરે છે કે, -ધર્મ કરવામાં
વિલંબ નહિ કરવો:—

જં કલ્હે કાયજ્વં, તં અજ્જં ચિય કરેહ તુરમાણા ।

વહુવિમ્બો હુ મુહુત્તો, મા અવરન્હં પઢિક્કવેહ ॥૧॥

મનુષ્ય ચિંતવે છે; કે, કાલે ધર્મ કાર્ય કરીશું, પરંતુ
કાલે કોણે દીડી છે ? કાલે શું થશે ? માટે હે બળ્યો ! કાલે
કરવાનું હોય તે આજેજ વિલંબ રહિત કરી લો, જરાપણ
દીલ કર્યો નહિ. ધર્મ કાર્ય કરવામાં એક મુહૂર્ત પણ વિમ્-
વાગું ધર્મ પડે છે તેથી પાછલા પહોરમાં કરવાનું હોય તે
પણ પેલા પહોરમાં જ કરી લો, કારણ જે કદાચ આયુ પુરું
થઈ રહ્યું તો પાછલા પહોરમાં દેવી રીતે ધર્મ કર્યો ?

પણ જીવે સવારમાં આનંદ કરતા દૃષ્ટિગોચર થાય છે
અને તેજ દીવસે તમામ શિદ્ધિસિદ્ધિ કુટુંબ પરિવાર મુદ્દી
પરલોકમાં ધર્મ વિના દુર્ગતિમાં રીભાય છે. જુઓ યથોપરનો
જીવ પોતાના નવમા ભવે મુરેન્દ્રદત્ત સંજમલેવાની ભાવના-

અંગીકાર કરે અને મારા આત્માને આ સંસારની રખડ પટ્ટીથી બચાવી શુદ્ધ કરે. વળી તે અમ્યક્ દૃષ્ટિના સહવાસમાં લે દોષ આવે તેને પણ સાચો માર્ગ બતાવવા પ્રેરણા કરે છે. કૃષ્ણ મહારાજે પોતાની પુત્રીઓને સંજમ અપાવી સુખી કરી આધુનિક સમયમાં પણ કેટલાયે ઉત્તમ જીવો પોતાના પુત્ર પુત્રી વિગેરેને જલદી મોક્ષ નગરમાં પહોંચાડવા માટે ત્યાગ ધર્મમાં જોડે છે. (દીક્ષા અપાવે છે) વળી સંજમમાં સ્થિર થવાની સલામણુ કરે છે આનું કારણ એટલું જ કે સમક્ષિત દૃષ્ટિ જીવ વીતરાગના વચનથી જાણે છે તે આ સંસાર દુઃખનો દાવાનળ છે અને મોક્ષ અનંતસુખનો પ્રદીપો છે. આ પ્રમાણે વીતરાગના વચનથી જાણીને સંસારને છોડવાનીજ અભિલાષા રાખે છે. કદાચ સર્વથા ન છુટી શકે તો દેશથી પણ છોડીને દેશવિરતિ બને છે અને ચારિત્રના પરિણામવાલો હોય છે. શ્રી હેમચંદ્રસૂરિ મહારાજ કૃત યોગશાસ્ત્રની ટીકામાં કહ્યું છે ને:-

સર્વવિરતિ લાલસઃ સ્વલુદેશવિરતિ પરિણામઃ

યતિ ધર્માનુરાગ રહિતાનાં તુ મૃદસ્થાનાં દેશવિરતિરપિ ન સમ્યક્

દેશવિરતિનો પરિણામ પણ નિશ્ચિતપણે સર્વવિરતિની લાક્ષણિકતા હોય છે. એટલે ને મૃદસ્થાને મુનિધર્મ ઉપર અનુરાગ નથી તેઓની દેશવિરતિ એટલે અણ્મતાદિક ને ધરવા સ્વરૂપ ધ્રાવકપણુ પણ સાચુ નથી. પરમાત્મા મહાવીરદેવના ઉપાસક બનવાનો ને દાવો રાખે છે તેવા જીવોએ તો નીચે બતાવેલ મહાવીર પ્રભુના વચનો પોતાના હૃદયમાં બરાબર ઉતારવાં પડશે. જુઓ પરમાત્માના વચનો.

શ્લોક મો મો દેવાણુ પિયા મિમે મવકાળણે પરિમંતા

દુર દાવાનન્તત્તા જડ્વંહતાસયં ટાળં ?

તત્તોય દુલ્લહંદહ અદિણ પંચિદિયં જણ સર્વં
 તમ્મિવિ નિરોગતં તલ્લાભે દીહ માઝંચ ૨
 અહ દુલ્લહ ધમ્મમહ તો ગુરુ જોગંમિ ધમ્મ સર્વણંચ
 ઇયંમિ વિ સદ્દહણં તત્તોયં જિણદેસિયા દિક્કલા ૩
 તાપત્તોણ સમણ મણુયત્તાણ દુલ્લહોલાહો
 ફક્કં જિણંદ દિક્કલં દુલ્લહલ્લહલ્લહ કારણં મુતું ૪
 ધન્ના જયમ્મિ જેહિ પત્તાવાલત્તણે વિ જિણ દિવસા
 જમ્મહાતે જીવાણં ન કારણં કમ્મ વંધસ્સ ૫

અર્થ:—સમુદ્રમાં પડેલા રત્નની માફક જીવોને મનુષ્ય
 પણ અતિશય દુર્લભ છે તેમાં પણ આર્યશ્રેષ્ઠ તે પછી શુદ્ધકુલ
 અને શુદ્ધજાતિ દુર્લભ છે ૧ અને તે પછી પંચેન્દ્રિયોયે કરીને
 પૂર્ણ એવુંરૂપ આજગતમાં દુર્લભ છે તેમાં વળી નિરોગી પણ
 દુર્લભ છે નિરોગી પણ મળ્યા છતાં પણ દીર્ઘાયુષની પ્રાપ્તિ
 દુર્લભ છે ૨ એ તમામ મળ્યા પછી પણ ધર્મની મતિધરી
 દુર્લભ છે ધર્મની મતિ યથા છતાં શુરનો યોગ થવો દુર્લભ
 છે. શુરનોયોગ થયા છતાં ધર્મનું થવલું થવું દુર્લભ છે અને
 ધર્મનું થવલું થયા છતાં તેના ઉપર ધર્મ અને ધર્મ
 યથા છતાં શ્રી જીનેશ્વર દેવોયે ફરમાવેલી દીક્ષાની પ્રાપ્તિ
 થવી દુર્લભ છે ૩ માફ સદ્ભાગ્ય છે ને આસમયમાં દુઃખના
 ક્ષયમાં કારણભૂત એવી એકજન દીક્ષાને મુદ્દીને મનુષ્ય પણ
 આદિનો દુર્લભ લાભ મને થયો છે ૪ આ જગતમાં તે
 આત્માઓને ધન્ય છે કે ને આત્માઓ જાત પણાની અંદર
 જન દીક્ષાને પામ્યા છે કારણ કે તે આત્માઓ જીવોના
 પ્રત્યે કર્મ બંધનના કારણ રૂપ થતા નથી-૫ આ પ્રકારની
 ભાવના કર્યા પછી. અને જાત દીક્ષિતોના શુભ ગાયા પછી

પહોંચ્યા. જ્ઞાનીનું વચન છે જે ચક્રવૃત્તિ બે સંસાર ન છોડે
તો નરકમાં જ જાય. (તત્ત્વાર્થ સૂત્ર અધ્યાય છઠ્ઠો સૂત્ર ૧૬).

વહવારંભ પરિગ્રહત્વંચ નારકસ્યાયુપ:

બહુ આરંભ અને પરિગ્રહપણું એ નારકીના આયુષ્યનો
આધાર છે. જ્ઞાનીનાં વચન વીચારતાં ઘણો આરંભ પરિગ્રહ
નરકગતિની અસદ્ય વેદનામાં ઉત્પન્ન કરે છે જેથી જે ચક્રવૃ-
ત્તિઓ સમજીને સંસારમાંથી નીકળી ગયા તેજ દુઃખથી મુક્ત
થયા ચક્રવૃત્તિઓને આરંભ પરિગ્રહ અધાગ હોવાથીજ
નરકમાં ઉત્પન્ન થાય છે અને સંજમ લેવાથી તે કરેલા
આરંભ સમારંભના પાપથી મુક્ત થઈ. મુક્તિમાં અગર
દેવલોકમાં જાય છે. આથી સિદ્ધ થયું જે જગતમાં ઉત્તમમાં
ઉત્તમ અને મુખનું કારણ આત્માની શુદ્ધિ કરનાર સંજ-
મજ છે બાકી કંઈ નથી. આથી જૈનકુલમાં જન્મેલો પ્રભુ
મહાવીરનું શાસન પામેલો આત્મા પ્રભુ મહાવીરને માનવા-
વાલોકદાપી દિશાને વિરોધ કરીશકેજ નહી. અને વિરોધ
કરે તો પ્રભુ મહાવીરને નથી માનતો એમજ સમજાય તે જુદે
ખુણું છે. ભલે જાગ હોય કે યુવાન હોય કે વૃદ્ધ હોય પરંતુ
અનંતકાળની રખડપટ્ટીનો નાશ કરનાર જે સંજમ તે લેવાને
તમામ અધીકારી પ્રભુ મહાવીરે સિદ્ધાંતમાં કહ્યા છે. ભગવતી
સૂત્ર પ્રમુખ સિદ્ધાંતમાં આઠ વરસે સંજમ લઈ ઓછામાં
ઓછું ૧ વરસ ઉત્કષ્ટમાં ઉત્કષ્ટ મોડ પૂર્વથી કંઈક ન્યૂન
સંજમ પાળી કેવલજ્ઞાન પામી મોક્ષમાં ગયાની હકીકતો
અનંતજ્ઞાનીઓએ બતાવી છે. કેટલાયે ઉત્તમ જીવો પરલો-
કથી ચવી લપ્ત વયમાંજ વૈરાગી બનેલા ગીતને વિલાપ સમાન
નાટકને દાયકલેશ સમાન લોગોને રોગ સમાન આંખોને
નામણી સમાન ગણી ઉત્તમ ચારત્ર પાત્ર બની આત્માની.

કર્થો. પુરોહિતને પુત્ર નહી હોવાથી સુનિવરોને' પુછ્યું. હે પૂજ્યો અમારે પુત્ર થશે કે નહીં ધાય આ પ્રશ્ન સાંભળી સુનિરૂપ ધારણ કરી આવેલા દેવતાએ કહ્યું હે પુરોહિત તમારે બે પુત્રો થશે તે સારી મતિવાલા થશે અને તે જાને જગતને પૂજનીક એવી દિશાને અંગીકાર કરશે. તે દીક્ષા લેવા તૈયાર થાય તે વખત તમારે તેને અંતરાય નહીં કરવો કારણ કે તે ઘણા જીવોને પ્રતિબોધ કરશે.

આ પ્રમાણે કહી જાને દેવતાઓ આજ્ઞા ગયા દેવલોકમાંથી અવિને પુરોહિતની સ્ત્રી યશાના ગર્ભપલે ઉત્પન્ન થયા પોતાની સ્ત્રીને ગર્ભવતી દેખી ભૂગુને સુનિર્તુ વચન યાદ આવ્યું ભૂગુ વિચાર કરે છે ને આરે પુત્રો તો થશે પરંતુ જાળગયમાંજ દિક્ષા લેશે માટે એવી ગોઠવણ કરે ને આરા પુત્રોને જાંદગીભર સુનિયોતું દર્શનજ ન ધાય મોહના પ્રતાપે નિશ્ચય કરી પોતાનું પુત્રના નામનું નગર ડોરી પોતાની ભાયાને લઈ કોઈ ગામ-યામાં જઈને રહ્યો. મોહરાત્નનો કેટલો પ્રબલપ્રતાપ છે કે ને પોતાનું આવકપણું ભુલ્લી જઈ નહિ કરવાનું કાર્ય કરે છે.

ગામડામાં પુત્ર યુગલને યશાયે જન્મ આપ્યો. અનુક્રમે હિ પામ્યા માતાપિતા વિચારે છે ને કદાચ અહીં સાધુ ખાલી ગયા ને જો પુત્ર દેખાયે તો દિક્ષા લઈ લેશે માટે સંગજ કરે તેવી ગોઠવણ કરીએ. પુત્રને માતાપિતા કહે છે ને હે પુત્ર, મુંડ અને જાંદને ધારણ કરનારા નીચી દૃષ્ટિથી ધાવનારા સુણઓ જાગડોને પકડી એકદમ મારી નાંખે છે અને નિર્ભય એવા તેઓ નાશસની માફક મારી નાંખેલા જાગડોનું માંસ ભક્ષણ કરે છે. તે કારણથી તે સાધુઓ પાસે તમારે જવું નહિ ને તેનો વિશ્વાસ પણ તમારે ન કરવો મોહથી મૂઢ બનેલા અને જ્ઞાનચક્ર નષ્ટ થયેલાં માતાપિતાએ

કુમારને વૈરાગી બનેલા જોઈ કુમારનાં માતાપિતા તથા નગરનો રાજા રાણી વીગેરે વૈરાગ્ય પામી સંજમનો સ્વીકાર કર્યો અને સંજમમાં વીર્ય દ્વારવી નિરતિચાર ચારિત્ર પાળી કેવળજ્ઞાન પામી અનંત સુખનું ધામ જે મોક્ષ ત્યાં પહોંચ્યા જે માતા પિતાઓ મુનિરાજ પાસે પોતાના પુત્રોને મોકલવામાં પણ કદાં વિરોધિ હતાં તેજ માતાપિતા પુત્રોને સંજમ લેવાની આજ્ઞા આપે છે અને પોતે પણ બંને જણ પારમેશ્વરી પ્રવ્રજ્યા અંગીકાર કરી. આત્મકથ્યાણુ કરે છે તેનું કારણ ચારિત્ર મોહનીય કર્મનો ક્ષયોપશમ થાય છે ત્યારેજ જીવે પોતાના આત્માની શુદ્ધિ કરવા તૈયાર થાય છે આ દૃષ્ટાંતની વિશેષ હકીકત ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ચૌદમા અધ્યયનમાં ઘણી ઘણી શાસ્ત્ર-કારે બતાવી છે પરંતુ અહીંયાં તો લેશમાત્ર દિગ્દર્શન માત્ર સમજવું: આ દૃષ્ટાંતથી આટલું તો સિદ્ધ થઈ ચુક્યું જે પૂર્વ ભવની આરાધનાયે' કરીને જન્મેલા બાળકો પણ નાની ઉમ-રમાં પણ સંજમના આરાધક બને છે જેથી તેવા ઉત્તમ જીવે પૂર્વની આરાધનાના ગળથી આ પંચમકાળમાં પણ આત્મકથ્યાણુ કરવા તૈયાર થાય તેમાં કોઈએ આડા આવી અંતરાય ભૂત બની પાપ બંધનમાં ઉતરવું તે કોઈ રીતે બ્યાજળી ન ગણાય જીવે જીવે કાલ પુરી થઈ જશે એટલી શાસ્ત્રના જવાનું છે તે સાચું છે. અને આવા ઉત્તમ કાર્યમાં અંતરાયભૂત બની બાંધેલું કર્મ ભવંતરમાં લોગવવું પડશે. આવાં આગમનાં વચન બુદ્ધી જવા જેવાં નથી વીતરાગનું શાસન પામેલાં ઉત્તમ માતાપિતાઓ પોતાના બાળકોને ઉત્તત્તિના શીખર પર પહોંચાડવા હવે વયમાંજ સંજમ અપાવી સહાયક ભૂત બની પુણ્યાનુબંધી પુણ્યનાં ભાગી બને

કરશે તો તમે ક્યાંથી સુખી થશો ? આ અધિકાર ગૌતમપૃથ્ઠામાં છે.

આજકાલ દેટલાએ જીવો બીજાને સુખી દેખીને મનમાં બળે છે ને ઇર્ષ્યા કરી પોતાના આત્માને ગાપથી ભારે કરે છે. મનમાં વિચારે છે કે, આટલી બધી ઋદ્ધિ સિદ્ધિ એને થઈ ને મારે કેમ નહિ ? માટે તેની ઋદ્ધિનો ફેરફાર કરાવી નાખું. આવા વિચાર કરવાથી પાપના બંધન સિવાય બીજું કંઈ હાથમાં આવતું નથી. કારણ કે સામા મનુષ્યનું પુણ્ય પ્રબળ હશે. ત્યાં સુધી તારાથી કંઈ થવાનું નથી. ઇર્ષ્યા કરનાર જીવો પોતાનાં શુભ કાર્યનો લાભ શુભાવી ભવાંતરમાં દુઃખી થાય છે. તે ઉપર કુંતલદેવીરાણીનું દષ્ટાંત મનનપૂર્વક વિચારી ઇર્ષ્યાથી હે ચેતન દ્વર કહી આત્મસાધન કરજો.

કુંતલદેવી રાણીનું દષ્ટાંત.

આ ભરતદેવને વિષે ઇન્દ્રની નગરી જેવું અવનિપૂર નામનું નગર છે, તેમાં જિતશત્રુ નામે રાજા છે. તે રાજાને પાંચસો રાણીઓ હતી. તે સર્વે ઉદાર અને પુણ્યકાર્યમાં અત્યંત આદરવાળી હતી. તે સર્વેની મધ્યે કુંતલદેવી નામની પટરાણી માત્ર બહારથી જ શોભતી હતી. બીજી રાણીઓ નિષ્કપટપણે ધર્મ કાર્યમાં તત્પર હતી તેથી તેઓ તત્ત્વથી શોભતી હતી. સર્વે રાણીઓને રાજાની કૃપાથી ઘણી ઘણી સંપદાઓ પ્રાપ્ત થયેલી હતી તેનાથી તેણીએ અજબુત ચેત્યો કરાવ્યાં. તે ચેત્યોમાં જોએ મુવર્ણાદિકની અંદર જિનપ્રતિમાઓ સ્થાપન કરાવી. તત્તમ જીવોના લાભ નિરંતર પુણ્યકાર્યમાં વૃદ્ધિ પામતા જાય છે. તે ચેત્યોમાં તે નિરંતર સ્નાત્રાદિક મોટા ઉત્સવો કરવા લાગી, કારણ કે ચેત્યોમાં મોટી પૂજાઓ કરવામાં આવે તે પોતાને અને અન્યને બોધિબીજનું કારણ છે. તે સર્વે રાણીઓ

“ગીકાળ સર્વજ શ્રી હેમચંદ્રસૂરિજીના ઉપદેશથી
તિખોધ પામેલા કુમારપાળ રાજાનું સંક્ષેપ વર્ણન.

- ૧ સમ્યક્ત્વ મૂળ ખાર મત અંગિકાર કર્યાં.
- ૨ ત્રિકાળ જિનપૂજા કરવાનો નિયમ ઠર્યો
- ૩ અષ્ટમી તથા ચતુર્દશીના પોષધ ઉપવાસ કરવા.
- ૪ પારણાને દિવસે દૃષ્ટિગોચર થયેલા સ્ત્રેંકડો માણસોને
યથાયોગ્ય વૃત્તિ આપીને સંતોષ પમાડવો.
- ૫ સાથે પોષધ ગ્રહણ કરેલા હોય તેઓને પોતાના આવાસે
પારણું કરાવવું.
- ૬ સાધર્મિક બાંધ્યોનો ઉદ્ધાર કરવા માટે એક હજાર
સોનામોદોર દરરોજ આપવી.
- ૭ એક વરસમાં એક કોડ સોનામોદોરનું દાન સાધર્મિક
બાંધને દેવું. (એ પ્રકારે ચૌદ વરસ સુધી ચૌદ કોડ
સોના મહારનું દેવું.)
- ૮ સાધર્મિક બાંધ્યો પાસેનું અકોણું લાખ દ્રવ્ય છોડી દીધું.
- ૯ નિર્વંશ જનારનું તમામ દ્રવ્ય રાજા ગ્રહણ કરે. પરંતુ
આ ધાર્મિક રાજાએ તેવું બહોતેર લાખ દ્રવ્ય મૂકી દીધું
- ૧૦ સાતસો લઢીયાઓ રાખીને છ લાખ છત્રીસ હજાર આગમ
પુસ્તકો લખાવ્યાં તેમાં દરેક આગમની સાતસાત પરતો
સોનાના અક્ષરોથી લખાવી તથા શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યકૃત
વ્યાકરણ તથા ચારિત્રાદિક ગ્રંથોની એકવીસ એક-
વીસ પરતો લખાવી અને વધી લખેલાં પુસ્તકના એક-
વીસ જ્ઞાન ભંડારો કરાવ્યા.
- ૧૧ હંમેશાં ત્રિશુવનપાળ દેરાસરજીમાં સ્નાત્ર મહોત્સવ કરવો.
- ૧૨ શ્રી હેમચંદ્રસૂરિ મહારાજને દ્વાદશાવર્તવંદન કરવું.
પછી અનુક્રમે તમામ મુનિરાજને વંદન કરવું.

હજાર ઠોટીધ્વજ શાહુકારો અને લાખો ગમે બીજા શાવકોના સંઘ સહિત જાત્રા કરી તેમાં દરેક સ્થાને સનાત્ર મહોત્સવ ધ્વજરોપણ શ્રી સંઘ વાત્સલ્ય આદિ શુભ કાર્યો કરી કૌંઠો રૂપીયા ખરચી છુંદગી પવિત્ર બનાવી.

૯ પહેલા ત્રતમાં—મારી એવો શબ્દ બોલાઇ જાય તો ઉપવાસ કરવો. એક દીવસ શુર મહારાજ શ્રી હેમચંદ્ર સૂરિજી મહારાજનાં દર્શન કરી વિનય પૂર્વક કુમારપાળ રાજા બેઠા હતા, શુરમહારાજે દેશનાનો પ્રારંભ કર્યો કે વિવેકી પુરુષોએ વર્ષાઋતુમાં પોતાના સ્થાનમાંથી બહાર જવું નહીં ઠારણ કે વર્ષાઋતુમાં બહુ પાણીને લીધે સર્વ પૃથ્વી છવાકુલ હોય છે તે ઉપર ઉન્મત્ત મહિષ પાડાની માફક પરિભ્રમણ કરતો માણસ છોડોને દહે છે, શ્રી નેમિનાથ ભગવાનના ઉપદેશથી શ્રી કૃષ્ણે વર્ષાઋતુમાં બહાર જવાનો નિયમ કર્યો હતો તે સાંભળી વિવેકી કુમારપાળ રાજાએ નિયમ લીધો કે આજથી હવે વર્ષાઋતુમાં મહારે પણ કોઈ ઠેકાણે બહાર જવું નહીં સર્વ ચેત્યોનાં દર્શન અને શુર મહારાજનાં દર્શન વિના વર્ષાઋતુમાં પ્રાયઃ નગરમાં પણ નીકળવું નહીં. આવો અભિશ્રદ્ધ આજ કાળના શ્રદ્ધસ્થો પણ થોડા ઘણા અંશે ધ્યાનમાં લેશે તો આત્માને બહુ જાણ્યો થશે.

૧૦ બીજા ત્રતમાં—વિસ્મૃત્યાદિથી અસત્ય વચન બોલાઇ જાય તો આયંબિલ વિગેરેનો તપ કરવો.

૧૧ ત્રીજા ત્રતમાં—મરી ગયેલાં નિર્વંશીનું ધન શ્રદ્ધ જ ન કરવું.

શાકનો નિષેધ તથા રોજ એકાસણું કરવું. પર્વ તીથિ-
ઓને દિવસ કાયમ પ્રલથર્થ પાળવું.

૧૭ આઠમા વ્રતમાં—સાતે વ્યસનોને પોતાના દેશમાંથી
ઠાઠયા.

૧૮ નવમા વ્રતમાં—જન્મે ટંક સામાયિક કરવું. તે સામા-
યિકમાં શ્રી હેમચંદ્રસૂરિમહારાજ વિના જીજ્ઞાસાથી
બોલવાનો નિષેધ. હ્રમેશાં વીતરાગ સ્તોત્રનું તથા યોગ-
શાસ્ત્રના બાર પ્રકાશનું ગણવું.

૨૯ દશમા વ્રતમાં—ચોમાસામાં કંટકનું નહિ કરવું. ગીજ્ઞનીના
સુલતાનનું આગમન થયા છતાં પણ નિયમથી નહિ ચલ્યા

૩૦ અગ્યાદમાં વ્રતમાં—પૌષધોપવાસમાં રાત્રિએ કાયોત્સર્ગ
કરતાં મઠોટો પગે ચોંટયો, લોકોએ દૂર કરવા માંડ્યો છતાં
દૂર થયો નહિ, જેથી તેની મરવાની શંકાવડે કરી પોતાના
પગની ચામડી ઉખેડીને દૂર મૂકી મઠોટાને બચાવ્યો.

૩૧ બારમા અતિથિસ્ત્રવિભાગ વ્રતમાં—દુઃખી સાધર્મિક
આવક પાત્રેનું બોતેર લાખ દ્રવ્યનું ઊંડી દેવું. નિરંતર
સુપાત્રમાં દાન દેવું.

આ પ્રમાણે આ મહાભાગ્યશાળી કુમારપાલ રાજાના પુણ્ય
માર્ગો દેટલાક લખી શકાય ! પોતે સારી રીતે ધર્મનાં અનુષ્ઠાન
વડે કરીને પોતાના આત્માનો ઉદ્ધાર કરી સંસારને તોડી
નાખ્યો. દૃષ્ટ બે બવમાંજ મોક્ષ વાચ તેવું અનુષ્ઠાન કર્યું. અને
સાધર્મિક જાણ્યોને યથાયોગ્ય દાન દેવા વડે કરી, ધર્મમા સદાય
કરવા વડે કરી, તથા કરના મૂકવા વડે કરી, સીદાતાના ઉદ્ધાર વડે
કરી, અદ્યર દેશમાં અનાદી પડહ વગડાવવા વડે કરી, પરોપકાર
પણ પલોજ દ્યો. જેથી માનવ જન્મગી ધર્મનાં કાર્યોવડે સદૃઢ
કરી મહાન્ પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય માન કર્યું ઉત્ત અંત

તેમનું આ સંક્ષેપ ચારિત્ર વાંચી તમામ પ્રકારે ખુબ ધ્યાન
આપવા ચુકવું નહીં.

ઇતિ કુમારપાળ સંક્ષેપ વર્ણન.

વસ્તુપાલ તેજપાલ વિગેરેનાં શુભ કાર્યો.

શ્રી ધવલકપુર (ધોળકા) ના વીરધવલ રાજના મંત્રીઓ
વસ્તુપાલ તેજપાલે પણ લક્ષ્મીથી અનેક શુભકાર્યો કર્યા
છે. શ્રી આણુજી ઉપર બાર કોડ ને ત્રેપન લાખ દ્રવ્ય ખરચી
એવાં તો દેરાસરો કરાવ્યાં છે આધુનિક જમાનાના કારીગરોની
દ્રષ્ટિને ગરકાવ કરી મૂકે છે. વસ્તુપાલ તેજપાલે શુભમાર્ગમાં
લક્ષ્મી વાપરી તેનું દિગદર્શન સામાન્યથી કરીએ છીએ.

ત્રણ લાખ દ્રવ્ય ખરચીને શત્રુંજયે તોરણ જાંધાવ્યું.

ત્રણ હજાર બસો ને બે જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યા.

તેરથે' જિનમંદિર શિખરજાંધ કરાવ્યાં.

એક લાખ ને પાંચ હજાર નવિન જિનજિળ લરાવ્યાં.

નવસે' ને ચોરાસી પૌષધશાળા કરાવી.

છત્રીસ લાખ દ્રવ્ય ખરચીને પુસ્તકોના જ્ઞાન ભંડાર કરાવ્યા.

ત્રણ લાખ દ્રવ્ય ખરચી ખંભાતમાં જ્ઞાન ભંડાર કરાવ્યા.

સાઠ બાર યાત્રા શ્રી શત્રુંજય તીર્થની કરી.

અઢાર કોડ છન્નું લાખ દ્રવ્ય શ્રી શત્રુંજય તીર્થ ખરચ્યું.

અઢારકોડને ત્રાસીલાખદ્રવ્ય શ્રીગીરનારજીતીર્થમાં ખરચ્યું.

બાર કોડ ને ત્રેપન લાખ દ્રવ્ય શ્રી આણુતીર્થમાં ખરચ્યું.

પાંચથે' સિંહાસન હાથીદાંતનાં કરાવ્યાં.

પાંચસે' સમવસરજી કરાવ્યાં.

જાંઘાવી. બીજેરે સાત ક્ષેત્રોમાં નેવું લાખ સોનામોહરો ખર્ચાં ને
હાવો લીધો છે.

આ સિવાય ઘણા લાગ્યશાલી જીવોએ શ્રી શત્રુંજય,
બીરનાર વિગેરે મહા પવિત્ર તીર્થોમાં પોતાની લક્ષ્મી
પુષ્કળ ખરચી પુણ્યાનુજાંધી પુણ્યને પ્રાપ્ત કર્યું છે. સંવત
ખડારના સંક્રામાં મોતીશા શેઠે શ્રી સિદ્ધાચલજી ઉપર
કુંતાસરનો ખાટો પૂરાવી નવીન ટુંક ઉભી કરીને પોતાના
યથે જગતમાં દેલાવી દીધો છે. અને મહાન્ પુણ્ય
ઉપાર્જન કરી ગયા છે. આવા ઉત્તમ જીવો જગતમાંથી
કાળધર્મ પામી ગયા છતાં નામસ્મરણ રૂપે હજી જાણે
જીવતાજ હોય નહિ એમ ધર્મિષ્ઠ જીવોને યાદ આવ્યા જ
કરે છે. આ કાળમાં પણ ઘણા ઉત્તમ જીવો પોતાની લક્ષ્મીને
દર વરસે સારા માર્ગમાં ખરચી મહા પુણ્ય ઉપાર્જન કરી
રહ્યા છે. ત્યારે કૃપણ જીવો લક્ષ્મીનો સંચય કરવામાં જ
જાંઘી પૂરી કરે છે અને સંસારની લીલા કરવા માટે
હજારો ને લાખોના મહેલો જાંઘાવી તથા મોટરગાડીઓ
ચલાવવા પુણ્યભાનંદી જની પાપના ભાગી જને છે. પરંતુ
જ્ઞાનચક્ષુથી એટલું પણ તપાસતા નથી કે ‘પરલોકમાં ગયા
પછી તે જંગલમાં હો એતન ! ક્યા જીવો લીલા કરશે ?
મોટરગાડીમાં કેણુ બેસશે ? પાપના બોલ કાણુ લોગવશે ?
એટલો વિચાર જ્ઞાનચક્ષુથી જો ધાય તો જરૂર સમજ પડે
અને શુભમાર્ગમાં લક્ષ્મી ખરચવા તૈયાર પણ થવાય. માટે
દરેક બધ્ય જીવોએ ન્યાયસંપન્નવિભવ પ્રાપ્ત કર્યા પછી
પણ લક્ષ્મીને શુભમાર્ગમાં ખરચી ઠીન શાસનને દીપાવવું,
જર્વાતરનું બાતું મજબુત કરવું. ઉવટ મોક્ષમુખ પ્રાપ્ત ધર્મ
શકે તેવી રીતે શુભ ક્ષેત્રમાં ધનનો વ્યય કરવો. લક્ષ્મી

“આયુ વર્ણને સાતે કર્મની અંતિમ કહેતાં છેલ્લી
પ્રકોટી સ્થિતિ પદ્યોપમને અસંખ્યાતમે ભાગે ન્યૂન રહે
ત્રી સર્વ ખપી જાય, ઇહાં ગંઠી સ્થાનક છે.

તે ગંઠી કેવા પ્રકારની છે? અત્યંત દુઃખે કરી ભેદવા
અર્થ કર્કશ વક્ર ગુઠ ગુપ્ત કોઈ ખરીરાદિ કઠિન કાષ્ટની
ક તે જેવી તેવી રીતે ભેદી શકાય નહિ તે ઉપમાવાળી એ
નાદિશબ્દની જીવને કર્મજનિત ધન કહેતાં નિવિઠ રાગદ્વેષ-
રેણુતિ રૂપ અન્યી છે. તે વજ્રની માફક દુર્લેધ સમજવી.

ત્યાં ગંઠી છે ત્યાં સુધી આવે તેને પ્રથમ યથાપ્રવૃત્તિ-
સુ હોય, અન્યી ભેદ ધયા. પછી બીજું અપૂર્વકરણ હોય,
સામ્યક્ત્વ પુરજીવડે કહેતાં સામ્યક્ત્વ પ્રાપ્તવ્યપણે આગળ
જે છે જે જીવોએ એટલે ચોક્કસ મુખ આગળ રહું
તે જીવને ત્રીજું અનિવૃત્તિકરણ હોય.

આ કરણમાં વિશુદ્ધ અધ્યવસાય વડે કરી ઉદયમાં
વેલ મિથ્યાત્વને વેદતો, નહિ ઉદયમાં આવે તેને ઉપશ-
વતો, ઉપશમ લક્ષણ અંતર્મુદ્દર્ત કાળમાનવાળા અંતર-
માં પ્રવેશ કરે અંતરકરણના પહેલા સમયે જીવ ઉપશમ
અક્ત્વ પ્રાપ્ત કરે. અંતરકરણનો કાળ અંતર્મુદ્દર્તનો
તેથી ઉપશમ સામ્યક્ત્વ અંતર્મુદ્દર્ત કાળપ્રમાણ સમજવું,
પ્રથમ સામ્યક્ત્વમાં રહ્યો છતો જીવ સત્તામાં રહેલ મિથ્યા-
ના ત્રણ પુંજ કરે. જેવી રીતે મદન કોદવા ધાન્ય વિશેષ
તેને ઔષધિ વિશેષ વડે કરી શોધાય છે. તે શોધનાં
ટલાક શુદ્ધ યાય, કેટલાક અર્ધા શુદ્ધ યાય, કેટલાક અશુદ્ધ
દે છે. એવી રીતે જીવ પણ પરિણામ વિશેષથી મિથ્યાત્વને
પ્રેષે છે, તે શોધનાં યકાં કેટલાંક દળ શુદ્ધ યાય કેટલાંક
અર્ધશુદ્ધ યાય, અને કેટલાંક અશુદ્ધ જ રહે છે એવી રીતે

ત્વને પ્રાપ્ત કરે છે. પ્રાપ્ત થયું હોય તો વિશેષ નિર્મળ થાય છે. જેથી ભવભીરુ જીવોએ સમ્યક્ત્વને પ્રાપ્ત કરવા અને પ્રાપ્ત થયા પછી તેને ટકાવી રાખવા સતત ઉદ્યમવંત થવું. આગળ શુભકાળે ચઢવા શ્રાવકના ત્રણ મનોરથને મનોમંદિરમાં વિચારવા. મનનપૂર્વક ભાવવા તે નીચે પ્રમાણે:—

શ્રાવકના ત્રણ મનોરથ.

૧ કેવારે હું બાહ્ય તથા અભ્યંતર પરિશ્વરનો ત્યાગી મારા આત્માને સુખી કરીશ. તે બંને પ્રકારના પરિશ્વરો હાપાપનું મૂળ છે. દુર્ગતિને પમાડનાર છે, કપાયના સ્વામી, અનર્થને ઉત્પન્ન કરવાના હેતુભૂત છે, દુર્ગતિએ લઈ નાર છે બોધિષ્ઠીજરૂપ સમ્યક્ત્વના ધાતક છે, સત્ય સંતોષ, અભ્યર્થ, શાંતિ, માર્દવ, આર્જવ, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, રણુત્તરી, કરણુત્તરી, ભાર ભાવના, પંચ મહામત ત્યાદિક ધર્મરાજના સૈન્યને પાછું હાકાવનાર છે. છેવટ અધો-ત્રિમાં પહોંચાડનાર છે. એવા પરિશ્વરને જ્યારે હું દૂર કરીશ । દિવસ મારે સોનાનો સુરજ ઉગશે. મારો આત્મા આત્મિક રૂપમાં સ્ત્રીન થશે. તે દિવસ ક્યારે આવશે ? એ પેલો મનોરથ.

૨ કેવારે હું પંચમહામત લઈ, પંચસમિતિ, ત્રણગુપ્તિ એ આઠ પ્રવચન માતાનો આદર કરીશ ? તથા ધોર અભિ-વદને ધારણ કરી, જેંતાલીસ દોષરહિત શુદ્ધ આહારી બની, માર લેદે તપ કરી, સકળ કર્મને તોડી, મારા આત્માનો દંદાર કરીશ ? વળી અંત આહારી, પંત આહારી, અરસ આહારી, વિરસ આહારી, સર્વ રસનો ત્યાગી થઈ ધનાકા-ઈ, ધનાશાસિલદાદિક મુનિવરોની માફક ત્યાગી બની, શુદ્ધ

ક્યારે કરીશ હું સ્થિર-નિર્મળ આ ચિત્ત લે.....

સદ્ગ થજો મહારા એ મનના મનોરથો.

મહા મુનિવર માફક સંયમ પાળીને,

ક્યારે થકશ હું અંતરમાં ઉજ્જમાળ લે;

ધના દાકદી—મિઠ ધન્ના શાળી પરે,

સંયમ પાળી ક્યારે વરીશ શિવમાળ લે.....

સદ્ગ થજો મહારા એ મનના મનોરથો.

પાપરધાનક પ્રેમે અદાર આલોવીને,

ક્યારે ખમાવીશ સહુને ધરી ઉદ્ધાર લે;

અણસણ કરી આ દેહની મમતા મુકીને.

ક્યારે માનીશ મૃત્યુ—મહોત્સવ ખાસ લે.....

સદ્ગ થજો મહારા એ મનના મનોરથો.

ત્રણ મનોરથ મનના દ્વંદ્વો જે સમે,

તે સમયે માનીશ મુગ્ધને ધન્ય ધન્ય લે;

સદ્ગ થજો મહારા એ મનના મનોરથો,

“ભક્તિ” ભાવે ત્રણ પાસે યાચું ન અન્ય લે.....

ત્રણ મનોરથ મનથી ચાહું સર્વદા.

અ હવે સંયમની પ્રાપ્તિની અનંતર મોક્ષ પ્રાપ્તિ

ભવ્ય હવ જ્યારે અમૃત સરળી સંસારને નિકંદન

નારી સફળની દેશના સાંભળે છે ત્યારે તેને સંસાર

યો ઝેર થઈ પડે છે. અને શુદ્ધ મહારાજ પાસે ચારિત્ર

નિહાર કરતાં આવા ઉદ્ધાર કાઢે છે કે:-

‘હે શુદ્ધ મહારાજ હે પરમ ઉપકારી! હે ઠરણના

ગર! અનાદિ કાળથી મોહનિદ્રાના વશ થકી નષ્ટ થઈ

ધું છે મુદ્ધ ચેતન્ય જેનું એવા મને આપ સાહેબે સારી

તે જમાવ્યો જેથી આ જગતમાં ધન્ય અને પુણ્યશાળી

સ્કારના હિતનો ઉપદેશ કરવાવાળા તથા જેઓના સમા-
ગમથી અનેક જન્મના પાપો લક્ષ્મીભૂત થાય છે. એવા
સરમઉપકારી ગુરૂ મહારાજનો સંયોગ જીવને મળવો
મોક્ષાજ દુર્લભ છે, માટે હું મારા આત્માને ઉચ્ચ શ્રેણી
ઉપર ચઢાવું.”

આ પ્રમાણે કહી સંયોગ-વૈરાગ્યના તરંગથી લબ્ધ જીવ-
સદગુરૂ પાસે સ્વવીર્ય ઉદ્ભાસથી ચારિત્ર મહુણ કરી, પંચ-
મહાવ્રત આઠ પ્રવચન માતા, દશ પ્રકારના યતિ ધર્મ,
ચરણસિત્તરી, કરણસિત્તરી, બાવીસ પરિસહને જીતવા
ઈત્યાદિ ધર્મરાજની દેશને સાથમાં લઈ કર્મરાજની દેશને
હઠાવી અપ્રમત્તપણે નીરતિચાર ચારિત્ર પાળી ગુરૂમહારાજની
આજ્ઞા શીર પર ચઢાવી, કાપકગ્રેણી ઉપર આરૂઢ થઈ,
ઉત્તર જાવના વડે શુકલધ્યાનના આદિના જે પાયાનું ધ્યાન
કરી, કેવલજ્ઞાન કેવલદર્શન પામી, ઉવટ કૌલેશી અવસ્થાને
પ્રાપ્ત કરી ચૌદમે ગુણકાણે તમામ પ્રકારના રોગોને રૂંધી,
જ્યાં અનંત સિદ્ધ પરમાત્મા ગિરાજમાન થયા છે તેવા
શાશ્વતા સિદ્ધિસ્થાનમાં જઈ આત્માના અખંડ આનંદનો
અનુભવ કરવા ભાગ્યશાળી બને છે. મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાનાં
ત્રણ અંગ મળ્યા પછી પણ જે સંજમમાં વીર્ય ફારવે તોજ
સંપૂર્ણ દાર્પસિદ્ધિ થાય. ત્રણ કારણો મળ્યા છતાં પણ
સંજમ હાથ ન આવ્યો તો સંસારનું જ્રમણ તો ઉભું જ રહેવાનું.

ચાર અંગ નીચે પ્રમાણે:-

મોક્ષનાં ચાર અંગ ઉત્તરોત્તર દુર્લભ છે.

હે આત્મા ! તું બસાગર દીર્ઘદષ્ટિથી ખુબ ઉઠા વિચાર
કરી લેજો. ઉપર જતાવેલ કમ વિના અર્થાત્ મનુષ્યભવ-

માટે દુર્ગતિને આપવાવાળી હિંસાનો ત્યાગ કરજો. પ્રાણીમાત્રને પોતાના સમાન ગણી જેમ જાને તેમ તેને જથાવવા ઉઘમ કરજો. સત્યને સ્વાધિન કરજો, અસત્યને દેશવટો આપજો. પારકી વસ્તુ પથર સમાન ગણી હાથમાં ગ્રહણ કરીશ નહિ. શીયલરૂપી આભૂષણથી સ્વશરીરને અલંકૃત કરજો. પરસ્ત્રીને માતા, બહેન કે પુત્રી સમાન ગણી કોઈવાર વિકારવાળી દૃષ્ટિ કરીશ નહિ. સોના રૂપાનાં આભૂષણો કદાચ તારી પાસે નહિ હોય તો પણ શીયલરૂપી આભૂષણથી તારું શરીર અત્યંત શોભાવાળું દેખાશે. શીયલથી રહિત લાખો રૂપીયાના ઘરે-ણાંથી તારું શરીર શોભશે નહિ. અને રાવણ જેવા પરસ્ત્રીનાં આશક્તિવાળાની માફક દુર્દશા લોગવીશ. વળી સંતોષનું સેવન કરજો. ક્રોધાદિક શત્રુઓ ઉપર ક્રોધ કરીને આત્મઘર-માંથી દૂર કરજો, તેને આધિન થઈશ નહિ. જાહ્ય શત્રુઓ જે નુકશાન કરે છે તે કરતાં અંતરના શત્રુઓ જે કપાયાદિ તે અનંતગણું નુકશાન કરે છે, તે જરાજર સમજીને તેને દેશવટો આપજો. અનાદિ કાળના અભ્યાસથી આ દેહમાં આત્મભાવ મનાયો છે, દેહ તે હું છું એમ માને છે. શરીરને મુખે મુખી, શરીરના હું ખે હુંખી, રાત્રી દિવસ તે શરીરનું સેવન કરવામાં-તેનું રક્ષણ કરવામાં-અત્યંત પાલણ પોષણ કરવામાં નું વ્યતિત કરી રહ્યો છે, તેવા બહિરાત્મ જાવનો ત્યાગ કરજો.

જાને તેવો પાપાત્મા હોય તે પણ પુણ્યના ઉત્પત્તિ સંસારને યોગ પામી તો પાપભીરૂ જાને તો ધર્મનો અધિશારી જાની શકે છે અને પાપ ભીરૂ જાન્યા પડી જો પાપનો ત્યાગ કરવા અને પ્રભુ પ્રણીત ધર્મનો સ્વીકાર કરવા

ઈન્દ્રિયોના શુભામ થઈશ નહિ. ઈન્દ્રિયોને આધિન થઈ
 ઇશ તો ઈન્દ્રિયોરૂપી ઘોડા તને દુર્ગતિરૂપી ખાડામાં પટ-
 થે અને ગાહુ દુઃખી કરશે. માટે ઈન્દ્રિયોને કાચુમાં રાખી
 ને તારી શુભામ બનાવજો. જેથી અભક્ષ્ય, અનંતકાય,
 ત્રીલોચન, કંદમૂળ વિગેરે પાપોના બોળવાળી ચીજોનું
 મધ્ય કરવા સમય તને કોઈ દિવસ પણ નહિ આવે. માટે
 ઈન્દ્રિયોને વશ કરવા સાવચેતી રાખજો.

પૌદ્ગલિક વસ્તુઓની અનિત્યતા—સંસારમાં રહેલા
 હવેની અશરણતા વિગેરે શુભ ભાવનાઓનો વેગ જેમ
 જેમ પ્રગળ થતો જશે તેમ તેમ મમત્વરૂપી અંધકાર તે
 તે પ્રમાણમાં ક્ષીણ થતો જશે અને સમતાની જળહળતી
 જ્યોતિ પ્રગટ થશે. સંસારની ગતિ ગહન છે. સંસારમાં
 મુખી હવે કરતાં દુઃખી હવેનું સેત્ર વિશાળ છે. આધિ-
 આધિ શોક સંતાપથી લોક પરિપૂર્ણ છે. મુખનાં સાધનો
 મરે હોવા છતાં દુઃખની સત્તા જલ્દી પ્રગટ થઈ જાય છે.
 નગર્ભિત વૈરાગ્ય વિના દુઃખ કમી થઈ શકતું નથી.
 નગર્ભિત વૈરાગ્ય મેળવવા તેના સાધનની પૂરતી જરૂર
 . જેથી પૂર્વાચાર્યના બનાવેલા વૈરાગ્યથી ભરપૂર પુસ્તકો
 રાંધી જેમ બને તેમ જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્ય પ્રાપ્ત કરવો અને
 જટમાં વહેણ કે મોડા જરૂર સંયમરૂપી સામ્રાજ્યને અંગિકાર
 રવું. સંયમ વિના મુક્તિએ પહોંચાશે નહિ. સંયમ દેવ-
 ક્રમાં દેવતાને નથી, નારકીને નથી. તિર્યંચને નથી, કુટ્ટ
 મનુષ્યનેજ તેની પ્રાપ્તિ થઈ શકે છે. તેમાં પણ આર્થ દેશ,
 ઉત્તમ કુળ, નિરોગી શરીર અને સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા યથા પછી જ
 પ્રાપ્ત થઈ શકે છે, તો ઠીક મુખી પહોંચ્યા છતાં મોહના

દેવપણે ઉત્પન્ન થયા. આયુ પૂર્ણ થયે ત્યાંથી અયિ મહાવિદેહ
ક્ષેત્રમાં જન્મ લઈ રાજાઓ થશે. ત્યાં ચારિત્રને અંગિકાર
કરી નિરનિચાર ચારિત્ર પાળી કેવળજ્ઞાન પામી મોક્ષે જશે.

આ પ્રમાણે સમ્યક્ત્વ મૂળ જાર ત્રતથી પરંપરાએ સુક્ષિત
મેળવી શકાય છે; તો પછી આ ઉત્તમ ભવને પામી તમામ
સામગ્રીને પામી, ગુરૂ મહારાજનો સંયોગ મેળવી હે આત્મા!
સમ્યક્ત્વ મૂળ જાર ત્રત સમજપૂર્વક જરૂરી અંગિકાર કરી
લેજો. તેની સમજ માટે ઉપાસક દશાંગસૂત્ર. યોગશાસ્ત્ર, ધર્મ-
રાત્ર પ્રકરણ ધર્મસંગ્રહ, ધર્મગિન્દુ વિગેરે ધણા સૂત્રો તથા
ગ્રંથો વિદ્યમાન છે, તો ગુરૂ મહારાજ પાસે વિનયપૂર્વક સમજીને
નાંદી મંડાવી ત્રતો ઉચ્ચરી લેજો અને જરાજર પાળજો, જેથી
આવતાં કર્મો ધણા અટકશે. દેશવિરતિપણું પ્રાપ્ત થશે. અંત-
સમયમાં સર્વ વસ્તુનો ત્યાગ કરવાની અભિલાષા થશે. અંત-
સમયે નિઝામણા કરવાથી જીવોને બહુ કર્મની નિર્જરા થાય
છે. પ્રથમ આયુ ન બંધાયું હોત તો શુભ ગતિનું આયુ
બંધાય છે. માટે ઉપરની સમજીતી લક્ષમાં લઈ મુનિપણું
કદાચ ચારિત્ર મોહનીય કર્મના ઉદયથી આ ભવમાં પ્રાપ્ત
ન થઈ શકે તો દેશસંયમી થવા માટે સમ્યક્ત્વ મૂળ
શાવકનાં જાર ત્રત તો અવશ્ય અંગિકાર કરજો અને અંગિકાર
કર્તા પછી છેવટ પોતાના અંતસમયમાં તે તે ત્રતોમાં લાગેલા
અવિચારોને યાદ કરી મિચ્છામિ દુક્કડં આપી, દુઃકૃત્યોની
નિવા કરવી, સુકૃતની અનુમોદના કરવી, જેથી આત્મા ઉચ્ચ
કેવી ઉપર જરૂર આવી શકે છે. જીઓ ! ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના
નરમા પ્રત્યેકબુદ્ધ અધ્યયને વિષયમાં અંધ બનેલા મણિરથ
સાધ્યો પોતાના સગા ભાઈ યુગબાહુને તરવારનો ધા મારી
નરે પછાડ્યો, યુગબાહુને આર્તધ્યાન રૌદ્રધ્યાનના દારણો
ધરિયન થયા, પરંતુ યુગબાહુની ધર્મપત્નિ મદનરેખાએ

ઉચ્ચારાવવા અને નિઝામણા કરાવવી. શુદ્ધ ભાવનાથી કરાવેલી તે વખતની આરાધના જીવોને બહુ હિતકારી થઈ પડે છે. પ્રથમ કરેલા પાપના પુનઃ ઘણા ખરા વીખરાઈ જાય છે. આવતા ભવનું આયુ ન બાંધ્યું હોય તો શુભ ગતિનું બંધાય છે, માટે છેલ્લી વખતે જીવોએ જરૂર સમજીને આરાધના કરવી, જેથી વ્રતધારીને અગર કદાચ વ્રનો હર્ષ ન થકયા હોય તેવા જીવોને પણ આ અંતસમયની આરાધના ઘણીજ ફાયદાકારક થાય છે.

અંતસમયની આરાધના.

(રાગ—ભેખ રે ઉનારો રાગ ભરથરી.)

ભાવના ભાવો એણીપરે, મૃત્યુ આપ્યે નજીકજ;
 હું રે અનાદિ અબેદી છું, શી છે મહારે એ બીકજ...ભાવનાઠ
 શામ ધરા ધન આ બધું, મેલી જાતું જરૂરજ;
 મહારે તેમાં કાંઈ નથી, શીદને રહું મગરૂરજ...ભાવનાઠ
 આ તો બાહ્યાની છે કોટડી, ખાલી કરતાં શું ધાયજ;
 પુણ્યસ નારા થતાં અરે, આત્માનું શું જાયજ...ભાવનાઠ
 હું તો આત્મ અનાદિ છું, અનંત ગુણો ધરનારજ;
 મૃત્યુ બસે અરે આવતું, હું તો નથી ડરનારજ...ભાવનાઠ
 મોષો માનવ ભવ ત્રેગણી, કીધું કાંઈ ન હિનજ;
 સમ હિસારા મેં અરે, રેંક્યું રતન ખચિતજ...ભાવનાઠ
 રાગ ને દ્વેષથી કલેશમાં, કાલ્યા સઘળો કાળજ;
 જિનવાણી નહિ સાંભળી, વળગી ઝાઝી જંગલજ...ભાવનાઠ
 દેવે રે પસ્તાવો એ ધાય છે, મનમાં પારાવારજ;
 મેલુજ અરજ સ્વીકારજે, તારજે કરૂણાધારજ...ભાવનાઠ
 અરંદિત સિદ્ધ ને સાધુજ, શરણું હોજે સદાયજ;
 ધર્મ શરણુ હોજે વળી, મુજને ભવોભવ માંપજ...ભાવનાઠ
 અંત સમયની આરાધના, આરાધો નરનારજ;
 આર નથી સંસારમાં, જિન “ભક્તિ” છે સારજ...ભાવનાઠ

જવમાં ઉત્પન્ન કરેલ જે દુષ્ટતાના ઓધ તેને નિંદુ છું અને
કદાચિત કોઈ વખતે થયેલ સુદૃઢતાની અનુમોદના કરું છું.

—(૦)—

ચોથો અધિકાર

ચોથા અધિકારે અદ્વાર પાપસ્થાનક આલોચવા તે પ્રથમ
કહેવાયેલ છે.

પાંચમા અધિકારે ચાર શરણ કરવા તે આ પ્રમાણે:-

પ્રથમ અરિહંત શરણ.

રાગદોસારિણંદના કમઢગાર્હ અરિહંતા ।

વિસવકસાપારિણં, અરિહંતા હંતુ મે સરણં ॥

રાગ અને દ્વેષરૂપી આત્માના વૈરીઓને હણનાર અને
આઠ કર્મદિક્ષ શત્રુને હણનાર તથા વિષય કષાયદિક્ષ વૈરી-
ઓને હણનાર એવા અરિહંત ભગવાનનું મને શરણ થાઓ.

રાપસિરિમવકસિત્તા, તવચરણં દુચરં અણુચરિત્તા ।

કેવલસિરિમરહંતા, અરિહંતા હંતુ મે સરણં ॥

સાંખ્યલક્ષ્મીનો ત્યાગ કરી દુષ્ટકર તપ અને ચારિત્ર સેવીને
પદસાનરૂપ લક્ષ્મીને યોગ્ય થયા એવા અરિહંતનું મને શરણ

તથા સ્તુતિ અને વંદન કરવાને યોગ્ય તથા ઇન્દ્રનેધર્મ ચક્ર-
વિની પૂજાને યોગ્ય, શાશ્વત સુખ પામવાને યોગ્ય એવા

અરિહંત પરમાત્માનું મને શરણ થાઓ. સમવરણમાં બેસીને
દંત્રીસ વાણીના ગુણે કરી સહિત ધર્મકથાને કહેતા, ચોત્રીસ

વનિયયો વડે કરી સુકત એવા અરિહંત પરમાત્મા મને
દરજીવૂત થાઓ. એક વચને કરી પ્રાણીઓના અનેક સંદે-

હને એક કાળે છેદી નાંખતા અને ત્રણ જગતના છવોને
સ્પર્શ આપતા અરિહંત પરમાત્માનું મને શરણ થાઓ.

સ્પર્શનામૂળરૂપે જગતના છવોને શાંતિ પમાડતા અને અનેક

ચાર આહારના જાવજીવ સુધીના પચ્ચખખાણુ થઇ શકે નહિ,
કારણ કે તેવું સંઘયણુ નથી તેમ તેવું જ્ઞાન નથી, માટે
અમુક ટાઇમ સૂધીના પચ્ચખખાણુ કરાવવાં.

દશમેા અધિકાર—નમસ્કાર કરવા.

દશમા અધિકારે નમસ્કારરૂપ મહામંત્રનું સ્મરણ કરવું
તેનું ધ્યાન કરવું. શુભ યોગથી એક નવકાર પણ ગણવાથી
ઘણું કર્મો તેજ વખત બસ્ત્રીભૂત થઇ જાય છે. છેલ્લા સમ-
યમાં જીવોએ અપૂર્વ ચિંતામણિ રતનથી અધિક નવકાર
મંત્રનું ધ્યાન છોડવું નહિ—તેમાંજ લયલીન થવું.

ઉપર પ્રમાણે દશ અધિકાર પ્રથમ મૂળ ગાથામાં જતા-
વેલ છે તે વિસ્તારથી જતાગ્યા. આ દશ અધિકાર જીવોને
શુભ ગતિમાં લઇ જનારા હોવાથી દરેક જાગ્ય જીવોએ તેને
મન, વચન, કાયાએ કરી આદરવા.

આ અવસરે દશ અધિકારનું (પુણ્ય પ્રકાશનું) સ્તવન તથા
પદ્માવતીની જીવરાશિ વિગેરે સમયહોય તો સાંભળવું સંભળાવવું.

શ્રી વિનયવિજયોપાધ્યાય વિરચિત
શ્રી પુણ્ય પ્રકાશનું સ્તવન.

દુહા.

સકલ ત્રિવિદિ દાયક સદા ॥ ચોવીશે જિનરાય ॥ સદ-
ગુર સામિની સરસતી ॥ ગ્રેમે પ્રજાનું પાય ॥ ૧ ॥ ત્રિભુવન-
પતિ ત્રિશદાતલો ॥ નંદન ગુણ ગંભીર ॥ શાસન નાયક
જગ જયો ॥ વર્દમાન વડ વીર ॥ ૨ ॥ એક દિન વીર
ચિહ્નંદને ॥ ચરણે કરી પ્રણામ ॥ બધિક જીવના દિન બળી ॥

રે ॥ પ્રાં ॥ સં ॥ ૫ ॥ મૃદપણું છ'ટા પરશંસા ॥ શુભ-
 વંતને આદરીએ ॥ સામીને ધરમે કરી ચિરતા ॥ ભક્તિ
 પ્રભાવના કરીએ રે ॥ પ્રાં ॥ સં ॥ ૬ ॥ સંઘ ચૈત્ય
 પ્રાસાદ તણે ॥ અવર્ણવાદ મન લેખ્યો ॥ દ્રવ્ય દેવડો જે
 વિણસાડ્યો ॥ વિભૂત્તાં ઉવેખ્યો રે ॥ પ્રાં ॥ સં ॥ ૭ ॥
 ઇત્યાદિક વિપરીતપણાધી ॥ સમક્ષિત ખંડ્યું જેહ ॥ આશ-
 વં ॥ મિચ્છાં પ્રાં ॥ ૮ ॥ ચારિત્ર દ્યો ચિત્ત આણી ॥
 પાંચ સમિતિ તણુ શુભિ વિરાધી ॥ આઠે પ્રવચન માય ॥
 સાધુતણે ધરમે પરમાદે ॥ અશુદ્ધ વચન મન કાપ રે ॥
 પ્રાં ॥ ચાં ॥ ૯ ॥ આવકને ધરમે સામાયક ॥ પોસહુમાં
 મન વાળી ॥ જે જ્યણાપૂર્વક એ આઠે ॥ પ્રવચન માય ન
 પાળી રે ॥ પ્રાં ॥ ચાં ॥ ૧૦ ॥ ઇત્યાદિક વિપરીતપ-
 ણાધી ॥ ચારિત્ર ટોળ્યું જેહ ॥ આશવં ॥ મિચ્છાં ॥
 પ્રાં ॥ ચાં ॥ ૧૧ ॥ બારે લેહે તપ નવિ કીધો ॥ છતે
 ભેગે નિજ શકતે ॥ ધર્મે મન વચ કાયા વિરજ ॥ નવિ
 ફારવીઠં ભગતેરે ॥ પ્રાં ॥ ચાં ॥ ૧૨ ॥ તપ વિરજ
 આચારે એણી પદે ॥ વિવિધ વિરાધ્યાં જેહ ॥ આશવં ॥ મિં
 ૫ પ્રાં ॥ ચાં ॥ ૧૩ ॥ વળીય વિશેષે ચારિત્ર કેરા ॥ અતિ-
 ચાર આલોઇએ ॥ વીરજિનેશર વયલુ ગુણીને ॥ પાપ મેલ
 સ્વી પોઇએરે ॥ પ્રાં ॥ ચાં ॥ ૧૪ ॥

॥ દાળ ર છ ॥

॥ પામી મુગુર પસાય—એ દેશી ॥

પૃથ્વી પાણી તેડ ॥ વાયુ વનરપતિ ॥ એ પાંચે યાવર
 ઇલાં એ ॥ ૧ ॥ કરી કરસણ આરંભ ॥ ખેત્ર જે ખેડીયાં ॥
 દેવા તજાવ ખજાવીયાએ ॥ ૨ ॥ ધર આરંભ અનેક ॥ ટાંકા

શીયા, જે પાપ અઢાર ॥ ત્રિવિધ ત્રિવિધ કરી પરિકરું દુર્ગ-
 ના દાતાર ॥ તેં ॥ ૬ ॥ હિંસા કીધી જીવની, બોદ્યા
 પાવાદ ॥ દોષ અદત્તાદાનના મૈથુન ઉન્માદ ॥ તેં ॥ ૭ ॥
 રિઘ્ન મેળ્યો કારમો, કીધો ક્રોધ વિશેષ ॥ માન માયા
 ભ મેં કીયા, વળી રાગને દ્વેષ ॥ તેં ॥ ૮ ॥ કલહ કરી જીવ
 કુળ્યા, કીધાં કુડાં કલંક ॥ નિદા કીધી પારકી, રતિ અરતિ
 યંક ॥ તેં ॥ ૯ ॥ ચાડી કીધી ચોતરે, કીધો થાપણ મોસો ॥
 ગુરુ કુદેવ કુધર્મનો, ભલો આણ્યો બરોસો ॥ તેં ॥ ૧૦ ॥
 ટકીને ભવે મેં કીયા, જીવ નાનાવિધ ધાત ॥ ચડીમાર ભવે
 રહ્યાં. માર્યા દિન રાત ॥ તેં ॥ ૧૧ ॥ કાજ સુધાંને ભવે,
 મંત્ર કઠોર ॥ જીવ અનેક જબસે કીયા, કીધાં પાપ અધોર
 તેં ॥ ૧૨ ॥ માછીને ભવે માછલાં, આદ્યાં જળવાસ ॥
 જર સીલ કોળી ભવે, મૃગ પાડ્યાં પાસ ॥ તેં ॥ ૧૩ ॥
 ટપાળને ભવે મેં કીયા. આકરા કર દંડ ॥ બંદીવાન મરા-
 યા. કોરડા છડી દંડ ॥ તેં ॥ ૧૪ ॥ પરમાધામીને ભવે,
 માં નારકી દુઃખ ॥ છેદન બેદન વેદના, તાડન અતિ તિષ્ણ
 તેં ॥ ૧૫ ॥ કુંભારને ભવે મેં કીયા, નીલાડ પચાવ્યા ॥
 લી ભવે તિલ પીકીયા પાપે પિંડ ભરાવ્યાં ॥ તેં ॥ ૧૬ ॥
 લી ભવે રૂળ ખેડીયાં, ફાડ્યાં પૃથ્વીનાં પેટ ॥ મુડ નિદાન
 માં કીધાં, કીધા જળદ ચપેટ ॥ તેં ॥ ૧૭ ॥ માળીને ભવે
 પીયા, નાનાવિધ વૃક્ષ ॥ મૂલ પત્ર ફળ ફુલના, લાગ્યાં
 પ તે લક્ષ ॥ તેં ॥ ૧૮ ॥ અધોવાઈઆને ભવે, ભર્યાં
 પિંકા ભાર ॥ પોડી પુઠે કીડા પડ્યા, દયા નાણી લગાર
 તેં ॥ ૧૯ ॥ છીપાને ભવે છેતર્યાં, કીધા, રંગણ પાસ
 અગ્નિ આરંભ કીધા ધણા, ધાતુવાદ અબ્યાસ ॥ તેં ॥
 ॥ શૂરપણે રણ સુઝતાં, માર્યાં માણસ વૃંદ ॥ મદિરા

જન્મ પવિત્ર ॥ તેં ॥ ૩૪ ॥ એણી વિધે એ આરાધના,
 જીવિ કરશે લેહ ॥ સમય મુંદર કહે પાપથી, વળી છુટશે
 તેં ॥ તેં ॥ ૩૫ ॥ રાગ વેરાડી જે સુણે, એહ ત્રીજી
 દાગ ॥ સમય મુંદર કહે પાપથી, છુટશે તતકાળ ॥ તેં
 ॥ ૩૬ ॥

મરાઠુ સમયે શુભ ભાવના.

આ જગતમાં પૂર્વે કરેલાં પુણ્ય પાપ એજ સુખ દુઃખના
 કારણો છે અને જીમ્મું દોષ પણ કારણ નથી એમ જાણીને
 શુભ ભાવના રાખો.

પૂર્વે નહિ લોગવાયેલા કર્મને લોગવાથીજ છુટકારો
 છે પણ લોગવ્યા વિના છુટકારો નથી, એમ જાણીને શુભ
 ભાવ રાખો.

જે ભાવ વિના ચારિત્ર. ધુ., તપ, દાન, શીજ, વગેરે
 સર્વ આકાશના કુલ્લનિ માફક નિરર્થક છે, તેમ માનીને
 શુભ ભાવ રાખો.

મેં નરકનું નારડીપણે તીક્ષ્ણ દુઃખ અનુભવ્યું તે વખતે
 જુ મિત્ર હતો તેમ માનીને શુભ ભાવના રાખો.

મુરશીલ (મેરૂ પર્વત)ના સમૂહ નેટલો આદાર જાણને
 જુ વને સંતોષ ન વળ્યો, માટે ચતુર્વિધ આદારનો
 પાલ કર.

દેવ, મનુષ્ય, તિર્યંચ અને નરક, આ ચાર ગતિમાં
 મુખ્યને આદાર મુલમ છે, પણ વિરતિ દુર્લભ છે, એમ
 માનીને ચતુર્વિધ આદારનો ત્યાગ કર.

દોષ પ્રકારના જીવ સમુદાયનો વધ કર્યા વગર આદાર
 ન શકે નહિ, તેથી ભવમાં જમણા કરવારૂપ દુઃખના આધાર
 પ્રકારના આદારનો ત્યાગ કર,

વિરાધના કરે, તેમાં મારે લેવા દેવા નથી, મારા શરીરનો સંસ્કાર કરે તેમાં પણ મારે લેવા દેવા નથી. વ્યવહારથી ને કાંઈ કરે તે તેઓ બાંહે.”

કુટુંબીઓને રડવા કુટુંબાની ના પાડવી. શોક પાળવાની ના પાડવી મરણ પછવાડે ને ને આરંભાદિક કાર્યો મોહના પ્રભાવથી કરે તેનો નિવેધ કરવો. તે છતાં કદાચ પાછડા કુટુંબીઓ કરે તો પછી મરનારને હોય કે પાપળ ધન યાય નહિ; અને તેમ ન કહેવામાં આવે તો તેની ક્રિયા મરનારને લાગે. શ્રી ભગવતી સૂત્રમાં કહ્યું છે કે—અવિરતિપણાને લીધે એકેન્દ્ર્ય જીવોને પણ અઢાર પાપસ્થાનક લાગે છે. માટે તમામ રસ્તુ વોસિરાવીને પાછળ પણ પોતાના નિમિત્તે કર્મજંધનની ને ને ક્રિયાઓ કરવામાં આવે તેમ હોય તેની ના પાડવી.

ને જીવોનું ચિત્ત સંસારના પદાર્થોમાં આસક્તિવાળું છે. અને પોતાના સ્વરૂપને ને બાળતા નથી, તેવા જીવોને મૃત્યુ ભયમય છે, પરંતુ ને જીવો પોતાના સ્વરૂપમાં રમણતા દરનારા છે અને સંસારિક પદાર્થોમાં વૈરાગ્યવાળા છે, તેવા જીવોને તો મૃત્યુ એ એક હર્ષનું નિમિત્ત છે. તેઓ તો એમજ વિચારે છે કે આયુકર્મના નિમિત્તધીજ આ દેહનું પારણ કરવાપણું છે અને તેની સ્થિતિ પૂર્ણ થયે તે કર્મના પુરૂષો નાશ પામશે ત્યારે મારે બીજી જાતિમાં ઉત્પન્ન થવું પડશે. મારો આત્મા તો અનાદિ કાળથી મરણ પામ્યો નથી અને મરશે પણ નહિ; પરંતુ પુણ્યશાળી આત્માને તો આ સાત ધાતુમય મહા અશુચિના કોયળા જેવા અને વિનશ્વર સ્વભાવવાળા દેહનો ત્યાગ કરવો અને શુભ કર્મોના પ્રભાવથી—સમર્પિના પ્રભાવથી બીજી જાતિમાં નવીન મુંદર

પામે છે. ૬ એ શરીરાદિ પુત્ર, કલત્ર, પરિવાર પ્રમુખ તે
 સંયોગી વસ્તુ મહારા સ્વરૂપ થઈ જાણી છે. ૭ તે સર્વને હું
 મન વચનક્રયાએ કરી, વોસિરાવું છું. ૮ હું ચેતન છું, અને એ
 પુદ્ગળનો સ્વભાવ તે અતેચન છે, ૯ હું અરૂપી છું, એ
 પુદ્ગળરૂપી છે. મહારો જ્ઞાનાદિ ચેતના લક્ષણ સ્વભાવ છે,
 એ પુદ્ગળનો જડ સ્વભાવ છે. ૧૦ હું અમૂર્ત છું, આ
 પુદ્ગળ મૂર્ત છે. ૧૧ હું સ્વાભાવિક છું, આ પુદ્ગળ
 વિભાવિક છે, ૧૨ હું પવિત્ર છું એ પુદ્ગળ અપવિત્ર છે,
 ૧૩ મહારો આસ્વતી સ્વભાવ છે. અને આ પુદ્ગલિક
 વસ્તુ જે મને મળી છે, તે સર્વ અશાસ્વતી છે. ૧૪ મહારું
 જ્ઞાનાદિરૂપ છે, આ પુદ્ગલનું પૂર્ણગલનરૂપ છે. ૧૫ મહારું
 ક્યારે પણ સ્વરૂપ થઈ ન ચળવું એવો અચલિત સ્વભાવ છે.
 ૧૬ મહારું જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રમય સ્વરૂપ છે, અને પુદ-
 ગળ વર્ણ ગંધાદિરૂપ છે. હું વર્ણગંધાદિથી રહિત છું. ૧૭
 હું શુદ્ધ નિર્મળ છું. ૧૮ હું શુદ્ધ છું. હું જ્ઞાનાનંદી છું.
 ૧૯ હું નિવિકલ્પ એટલે સર્વ વિકલ્પથી રહિત છું. મહારું
 સ્વરૂપ પુદ્ગળથી ન્યારું છે. ૨૦ હું દેહાતીત એટલે આ
 દેહરૂપ જે શરીર તે થઈ રહિત છું. ૨૧ અજ્ઞાન રાગ, દ્વેષરૂપ
 જે આશ્રય, તે મહારું સ્વરૂપ નથી. હું એ થઈ ન્યારો
 છું. ૨૨ અનંત જ્ઞાનમય, અનંત દર્શનમય, અનંત ચારિત્ર
 મય, અનંત વીર્યમય એવું મહારું સ્વરૂપ છે. ૨૩ હું
 શુદ્ધ છું, કર્મમગ્નથી રહિત છું. ૨૪ હું શુદ્ધ એટલે
 જ્ઞાનસ્વરૂપી છું. ૨૫ હું અવિનાશી છું, એટલે મહારો
 કોઈ કાળે નાશ નથી. ૨૬ હું જરા થઈ રહિત અજર છું.
 ૨૭ હું અનાદિ એટલે મહારી આદિ નથી. ૨૮ હું અનંત
 એટલે મહારો અંત કે ઉંચે કોઈ કાળે નથી. ૨૯ હું અ-

ચોકસ હોવા છતાં ખોટી મમત્વ રાખી ઠેક સુધી સમજતો નથી.

આ જીવ વીતરાગના વચન અનુસાર શુભ અનુષ્ઠાનમાં પ્રવૃત્તિ કરે તો અંતર મુહૂર્તમાં સમ્યક્ દર્શન પામે છતાં મોહમાં મગ્ન બની આખી જીંદગીમાં ૧ વાર સમ્યક્ત્વ પામે તેવો પણ દીવસ કાઢતો નથી ને પોતાના જવને ફોગટ શુભાવે છે.

ધર્મ માર્ગમાં પ્રવૃત્તિ કરનારજ જવાંતરમાં હંમેશાં સુખી થાય છે તેવું ચોકસ હોવા છતાં અધર્મમાં પ્રવૃત્તિ કરી દુઃખી થાય છે. તેમ થવા દેવું નહીં.

જે જાણ વસ્તુઓ પોતાની નથી તેને પોતાની માનીને બેઠો છે ને પોતાની વસ્તુ જ્ઞાનાદિ સમીપ હોવા છતાં જ્ઞાન દૃષ્ટિથી દેખતો નથી.

૧ જાણ વસ્તુ ઉપર જોડણો પ્રેમ હંમેશાં છે. તેવા પ્રકારનો પ્રેમ આત્મીક વસ્તુ ઉપર થાય તો એક કલાકમાં જવની જાવક ટટી લાય.

૨ અદાર પાપસ્થાનક સેવી સેવી જોગી કરેલી લક્ષ્મીને ચાર ગતિમાંથી આવેલ જીવો પુત્રાદિકપણે અવતરી તેનો જોગવટો કરે છે અને જોગી કરનાર પોતાના પરલોક માટે તેમાંથી અટપી મીઠકત પણ સ્વહસ્તે શુભ ક્ષેત્રમાં વાપરી પુણ્યાનુગ્રંધી પુણ્ય મેળવતો નથી અને મનુ-રીયા તરીકે જીંદગી પુરી કરી પરલોકમાં દલિદી અવસ્થામાં ઉત્પન થાય છે તે મહાન આશ્ચર્ય.

૩ આવી દુક જીંદગીમાં કાલની ખબર નથી શું થયે છતાં જલદી ધર્મ નદી કરતાં લાંબા વાયદા કરી સમય શુભાવે છે.

૮ રાત્રી જોજન પરસ્ત્રીગમન જોગઅવાળું અને કંદમૂળ

- ૩ શરીરથી આત્મા જુદો છે શરીર વીજરાઇ જવાનું છે
 ભસ્મીભૂત થવાનું છે છતાં તેના ઉપર તનતોડ મહેનત
 અને આત્મા અવિનાશી હોવા છતાં તેના માટે કાંઇપણ
 પ્રયત્ન નહીં તે કેટલી મૂર્ખાઈ સમજવી.
- ૪ જે જીવો સંસારમાં રાચીમાચીને જ પડ્યા છે તે કદાચ
 દુનીયાની દૃષ્ટિએ વિદ્વાન હોય તો પણ શાસકાર તો તેને
 મૂંઝાતો ગમાર અને મૂર્ખાજ કહે છે.
- ૫ ગમે તેટલો બાહ્ય ધનવાલો હોય છતાં સમકીતથી રહિત
 તે નિર્ધન સમજવો પણ જે આનાની મુંડીવાલો પુણીયા
 થાવક જેવો સમકિત દૃષ્ટિ આત્મા સાચો ધનવાન છે.
- ૬ જીનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞાનુઆરાધન મુકિતને માટે
 ત્યારે વિરાધકપણું તે સંસારમાં ભટકવા માટે જેથી
 કદાપી વિરાધક જનવું નહીં, વિરાધક જન્યા તો ભટ-
 કયા સમજવું.
- ૭ પૈસાવાલાને જૈનશાસનમાં સાચા શ્રીમાન્ કદા નથી
 પરંતુ પૈસાનો જે સદુપયોગ કરે તેને સાચા શ્રીમાન્
 કદા છે.
- ૮ નરકાદિ ગતિમાં ઉત્પન્ન થવું તે ગમે તેવું ભયંકર છે
 પરંતુ પાપકરનારાઓ માટે છે એથી પુણ્યાત્માઓને તેનો
 ભય હોતો નથી.
- ૯ સંજ્ઞમ એ મુખનું સ્થાન છે એવું અનંત જ્ઞાનિનું વચન
 છે, જેથી જોડા કે મોડા સંજ્ઞમ લેવાની જરૂર ભાવના
 રાખવી ને અવસર પામી સંજ્ઞમ મદણ કરી લેવો જેથી
 સંસારની રખડપટ્ટી નષ્ટ થયે ને અનંત મુખના સ્થાનમાં
 જડદી પહોંચાયો.
- ૨૦ સાચાગુણીનું કદાચ સન્માન ન થાય પરંતુ અપમાન.

- ૧૨ મુખ દુઃખનો મનની સાથે સંજંધ છે.
- ૧૩ પોતાના દોષ જોવાથી દોષ દૂર થશે.
- ૧૪ તીર્થંકરનાં વચનો જ સંસારને કાપે છે.
- ૧૫ મનને હંમેશા શુદ્ધ કરવા વીતરાગની વાણી ધ્રુવણ કરવી.
- ૧૬ ઇચ્છાઓનો ત્યાગ તે વૈરાગ્ય.
- ૧૭ મનમાં અશુભ વિચારો કરવા તેના સમાન બીજો વ્યાધિનથી.
- ૧૮ પુણ્યલભાં આનંદ માને તે પુણ્યલાનંદી, ભવમાં આનંદ માને તે ભવાભિનંદી એવા જીવો સંસારમાં પરિભ્રમણ કરનારા છે.
- ૧૯ આત્મામાં આનંદ માનનારા જીવો વેલાસર મુક્તિ મેળવી શકે છે.
- ૨૦ આત્માનંદી જનવું જાહું દુષ્કર છે માટે જાહું પ્રયત્ન કરીને પણ તેવા જનવું જેથી દુઃખથી મુક્ત થવાય.
- ૨૧ જાગૃત થા અને ઉંઘને છોડ.
- ૨૨ નીતિમય અને ઉપકારક જીવન ગુજારવા પ્રયત્ન કર.
- ૨૩ ગતકાળની ભૂલો સુધારી લેવા પ્રયત્ન કર અને હવે પછી તેમ ન થાય તે માટે કચ્છર કથ.
- ૨૪ ભવિષ્યનો વિચાર કરી પછી પ્રવૃત્તિ કરવી તેનું નામ વિવેક, તેની ખાસ જરૂર છે.
- ૨૫ આવતી જીંદગીને યાદ કરીને કાર્ય કરજો.
- ૨૬ ધર્મથી નિરપેક્ષ થનાર મનુષ્ય જેવો બીજો મૂર્ખ કોણ જણાય ?
- ૨૭ ભાગ્યનો ઉદય પણ ઉદયમયીજ થાય છે.
- ૨૮ પરસ્ત્રીગમન કરનાર ચંદનને મૂંઝી જાવજને વગગી જાહું દુઃખી થાય છે.
- ૨૯ આ શરીર અગુચ્છીનું યંત્ર છે, માટે તેની ઉપર મોહ

૪૫ વિષયતૃષ્ણાથી વેગળા રહો, ઈન્દ્રિયોના ગુલામ ન બનો,
પરંતુ ઈન્દ્રિયોને ગુલામ બનાવો.

૪૬ ચારિત્ર લેવાની હંમેશાં શુભ ભાવના રાખો.

૪૭ શરીર સાફ હોય તો સંસારના મોહને છોડી ચારિત્ર
મહત્ત્વ ઠરવું.

૪૮ સંસારને કંદખાનું સમજવું, તેમાં મુંઝાવું નહિ.

૪૯ બીજાને દુઃખી દેખી દ્રવ્ય ભાવથી તેનું દુઃખ દૂર કરવા
ભાવના રાખવી.

૫૦ ધર્મરાગ કરવો, પરંતુ કામરાગ કે રોહિણીરાગ ન કરવો.
કારણ કે તે સંસારમાં ભમાવનાર છે.

૫૧ યથાશક્તિ દશ તીથિ અથવા પાંચ તીથિ તપશ્ચર્યા કરવી.

૫૨ લક્ષ્મી ઉપર અત્યંત મોહ ન રાખવો, છેવટે તેને છોડવી
પડશે અથવા આપણને તે છોડશે તે યાદ રાખવું.

૫૩ ઉપકારીનો ઉપકાર કદાપી ભૂલવો નહિ.

૫૪ ખાવાપીવામાં બહુ લોભપતા રાખવી નહિ.

૫૫ પ્રથમનું લોભન પાચન થયા વગર જમવું નહિ. નિરંતર
બેચાર કવળ બોલો આહાર કરવો.

૫૬ ઉપદ્રવવાળા સ્થાનકનો ત્યાગ કરવો.

૫૭ રાજ્યને નિરોધ કરેલા દેશમાં જવું નહિ.

૫૮ એક બે કલાક ધાર્મિક પુસ્તકો વાંચવાની ટેવ પાડવી.

૫૯ નીતિમય જીવન ગુજારવું, અનીતિ કરી બને લોક
બગાડવા નહિ.

૬૦ લોકપ્રિય થવું. ૬૧ લજ્જાશુ થવું. ૬૨ દયાશુ થવું.
ઉપર લખેલા બોલનું મનન કરવાથી વૈરાગ્ય ભાવના બળત થશે.

વૈરાગ્ય સંબંધી દુહા.

પરલોકે મુખ પામવા, કર સાધે સહેલ;
હજી બાજી છે હાથમાં, એત એત નર એત,

- એસા ભાવ નિહારી નિત, કીજે જ્ઞાન વિચાર;
મિટે ન જ્ઞાન વિચાર બિન, અંતર ભાવ વિકાર. ૬.
- એ સંસાર અસારમેં, ભમતાં વાર અનંત;
નવ નવ ભવ ધારણુ કીયા, શરીર અનંતાનંત. ૭.
- જનમ મરણુ દોય સાથ છે, ખીણુખીણુ મરણુ તે હોય;
મોહ વિકળ એ છવને, માલુમ ન પડે દોય. ૮.
- મેં તો ચેતન દ્રવ્ય હું, ચિદાનંદ મુજ રૂપ;
એ તો પુદ્ગલ પિંડ છે, ભરમજળ અધકૂપ. ૯.
- મૃત ન પડન વિવંસન, એ પુદ્ગલનો ધર્મ;
સ્થિતિ પાકે ખીણુ નવી રહે, જાણો એહિજ મર્મ. ૧૦.
- અનંત પરમાણુ મળી કરી, ભયા શરીર પરજાય;
વર્ણાદિ બહુ વિધ મિથ્યા, કાળે વિખરી જાય. ૧૧.
- પુદ્ગલમાં દ્વિત છવકું, અનુપમ જાણે એહ;
પણુ જે તત્ત્વવેદી હોવે, તિણુંકું નહિ કુંઠ નેહ. ૧૨.
- ઉપની વસ્તુ કારમી, ન રહે તે સ્થિર વાસ;
એમ જાણી ઉત્તમ જનો, ધરે ન પુદ્ગલ આરા. ૧૩.
- મોહ તણુ સમતા જાણ, જાણે વસ્તુ સ્વરૂપ;
પુદ્ગલ રાગ ન દીજીએ, નવી પડીએ ભવકૂપ. ૧૪.
- વસ્તુ સ્વભાવે નીપજે, કાળે વિલુપ્તી જાય;
કર્તા બોકતા કે નહિ, ઉપચારે કહેવાય. ૧૫.
- નીણુ કારણુ એ શરીરગું, સંબંધ ન માહરે દોય;
મેં ન્વારા એહથી સદા, એ પણુ ન્હારા જોય. ૧૬.
- એહ જગતમાં પ્રાણીયા, ભરમે બૂદ્યા જેહ;
જાણી કાયા આપણી, મમત ધરે અતિ નેહ. ૧૭.
- જન સ્થિતિ એહ શરીરકી, કાળ પડોંવે દોય ખીણુ;
નવ મુરે અતિ દુઃખમરે, કરે વિલાપ એમ દીન, ૧૮.

એહ શરીર નહિ માહરું, એ તો પુદ્ગલ ખખે; ૩૨.
 હું તો ચેતન દ્રવ્ય છું, ચિદાનંદ સુખકંદ.
 એહ શરીરના નાશથી, મુજકું નહિ કેાઈ ખેદ;
 હું તો અવિનાશી સદા, અવિચળ અકળ અલેદ. ૩૩.
 પરમે' નિજપણું માનકે, નિવિઠ મમત ચિત્ત ધાર;
 વિકળ દશા વરતે સદા, વિકલ્પનો નહિ પાર. ૩૪.
 મેં મેરા એ ભાવથી, શ્રીયેં અનંતો કાળ;
 જિન વાણી ચિત્ત પરિણમે, છુટે મોહ જાંલળ. ૩૫.
 મોહ વિકળ એ જીવકું. પુદ્ગલ મોહ અપાર;
 પલ્લુ ઇતની સમજે નહિ, ઇલુમેં કહ્યું નહિ સાર, ૩૬.
 પુદ્ગલ રચના કારમી, વીણસતાં નહિ વાર;
 એમ જાણી મમતા તજી, સમતાશું મુજ પ્યાર. ૩૭.
 જનની મોહ અંધારકી, માયા રજની પૂર;
 ભરદુઃખકી એ ખાણુ હે. ઇલુશું રહીએ દૂર. ૩૮.
 એમ જાણી નિજ રૂપમેં, રહું સદા સુખવાસ;
 એ સવિ ભવજાળ હે, ઇલુશું ભયા ઉદાસ. ૩૯.

ભુજંગી છંદ

તજી મંદિર માળિયા જોખ મેટી, તજી જાગનેં જાંજલા પ્રોઠ પેટી.
 સમથાને મુકાં કાષ્ઠમાં વાસ લેવો, અરે આવશે એક તો દિન એવો;
 ઘણી ઘેર સેના ઘણા હાથી ઘોડાં, ઘણી યુક્તિવાળા બન્યા બેલ જોડા;
 ઘડીમાં ધશે સ્વપ્નનો સાજ જેવો, અરે આવશે એક તો દિન એવો.
 હયો જામમાં સીમમાં કે કૃપીમાં, હયો ખેદમાં કે હયો જો ખુશીમાં;
 હોડો હોણુ જાણુ હયો કાળ કેવો, અરે આવશે એક તો દિન એવો.
 નહિ આગળે કાગળેથી જાણાવે, નહિ દોષ સાથે સદયો કહાવે;
 અજણયો અકરમાત આશ્ચર્ય જેવો, અરે આવશે એક તો દિન એવો.

મુખનું સાધન સંત જનોએ જો ક્યું,
 તે તો સાચું આત્મિક મુખ ગણાયજો;
 ધર્મ સેવનથી એ મુખ સાચું સાંપડે,
 ધર્મ વગરનું જીવન એણે જાયજો. મુખનું ૪
 ધર્મનું ક્ષણ છે મુખ એ ઇચ્છે સદ્ સદા,
 પશુ ન સેવે ધર્મને જો કોઈ કાળજો;
 તો મુખ સાચું સાંપડશે ક્યાંથી અરે,
 માટે બાંધો પાણી પહેલાં પાળજો. મુખનું ૫

હૃદય

ચેતન તેં એમી કરી, જેમી ન કરે કાંઈ,
 વિજયા રક્ષને કારણે, સ્વરક્ષ એકો ખોય. ૧
 જરા આવી જોગન ગયો, શીર પછીયા તે કેશ,
 લડુતા તો છોડી નહી, ન કર્યો ધર્મલવલેશ. ૨
 રાત ગમાઈ સોવતે, દીવન ગમાયા ખાય,
 હીરા જેસા મનુષ્ય ભવ, કવડી જલલે જાય ૩
 માખી ચંદન પરિહરે, દરમજ ઉપર જાય,
 મુરખ ધર્મ ન સાંભલે, ઉપે કે ઉઠ જાય ૪
 સંગન બીચારી કયા કરે, હૃદય જાયે દોર,
 નવ નેલ પાણી ચડે, પત્યર ન બીજે દોર. ૫
 લક્ષ્મી દોની યઇ નહી, યાચે નહી દો દીન,
 ધર્મ મારગે વાપર્યું તે યાચે તુજ ધન. ૬
 કોડપતી મુઠી ગયા, દોડી ન ગઇ તે સાથ,
 દાણે તે સાથે યશે. મિથ્યા બીજુ જાત. ૭
 ચાર ઘડી રાત્રી પાછલી, સૂર્ય ઉદય પર્યંત.
 જ્ઞાન મૂર્તિ તે જલજીવ, જાનન ધ્યાન જલવંત. ૮

પનરશે' તાપસ પારણેરે, ખીર ખાંડ છૂત પૂર;
 અમિય લમ્પ અંગુઠડોરે, ઉગ્યે તે કેવલસૂર. જયં ૬
 દીવાળી દિન ઉપન્યુરે, પ્રભાતે કેવલ નાણુ;
 અક્ષિણુલખિ તણે! ધણીરે, નામે તે સદ્ગત વિદાણુ. જયં ૭
 પચામ વરસ ઘરયામમાંરે, છદ્મસ્થાએ ત્રોશ;
 બાર પરના તમે કેવળીરે, બાણુ તે આયુ જગીશ. જયં ૮
 બૌદ્ધ ગણધર સારિખારે, શ્રી વિજયસેન સૂરિશ;
 એ શુદ્ધચરણ પસાઉલેરે, ધીર નમે નિશદિશ. જયં ૯

—:: થાયો ::—

શ્રી સીમંધરજિનસ્તુતિ.

વંદે પુલ્કવિદેહધૂમિમહિલાલંકારહારોવમં ।
 દેવં ભક્તિપુરસ્સરં જિણવરં સીમંધર સામિયં ॥
 પાયા જસસ જિણેસરસ્સ ભવમીસંદેહસંતાસણા ।
 પોષામા ભવસારમ્મિ નિવહન્તાણં જણાણં સયા ॥૧॥
 તૌથાણાગયવટમાણ અરિદ્ધા સવ્યેવિ ગુલ્લવાયદ્ધા ।
 પાર્ગાણં મવિયાણ સન્તુ સયધં તિત્થંકરા તે ચિરં ॥
 જેમિ મેઠ્ઠિગિરિમ્મિ વાસવગણા દેધંગણા સંગયા ।
 મર્તોર પકુલંતિ જમ્મણમદં સોચણકુમ્માદિદિ ॥૨॥
 નિસ્સીમામલ્લનાણકાણગયણો સમ્મોદ્ધનિદ્ધાસણો ।
 જોનીમેસરયત્તયસત્તયકલ્લણે આદિચ્ચકણો પુદ્ધો ॥
 મિદ્ધન્તં મવિયા સરન્ત દિઅપ્પ તં વારસદ્વીગયં ।
 નાણામેયનપાવલ્લીદિ કલિયં સલ્લગ્ગુણા માસિયં ॥૩॥
 જે તિત્થંકરપાયપંકજવણાસે વિકરોલંબયા ।
 મલ્લાણં જિણમત્તયાણ અણિસં સોદિલ્લકલ્લેરયા ॥

અવિનશ વાગરણા કહ્યા, અનિલુ જિણુ સંકાસા રે;
ધર્મરત્ન પદ આપજો, મુજ મન મોટી આશા રે. ધનધન. ૫

૪. શ્રી શાંતિજિન રતવન.

શાંતિ જિનેશ્વર સાહેબ વંદો, અનુભવ રસનો કંદો રે;
મુખ મટકે સોચનને લટકે, મોઢ્યા મુર નર વૃન્દો રે. શાં.
આંખે મંજરી દોયલ ટહુકે, જલદ ઘટા જેમ મોરા રે;
તેમજિનવરને નિરખી હું દરખુ, વળી જેમ ચંદ ચકોરા રે. શાં.
જિન પડિમા શ્રી જિનવર સન્ધી, સૂત્ર ઘણાં છે સાખી રે;
હરેનર મુનિવર વંદન પૂજા, કરતા શિવ અભિલાપી રે. શાં.
રાયપસેણીમાં પડિમાં પૂજી, સૂર્યાબ સમકિતધારી રે,
છાતિગમે પડિમાં પૂજી, વિજયદેવ અધિકારી રે શાં. ૪
જિનવર જિજિ વિના નવી વંદું, આણુંદણ એમ બોલે રે;
જાતમે અંગે સમકિત મૂળે, અવર કહ્યા તસ તોલો રે. શાં.
સાવાસૂત્રમાં દ્રૌપદી પૂજા, કરી શિવ મુખ માંગે રે;
રાય સિધારથ પડિમા પૂજી, કદપસૂત્રમાં રાગે રે. શાં.
વિઘાચરણ મુનિવર વંદી, પડિમા પંચમે અંગે રે;
જંઘાચારણ વિશમે શતકે, જિનપડિમા મન રંગે રે. શાં.
આર્દ્ય મુહરિત સૂરિ ઉપદેશે, સાચો સંપ્રતિ રાય રે;
સવા કોઠ જિનજિજ બરાબ્યા, ધન ધન તેહની નાય રે. શાં.
મોઢી પ્રતિમા અમયકુમારે, દેખી આર્દ્યકુમાર રે;
શનિ સ્મરણે સમકિત પાત્રી, વરીયા શિવ વધુ સાર રે. શાં.
દંચાદિક બહુ પાઠ કહ્યા છે, સૂત્ર માહી મુખકારી રે;
નર વણે એક વરણ ઉત્પાપે, તે કહ્યા બહુલ સંસારી રે. શાં.
તે મોટું ચિત આણા ધારી, કુમનિ કગમહ વારી રે;
જનિ તથા કુળ ઉત્તરાધ્યયને, બોધિબીજ મુખકારી રે. શાં.

તું આતમ અલવેશરૂં લાલ, રખે તુજ વિરહો યાયરે. જિં ૧
તુજ વિરહો કેમ વેઠીએરે ? લાલ, તુજ વિરહો

દુઃખદાયરે જિં

વિરહ તે કેમ વેઠાયરે ? જિં કાણુ વરસાં સો થાયરે જિં

વિરહ તે મોટી બલાયરે જિં તુજ

તુજ પાસે જો આયણુ'રે લાલ. પહેલાં ન આવે તું દાયરે જિં

આબ્યા પડીતો બાયણુ'રે લાલ, તુજ શુશ્રુષે ન મે.હયરે. જિં ૨

ન મિથ્યાનો ધોખો નહીંરે લાલ, જસ શુણનું નહીં ન જુરે જિં

મળિયા શુણ કળિયા પડીરે લાલ, વિષ્ણુન બાથે પ્રાણુરે જિં તુ ૩

ભતિઅંધને દુઃખ નહીંરે લાલ, ન લહે નયનનો સ્વાદરે જિં

નયનસ્વાદ લહી ઠરીરે લાલ, હાર્યાં ને વિખવાદરે જિં તુ ૪

બીજે પણ કિહાં નવિ ગમેરે લાલ, જિતો તુજ વિરહો બચાયરે જિં

માલતી-કૃતુમે મોહિયોરે લાલ. મધુપ ઠરીં ન બાયરે જિં તુ ૫

વનદવદાપાં રૂંખણંરે લાલ, પાદરૂં વળી વન્સાતરે જિં

તુજ વિરહાનજના બળ્યારે લાલ, ધાગ અનંત ગમ નરે જિં તુ ૬

ટાઠક રહે તુજ સંગમાંરે લાલ, આકુળતા નિદિ ભયરે જિં

તુજ સંગે સુખયો સદારે લાલ, માનાવજય-કવજ.યરે જિં તુ ૭

૬. શ્રી સિદ્ધચક્રનું સ્તવન.

જો બવિ પ્રાણી રે સેવો, સિદ્ધચક્ર ધ્યાનસમો નહિ મેવો, જો
જો સિદ્ધચક્રને આરાધે, તેની કીર્તિ જગમાં વાપે. ૧

પહેલે પદે રે અરિહંત, ઘીજે સિદ્ધ છુદ્ધ ધ્યાન મહંત,
ગ્રીજે પદે રે સૂરીશ્વર, ચોથે ઉવજ્જાય ને પાંચમે મુનીશ્વર. ૨

છઠ્ઠે દર્શન કીજે, જ્ઞાનમે જ્ઞાનથી ચિત્ર મુખ લીજે,
આઠમે ચારિત્ર પાજો, નવમે તપશ્ચી મુકને જાજો. ૩

બાદ અવ્યંતર તપ તે સંવર, સમતા નિર્જરા હેતુજી,
 તે તપ નમીએ ભાવ ધરીને, ભવસાગરમાં સેતુ. ભવિં ૧૦
 એ નવપદમાં પણ છે ધર્મો, ધર્મ તે વરતે ચારજી,
 દેવગુરુ ને ધર્મ તે એકમાં, દો તીન ચાર પ્રકાર. ભવિં ૧૧
 મારગદેશક અવિનાશીપણું, આચાર વિનય મંકેતજી,
 સદાયપણું ધરતા સાધુજી, પ્રણમો એહીજી હેતે. ભવિં ૧૨
 વિમલેશ્વર સાનિધ્ય કરે તેહની, ઉત્તમ જે આરાધેજી,
 પદવિનય કરે તે ભવિ પ્રાણી, નિજ આતમ હિત સાધે. ભવિં ૧૩

૧૧ શ્રી વીશ સ્થાનકનું રતવન.

હારે મારે પ્રણયું સરસ્વતી માયું વચન વિલાસજો,
 વીસે રે તપ સ્થાનક મહિમા ગાર્ધયું રે લોલ;
 હારે મારે પ્રથમ અરિહંત પદ લોગસ્સ ચોવીસ જો,
 બીજે રે સિદ્ધ સ્થાનક ચત્તર ભાવયું રે લોલ. ૧
 હારે મારે ત્રીજે પવયણયું ગણયો લોગસ્સ સાત જો,
 ચક્રે રે આયરિયાણું છત્રીસનો સદી લોલ;
 હારે મારે ચેરાણું પદ પાંચમે દશ ઉદાર જો,
 છત્રે રે ઉવજાયાણું પચવીસનો સદી રે લોલ. ૨
 હારે મારે સાતમે લોએ સ્વપ્ન સાદુ સત્તાવીસ જો,
 આઠમે નમો નાણુસ્સ પાંચે ભાવયું રે લોલ;
 હારે મારે નવમે દરિસણુ સદસઠ મનને ઉદાર જો,
 દશમે નમો વિજયસ્સ દશ વખાણી રે લોલ. ૩
 હારે મારે અગીઆરમે નમો ચારિત્રસ્સ લોગસ્સ ચત્તર જો,
 બારમે નમો બંબસ્સ નવગુણે સદી રે લોલ;
 હારે મારે દીરિયાણું પદ તેરમે વગી પચવીસ જો,
 અદસમે નમો તવસ્સ બાર ગુણે સદી રે લોલ. ૪

અગુરુ લઘુ અવગાહના નામે વિકશે વદન.
શ્રી શુભવીરને વંદતાં રહીયે સુખમાં મગન. સિદ્ધ

સિદ્ધાચળજીનું સ્તવન.

ઠરજોડી કહે કામની, લલનાં ॥ લલડો પ્રીતમ
ધાર ॥ એ ગિરીવારે ॥ લલના ॥ સફળ કરો લઇ
આપણા ॥ લ૦ ॥ લલડો માનવનો અવતાર ॥ એ ગિરી૦
૧ ॥ નવલખ ટીકો શું કરો ॥ લ૦ ॥ લલડો સજવાડા
જેડાવ ॥ એ ગિરી૦ ॥ મુનંદાનો નાહલો ॥ લ૦ ॥ લલડો
ત્રિમુવન તિલક લેટાવ ॥ એ ગિરી૦ ૨ ॥ અજિતસેનાદિક
અનવરા લ૦ ॥ લલડો મુક્તિ ગયા ઈલુ ઠામ ॥ એ ગિરી૦
અનંતનું ફરસી ભૂમિકા ॥ લ૦ ॥ લલડો સિદ્ધ અનંતનું
ઠામ ॥ એ ગિરી૦ ॥ ૩ ॥ ઈલુ ચોવીશી સિદ્ધાચળે ॥
લ૦ ॥ લલડો નેમ વિના ત્રેવીશ ॥ એ ગિરી૦ ॥ ભાવિ
ચોવીશી આવશે ॥ લ૦ ॥ લલડો પદ્મનાભાદિ જગીશ ॥
એ ગિરી૦ ॥ ૪ ॥ આદિ અણંદ સમેસર્યા ॥ લ૦ ॥
લલડો પૂર્વ નવાણુંવાર ॥ એ ગિરી૦ ॥ ચોમાસુ અજીત-
અનેશ્વર ॥ લ૦ ॥ લલડો શાંતિ ચોમાસું સાર ॥ એ ગિરી૦
૫ ॥ પંચ કોડ પરિવારમ્ ॥ લ૦ ॥ લલડો રિપભસેન
પુંડરિક ॥ એ ગિરી૦ ચૈત્ર પૂનમ શિવ સંપદા ॥ લ૦ ॥
લલડો પામી યથા નિરલિક ॥ એ ગિરી૦ ૬ ॥ કાર્તિક
પૂનમે કામિત વર્યા ॥ જ૦ ॥ લલડો દ્રાવિડ વારખીલ્ય દોય
॥ એ ગિરી૦ ॥ દશકોડ મુની મહંતમ્ ॥ લ૦ ॥ લલડો
પ્રભુમી પાતિક પાય ॥ એ ગિરી૦ ૭ ॥ નમી વિનમી
વિદાપરા ॥ લ૦ ॥ લલડો જે ઠોડી મુનિ સંધાન ॥
એ ગિરી૦ ॥ દાગણુ શુદ્ધ દશમી દીને ॥ લ૦ ॥ લલડો દીપો
એ કર્મનો ઘાત ॥ એ ગિરી૦ ૮ ॥ રિપભ વંશી નૃપતિ ધણ

લાંબુ હુંકે હું કાંઈ જાણું નહિ,
ત્રીભુવન નાયક તહારા ધરનું ગુજાળો.

વિનતડી. ॥ ૧ ॥

પેલા છેત્રા ગુણહાણનો આંતરો,
તુજ મુજ માહે આગેહુગ દેખાય જો;
આંતર મેરૂ સરસવ ખાંદુ સંધુનો;
શી રીતે હવે ઉભાય સંઘ સધાયજો.

વિનતડી. ॥ ૨ ॥

દોષ અહારે પાપ અહારે તેં તજ્યાં,
બાવ દીશા પણુ હુરે કીધ અહારજો;
સધગા દુર્ગલ પ્રભુજી મેં અંગીકર્યા,
શી રીતે હવે ઘાડે એકાકારજો.

વિનતડી. ॥ ૩ ॥

ત્રાસ વીના પણુ આણુ માને તાહરી,
જડ ચેતન જે લોહાલોક મંડાણુજો,
હું અપરાધી તુજ આણુ માનું નહિ,
દહો સ્વામી દીમ પાંચુ નિર્વાણુજો.

વિનતડી. ॥ ૪ ॥

આંતરમુખની વાતો વીસ્તારી કરું,
પણુ બીનરમાં દોરો આપોઆપજો;
બાવ વીનાની ભકિત લુખી નાયજી,
આશિષ આપો, શપો સધગાં પાપજો.

વિનતડી. ॥ ૫ ॥

ચાહશ આણુ સુદમનર પ્રભુ તાહરી,

— — — હવે મુ ૧ રે ન

ચારી ચી

